

วารสารวิชาการจินตาสิต (ออนไลน์)

Chintasit Academic Journal (Online)

ISSN XXXX-XXXX (Online)

ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน 2566

วัตถุประสงค์ :

วารสารวิชาการจินตาสิต เป็นวารสารวิชาการราย 3 เดือน (ปีละ 4 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม, ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน, ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน, และ ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม) มีวัตถุประสงค์ เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษา ด้านศาสนา ปรัชญา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิชาการอื่นๆ

บทความที่ได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่าน พิจารณาตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ วารสารวิชาการจินตาสิต ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะของกองบรรณาธิการ วารสารวิชาการจินตาสิต ไม่สงวนลิขสิทธิ์การคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 4 ฉบับ :

ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 31 มีนาคม)

ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 มิถุนายน)

ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 กันยายน)

ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 31 ธันวาคม)

เกณฑ์การพิจารณาและคัดเลือกบทความ :

บทความแต่ละบทความจะได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่านก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบข้อมูลของผู้เขียนบทความ เช่น ชื่อหรือประวัติการทำงาน และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ(Double-Blind Peer Review)

เงื่อนไขการตีพิมพ์ :

บทความที่ส่งมาขอเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความของวารสาร และต้องให้เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้

ทัศนะและความคิดเห็นของผู้เขียนบทความ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

สำนักงาน :

วารสารวิชาการจินตาสิต (ออนไลน์)

เลขที่ 31/17 ถนนร่วมใจ ตำบลกุดป่อง

อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย 42000

E-mail: Chintasit.journal@gmail.com

โทรศัพท์ 089 622 4068

<https://so19.tci-thaijo.org/index.php/Chintasit>

ISSN XXXX-XXXX (Online)

บรรณาธิการ :

พระมหาอภิพงศ์ คำหงษา, ดร.

กองบรรณาธิการ :

ศ.ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์

ประธานคณะมนตรีปฏิรูปการศึกษาระดับภาคประชาชน

รศ.ดร.สมชัย ศรีนอก

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รศ.ดร.ธีรศักดิ์ อุปไมยอติชัย

มหาวิทยาลัยนเรศวร

รศ.ดร.พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผศ.ดร.หอมหวล บัวระภา

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผศ.ดร.ประยูทธ ชูสอน

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review)**ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก**

รศ.ดร.บุญช่วย ตรีเกษ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รศ.ดร.พิมพ์อร สดเอี่ยม

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมหาพงศ์ทราทิตย์ สุทธิโร, ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระครูปริยัติคุณรังสี, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รศ.ดร.ธงชัย ลิงห์อุดม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผศ.ดร.สุรพล พรหมกุล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผศ.ดร.สุชาติ บางวิเศษ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ผศ.ดร.ศักดิ์นาถรณ์ นันทิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ผศ.ดร.อุเทนทร์ วัชรชินโรส

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

รศ.ดร.ภาสกร ดอกจันทร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ผู้จัดการวารสาร :

นางสาวรัฐพร สุภามา

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการจินตาสิต ฉบับนี้เป็นปีที่ 1 ฉบับที่ 2 กองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ และคุณภาพมากที่สุดของบทความ เพื่อตีพิมพ์ และเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการที่มีข้อค้นพบ ข้อเสนอแนะที่เป็นนวัตกรรม รวมถึงความคิดริเริ่มที่มีผลกระทบต่อชุมชน สังคมและประเทศชาติ และเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ โดยฉบับนี้เน้นการนำเสนอบทความวิจัย จำนวน 1 บทความ และบทความวิชาการ จำนวน 4 บทความ รวม 5 บทความ ดังนี้

ชัชณพงศ์ ศรีจันทร์ บทความวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู” พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูโดยรวมอยู่ในระดับน้อย (\bar{X} = 2.38, S.D. = 0.49) ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.67, S.D. = 0.46) การประเมินความต้องการจำเป็นระบุพื้นที่สำคัญ 4 ด้านที่ต้องพัฒนา เรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) การสื่อสาร 3) ความรู้ดิจิทัล และ 4) ความร่วมมือ จากผลการวิจัย ได้เสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู ประกอบด้วยกลยุทธ์ 25 แนวทางครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ซึ่งได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญว่ามีความเหมาะสม (\bar{X} = 4.98) และความเป็นไปได้ (\bar{X} = 4.93) ในการนำไปปฏิบัติในระดับมากที่สุด ข้อเสนอแนะสำคัญ ได้แก่ การกำหนดมาตรฐานภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลสำหรับครู การปรับปรุงหลักสูตรการผลิตครู การจัดสรรทรัพยากรสำหรับการบูรณาการเทคโนโลยีในโรงเรียน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน มหาวิทยาลัย และภาคเทคโนโลยี

กัญญาณัฐ สิมสวัสดิ์ บทความวิชาการเรื่อง “การบริหารการศึกษาด้วยหลักสังคหวัตถุ 4” มุ่งศึกษาและวิเคราะห์ การบริหารการศึกษาเป็นงานที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษา ซึ่งต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหาร สำหรับบทความนี้ได้นำเสนอแนวทางการบริหารที่ผู้บริหารนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการบริหารการศึกษา ด้านการครองคน คือ หลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย 1) ทาน คือ การให้ การเสียสละ การ แบ่งปัน 2) ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ 3) อุตถจริยา คือ การสงเคราะห์เพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น 4) สมานัตตตา คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกล่าวถึงการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารคนในสถานศึกษา เป็นหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจบุคคล และประสาน

หมุ่นไว้ในสามัคคี เป็นเครื่องช่วยขจัดความขัดแย้ง เป็นหลักธรรมที่ก่อให้เกิดความผาสุกในองค์กร ส่งผลให้การดำเนินการต่างๆในองค์กรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สงกรานต์ อนุสุเรนทร์ บทความวิชาการเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหาร การศึกษาในศตวรรษที่ 21” มุ่งศึกษาและวิเคราะห์การบริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่มีการ เปลี่ยนแปลงจากสภาพแวดล้อมที่เกิดการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เพราะโลกได้ก้าวเข้าสู่ยุคของข้อมูล ข่าวสารและเทคโนโลยี ซึ่งทำให้การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและการคาดการณ์เพื่อเตรียม วางแผนไว้ล่วงหน้าทำได้ยากขึ้น เป็นการเปลี่ยนแปลงจากกระบวนทัศน์เก่าสำหรับศตวรรษที่ 20 สู่ กระบวนทัศน์ใหม่

ชญญ์ณัน ธงชัยวิธานัน บทความวิชาการเรื่อง “พุทธวิถีกับการบริหารการศึกษาสู่ความ เป็นเลิศในยุคดิจิทัล” เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธวิถี โดยการนำเอาพุทธ วิถีการบริหารการศึกษาสู่ความเป็นเลิศใช้ในยุคดิจิทัล ซึ่งการบริหารการศึกษาในยุคปัจจุบัน เป็นยุค แห่งเทคโนโลยีดิจิทัล ในโลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วมาก เนื่องจากมีการใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน การขับเคลื่อนของ นวัตกรรมและเทคโนโลยียุคดิจิทัล ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกๆด้าน ดังนั้นการ บริหารการศึกษาในยุคปัจจุบันจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องเกี่ยวข้องกับนวัตกรรมหรือรูปแบบสิ่ง ที่อำนวยความสะดวก เพื่อให้การบริหารการศึกษานำไปสู่ความเป็นเลิศในยุคดิจิทัลได้ การบริหารการ จัดการศึกษาแนวพุทธวิถี ก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งในการนำเอาหลักธรรมของพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ กับการปฏิบัติงาน

ยูทอง ชาทองยศ ทองนาค บทความวิชาการเรื่อง “บทบาทของการเล่นในธรรมชาติต่อ พัฒนาการทางอารมณ์และสังคมของเด็กปฐมวัย” พบว่า เด็กที่มีโอกาสเข้าถึงสภาพแวดล้อมธรรมชาติ เป็นประจำจะมีการพัฒนาทักษะทางสังคมและการควบคุมอารมณ์ที่ดีกว่า กิจกรรมการเรียนรู้ใน สถานที่ธรรมชาติส่งผลดีต่อการพัฒนาด้านอารมณ์และสังคมของเด็กเล็ก โดยเฉพาะในเรื่องของการ ควบคุมอารมณ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล นอกจากนี้ การเรียนรู้ผ่านธรรมชาติยังสนับสนุนการ พัฒนาอย่างครบวงจรในเด็กเล็ก รวมถึงการพัฒนาอารมณ์ สังคม และความคิด การเล่นในธรรมชาติ ยังช่วยลดความเครียดและเพิ่มความสุข

(พระมหาอภิพงศ์ ภูริวิฑฒโน (คำหงษา)

บรรณาธิการวารสารวิชาการจินตาสิต

สารบัญ

กองบรรณาธิการ	ข
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	ข
บทบรรณาธิการ	ค

บทความวิจัย

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู	91-105
--	--------

The Guidelines to Develop the Digital Leadership for Teachers under the Secondary
Educational Service Area Office Loei Nong Bua Lamphu

ชัชณพงษ์ ศรีจันทร์

Chissanapong Sonchan

บทความวิชาการ

การบริหารการศึกษาด้วยหลักสังคหวัตถุ 4	106-114
---------------------------------------	---------

Educational Administration Using the Four Principles of Sangaha-vatthu

กัญญาณัฐ ลิ้มสวัสดิ์

Gunyanuth Simsawat

การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21	115-125
---	---------

Application of Buddhist Trisikkha in 21st Educational Administration

สงกรานต์ อนุสุเรนทร์

Songkran Anusuren

พุทธวิธีกับการบริหารการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในยุคดิจิทัล	126-138
---	---------

Buddhist Methods and Educational Administration towards Excellence in the Digital
Age

ชัญญ์ธนัน ธงชัยวัฒน์ธนัน

Chanthanan Thongchaiwatthanan

บทบาทของการเล่นในธรรมชาติต่อพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมของเด็ก 139-152

ปฐมวีย์

The Role of Nature Play in the Emotional and Social Development
of Early Childhood Children

ยุงทอง ชาทองยศ ทองนาค

Yungthong Chatongyod Thongnak

ภาคผนวก

หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์	153-165
เทมเพลต สำหรับบทความวิจัย	166-168
เทมเพลต สำหรับบทความวิชาการ	169-171
แบบฟอร์มการส่งบทความ	172
ขั้นตอนการทำงานของวารสาร	173-175

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

The Guidelines to Develop the Digital Leadership for Teachers under the Secondary Educational Service Area Office Loei Nong Bua Lamphu

ชัชณพงศ์ ศรีจันทร์

Chissanapong Sonchan

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Mahamakut Buddhist University; Srilanchang Campus

*Corresponding author, e-mail: chissanapong.so@mbu.ac.th

Received: April 10, 2023; Revivsed: April 18, 2023; Accepted: May 5, 2024

บทคัดย่อ

ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลอย่างรวดเร็ว การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูเป็นสิ่งสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยแบ่งเป็นสองระยะ ระยะแรกเป็นการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง 314 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครู ใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNImodified) ระยะที่สองเป็นการศึกษาวิธีปฏิบัติที่ดีในโรงเรียนต้นแบบ 3 แห่ง และประเมินแนวทางโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูโดยรวมอยู่ในระดับน้อย (\bar{X} = 2.38, S.D. = 0.49) ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.67, S.D. = 0.46) การประเมินความต้องการจำเป็นระบุพื้นที่สำคัญ 4 ด้านที่ต้องพัฒนา เรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) การสื่อสาร 3) ความรู้ดิจิทัล และ 4) ความร่วมมือ

จากผลการวิจัย ได้เสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู ประกอบด้วยกลยุทธ์ 25 แนวทางครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ซึ่งได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญว่ามีความเหมาะสม (\bar{x} = 4.98) และความเป็นไปได้ (\bar{x} = 4.93) ในการนำไปปฏิบัติในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะสำคัญ ได้แก่ การกำหนดมาตรฐานภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลสำหรับครู การปรับปรุงหลักสูตรการผลิตครู การจัดสรรทรัพยากรสำหรับการบูรณาการเทคโนโลยีในโรงเรียน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน มหาวิทยาลัย และภาคเทคโนโลยี

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล การพัฒนาครู การศึกษาระดับมัธยมศึกษา เทคโนโลยีการศึกษา การพัฒนาวิชาชีพ

Abstract

In the era of rapid digital transformation, developing teachers' digital leadership is crucial for enhancing educational quality. This research aimed to 1) study the current conditions, desirable conditions, and needs assessment of digital leadership among teachers, and 2) explore guidelines for developing digital leadership of teachers under the Secondary Educational Service Area Office Loei Nong Bua Lamphu. The study employed a mixed-methods research design. The research was conducted in two phases. The first phase involved a survey of 314 participants, including school administrators and teachers, using a 5-point Likert scale questionnaire. Data were analyzed using descriptive statistics and the Modified Priority Needs Index (PNImodified). The second phase included a qualitative study of best practices in three exemplary schools and an evaluation of the proposed guidelines by five experts, using semi-structured interviews and content analysis.

Results revealed that the current condition of teachers' digital leadership was at a low level overall (\bar{x} = 2.38, S.D. = 0.49), while the desirable condition was at the highest level (\bar{x} = 4.67, S.D. = 0.46). The needs assessment identified four critical areas for development, ranked by priority: 1) digital vision, 2) communication, 3) digital knowledge, and 4) collaboration.

Based on these findings, guidelines for developing teachers' digital leadership were proposed, comprising 25 strategies across the four identified areas. These guidelines were evaluated by experts and found to have the highest level of appropriateness (\bar{x} = 4.98) and feasibility (\bar{x} = 4.93) for implementation.

Key recommendations include establishing digital leadership standards for teachers, revising teacher education curricula, allocating resources for technology integration in schools, and creating collaborative networks between schools, universities, and the technology sector.

Keywords: Digital Leadership, Teacher Development, Secondary Education, Educational Technology, Professional Development

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในปัจจุบันส่งผลให้ทุกคนต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในด้านการศึกษาที่จำเป็นต้องปรับตัวเพื่อรองรับแนวคิดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และนโยบายไทยแลนด์ 4.0 (ประเวศน์ มหารัตน์สกุล, 2550) เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นนวัตกรรมที่มีความสำคัญอย่างมากในทุกด้านของสังคมปัจจุบัน ทั้งด้านวัฒนธรรม การศึกษา เศรษฐกิจ และสังคม (Rohidsathan, 2016 อ้างถึงใน นิกร จันภิรม และศตพล กัลยา, 2562) การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและยกระดับสังคมไทย

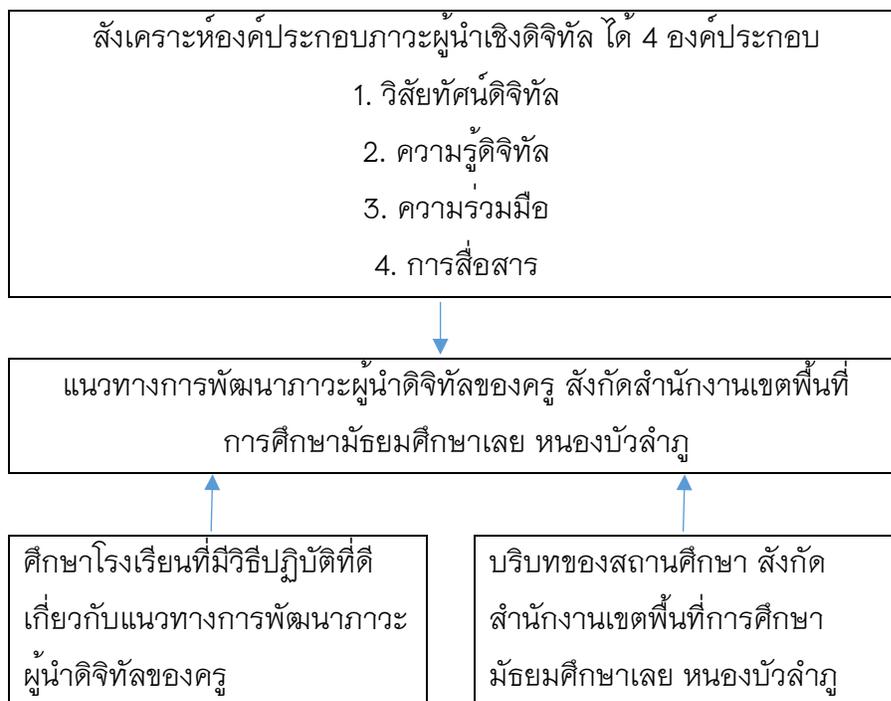
ผู้นำองค์กรและสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมและการทำงานอย่างอิสระมากขึ้น Teacher Leadership Exploratory Consortium (2010, อ้างถึงใน กิตติพัฒน์ คำแพง, 2557) ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของภาวะผู้นำของครูในการส่งเสริมความร่วมมือเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน และสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาที่ทันสมัยและเข้าถึงได้ง่าย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ได้ให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการศึกษา แต่ยังพบปัญหาในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษาในสังกัด โดยมุ่งเน้นการศึกษาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

กรอบแนวคิดในการวิจัย

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู และเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู มีวิธีดำเนินการวิจัยแบบออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

เพื่อให้สอดคล้องกับคำถามและความมุ่งหมายของการวิจัย ผู้วิจัยจึงนำเสนอแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู

1. ประชากร ได้แก่ ครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู จำนวนทั้งสิ้น 1,703 คน เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 97 คน และครู จำนวน 1,606 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จำนวน 314 คน ซึ่งได้มาจากการเทียบสัดส่วนประชากรตามตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ของโรงเรียนประกอบด้วย โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง ขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม โดยการกำหนดสัดส่วนร้อยละ 50 ได้กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 54 คน และครู 260 คน

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่ประกอบด้วย อาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ จำนวน 5 คน

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

1. ศึกษาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู จากสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จและมีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 3 แห่ง

2. กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง ซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล ครอบคลุม 4 ด้าน คือ 1) วิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) ความรู้ดิจิทัล 3) การสื่อสาร และ 4) ความร่วมมือ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดสำหรับข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพเพิ่มเติม

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดและสร้างแบบสอบถาม
2. ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ใช้ค่า IOC โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป เพื่อให้มั่นใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์
3. ทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 30 คน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในข้อคำถามและความเหมาะสมของภาษา
4. วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยใช้ Item–Total Correlation เลือกข้อที่มีค่า r ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป
5. วิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ค่าที่ยอมรับได้คือ 0.70 ขึ้นไป

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

1. ขออนุญาตจากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล
2. ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พร้อมหนังสือขอความร่วมมือและคำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม
3. กำหนดระยะเวลาในการตอบและส่งคืนแบบสอบถาม 2 สัปดาห์
4. ติดตามแบบสอบถามที่ยังไม่ได้รับคืนทางโทรศัพท์หลังจากครบกำหนด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยใช้ความถี่และร้อยละ
2. วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. แปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของ Best (1977) ดังนี้ 4.51–5.00 = มากที่สุด, 3.51–4.50 = มาก, 2.51–3.50 = ปานกลาง, 1.51–2.50 = น้อย, 1.00–1.50 = น้อยที่สุด
4. วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นโดยใช้ดัชนี PNImodified = $(I-D)/D$ เมื่อ I คือค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ และ D คือค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน
5. จัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นตามค่า PNImodified จากมากไปน้อย
6. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดกลุ่มคำตอบและนับความถี่

ระยะที่ 2: ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล แบ่งออกเป็น

1. การศึกษาวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) โดยการเลือกโรงเรียนต้นแบบ 3 แห่งที่ได้รับรางวัล OBEC AWARDS ด้านการบริหารจัดการยอดเยี่ยม ระดับภาค มีเกณฑ์การคัดเลือกคือ 1) ได้รับรางวัลในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา 2) มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารและการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ 3) ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน และครูที่รับผิดชอบด้านเทคโนโลยี 2 คน ในแต่ละโรงเรียน ประเด็นการสัมภาษณ์ครอบคลุม 4 ด้านของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลตามผลการวิจัยในระยะที่ 1 ใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมเพื่อเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและการใช้เทคโนโลยีในโรงเรียน
2. การพัฒนาแนวทาง วิเคราะห์ผลจากระยะที่ 1 และข้อมูลจากการศึกษาวิธีปฏิบัติที่ดี นำมาร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู โดยแยกเป็น 4 ด้านตามผลการวิจัยในระยะที่ 1 นำเสนอร่างแนวทางต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบและปรับปรุง ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้ 1) จบการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านการบริหารการศึกษาหรือเทคโนโลยีการศึกษา 2) มีประสบการณ์ในการบริหารหรือสอนในระดับอุดมศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี และ 3) มีผลงานวิจัยหรือบทความวิชาการเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลหรือเทคโนโลยีการศึกษา
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างสำหรับการศึกษาวิธีปฏิบัติที่ดี ประกอบด้วยคำถามหลักและคำถามขยายในแต่ละประเด็น แบบบันทึกการสังเกต

สำหรับบันทึกข้อมูลเชิงประจักษ์ในการศึกษาวิธีปฏิบัติที่ดี แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ พร้อมข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยมีโครงสร้างดังนี้ 1) ความเหมาะสมของแนวทาง 2) ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ และ 3) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ เป็นแบบสัมภาษณ์และแบบประเมิน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ใช้ค่า IOC โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้จริง

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการสัมภาษณ์โรงเรียนต้นแบบ โดยมีขั้นตอนดังนี้

- 1) ถอดเทปการสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ (Verbatim Transcription)
- 2) อ่านข้อมูลทั้งหมดเพื่อให้เกิดความเข้าใจในภาพรวม
- 3) กำหนดรหัส (Coding) และจัดกลุ่มข้อมูล (Categorizing) ตามประเด็นที่ศึกษา
- 4) วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาแบบแผนหรือแนวปฏิบัติที่ดี
- 5) ตรวจสอบความถูกต้องของการวิเคราะห์โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยอีก 1 คน เพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของการวิเคราะห์ (Inter-rater Reliability)

วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้

- 1) วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนการประเมิน
- 2) แปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ 4.51–5.00 = มากที่สุด, 3.51–4.50 = มาก, 2.51–3.50 = ปานกลาง 1.51–2.50 = น้อย, 1.00–1.50 = น้อยที่สุด
- 3) พิจารณาแนวทางที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมและความเป็นไปได้ตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป (ระดับมาก) เป็นแนวทางที่ยอมรับได้

วิเคราะห์ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อนำมาปรับปรุงแนวทางให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การนำเสนอผลการวิจัย

สรุปแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ โดยแยกเป็น 4 ด้านตามองค์ประกอบที่ศึกษา

นำเสนอผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางในรูปแบบตารางและแผนภูมิประกอบคำอธิบาย

เสนอตัวอย่างวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practices) จากโรงเรียนต้นแบบที่ศึกษา เพื่อเป็นกรณีศึกษาประกอบแนวทางการพัฒนา

นำเสนอข้อเสนอแนะในการนำแนวทางไปใช้ โดยระบุเงื่อนไขและปัจจัยสนับสนุนที่จำเป็น

เสนอแนะประเด็นสำหรับการวิจัยในอนาคตเพื่อต่อยอดองค์ความรู้ด้านภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู

ผลการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ผู้บริหารจำนวน 54 คน ครูจำนวน 260 รวมทั้งสิ้น 314 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

ข้อมูลเบื้องต้น	จำนวน N = 314	ร้อยละ
เพศ		
- ชาย	95	30.25
- หญิง	219	69.75
รวม	314	100
ตำแหน่ง		
- ผู้บริหารสถานศึกษา	54	17.20
- ครูผู้สอน	260	82.80
รวม	314	100
ขนาดสถานศึกษา		
- ขนาดเล็ก	160	50.96

ข้อมูลเบื้องต้น	จำนวน N = 314	ร้อยละ
- ขนาดกลาง	57	18.15
- ขนาดใหญ่	57	18.15
- ขนาดใหญ่พิเศษ	40	12.74
รวม	314	100

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คือ เป็นเพศหญิง จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 69.75 และเพศชาย จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 30.25 ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 17.20 และครูผู้สอน จำนวน 260 คน คิดเป็นร้อยละ 82.80 แยกตามขนาดสถานศึกษา ขนาดเล็กจำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 50.96 ขนาดกลางจำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 18.15 ขนาดใหญ่จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 18.15 และขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 12.74

ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู

องค์ประกอบภาวะผู้นำ ดิจิทัล	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{x}	S.D.	ระดับ	\bar{x}	S.D.	ระดับ
1. ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล	2.29	0.46	น้อย	4.72	0.45	มากที่สุด
2. ด้านความรู้ดิจิทัล	2.41	0.49	น้อย	4.68	0.46	มากที่สุด
3. ด้านความร่วมมือ	2.44	0.52	น้อย	4.63	0.45	มากที่สุด
4. ด้านการสื่อสาร	2.38	0.48	น้อย	4.65	0.48	มากที่สุด
รวม	2.38	0.49	น้อย	4.67	0.46	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยรวมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับน้อย ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู

องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล	D	I	PNImodified	ลำดับความต้องการจำเป็น
1. ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล	2.29	4.72	1.06	1
2. ด้านความรู้ดิจิทัล	2.41	4.68	0.94	3
3. ด้านความรวมมือ	2.44	4.63	0.89	4
4. ด้านการสื่อสาร	2.38	4.65	0.96	2

จากตารางที่ 3 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมาก ไปหาน้อย ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล ด้านการสื่อสาร ด้านความรู้ดิจิทัล และด้านความรวมมือ

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผล

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ผู้วิจัยวิจัยสรุปได้ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ

ด้านความร่วมมือ สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล ส่วนความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1. ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2. ด้านการสื่อสาร 3. ด้านความรู้ดิจิทัล 4. ด้านความร่วมมือ

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู มีจำนวน 25 แนวทางโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.98 และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.93 โดยเรียงลำดับตามความต้องการจำเป็นดังนี้ 1. ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล มี 5 แนวทาง 2. ด้านการสื่อสาร มี 8 แนวทาง 3. ด้านความรู้ดิจิทัล มี 5 แนวทาง และ 4. ด้านความร่วมมือ มี 7 แนวทาง

อภิปรายผล

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเรียงลำดับความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู เรียงตามลำดับขององค์ประกอบ ดังต่อไปนี้ ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล ด้านการสื่อสาร ด้านความรู้ดิจิทัล และด้านความร่วมมือ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จึงส่งผลต่อความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู ซึ่งจากงานวิจัยของ กัญญารัตน์ สุขแสน (2564) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของโรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย ผลการศึกษากรอบแนวคิดการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัล ประกอบด้วย องค์ประกอบของผู้นำดิจิทัลและวิธีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคดิจิทัล ในส่วนสภาพปัจจุบันของการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และจากงานวิจัยของ รัฐนันท์ รถทอง และมลรัักษ์ เลิศวิสัย (2564) ได้วิจัยเรื่องภาวะผู้นำดิจิทัลของครูโรงเรียนเทศบาลบ้านสามกอง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต พบว่ามี ภาวะผู้นำดิจิทัล 3 ด้าน คือ 1) การปรับตัวและการสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อ

การศึกษาแบบดิจิทัล 2) การปรับปรุงระเบียบ กฎหมาย และการปรับวัฒนธรรม และทัศนคติเพื่อใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และ 3) วิสัยทัศน์ดิจิทัลและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีก้าวกระโดด สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2562) ได้กำหนดนโยบายและกำลังปรับปรุงระเบียบในการปฏิรูประบบราชการ ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วนที่สำคัญ คือ 1) การปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการเอื้อต่อการดำเนินการธุรกรรมดิจิทัล ในภาพรวมและทุกภาคส่วน (Laws and Regulation) และ 2) การปรับวัฒนธรรม และทัศนคติ เพื่อใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Mindset)

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู มีจำนวน 25 แนวทาง มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.98 และ 4.93 ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ประกอบไปด้วยรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถ และเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาบุคลากร และเมื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมานั้น พบว่าผู้วิจัยมีการนำเอาข้อมูลจากระยะที่ 1 ผสมกับข้อเสนอแนะมาเป็นข้อมูล ในการสร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู อีกทั้งองค์ประกอบ การดำเนินงาน วิธีดำเนินการ และผล การประเมิน ทำให้สามารถตัดสินใจในการประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมานั้นมีความเหมาะสม เป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด และระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วันชัย สุขตาม และคณะ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเสริมสร้าง ความสามารถภาวะผู้นำดิจิทัลที่จำเป็นในยุคเปลี่ยนผ่านสู่สังคมดิจิทัล ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้ที่ประสบความสำเร็จในยุคเปลี่ยนผ่านสู่สังคมดิจิทัล จำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถภาวะผู้นำดิจิทัลครอบคลุมใน 7 มิติคือ มิติการรับรู้ดิจิทัล มิติการมุ่งเน้นประชาชน มิติความสามารถในการ เรียนรู้มิติความสามารถในการปรับตัว มิติการขับเคลื่อนด้วยข้อมูล มิติการยอมรับทางวัฒนธรรม และมิติการทำงานร่วมมือกัน

โดยสรุป แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2. ด้านการสื่อสาร 3. ด้านความรู้ดิจิทัล 4. ด้านความร่วมมือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปวางแผนให้สอดคล้องกับความต้องการของครู เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครู

ให้บรรลุตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด อันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน รวมทั้งเกิดความก้าวหน้าและบรรลุวัตถุประสงค์สูงสุดขององค์กร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู สรุปได้ว่า มีความต้องการด้านวิสัยทัศน์มากที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพราะจะทำให้ครูเป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการอบรมเพื่อพัฒนาครู เพื่อให้เกิดภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลอันจะเกิดประโยชน์ต่อระบบการศึกษาต่อไป

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู จะมีลักษณะแตกต่างกันไปตามองค์ประกอบ ซึ่งส่งผลให้ผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูได้ และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู มีองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน และมีตัวบ่งชี้ 12 ตัวบ่งชี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้จริงนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูเป็นรายด้านโดยเฉพาะด้านที่มีระดับความต้องการจำเป็นมาก เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ตรงกับความต้องการอย่างแท้จริง

2. ควรมีการวิจัยติดตามผลการนำสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตามผลการนำความรู้ ความเข้าใจ และทักษะปฏิบัติการไปใช้อย่างคงทนและพัฒนาต่อไป

3. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของครู เพื่อวางกรอบหรือกำหนดช่วงเวลาในการพัฒนาระยะสั้น

เอกสารอ้างอิง

- กัญญารัตน์ สุขแสน. (2564). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุฎิปริญญาโท]. วิทยาลัยครูสุริยเทพ.
- กิตติพัฒน์ คำแพง. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของครูกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2550). *สุดยอดภาวะผู้นำ: Super leadership*. ชัคเชลมีเดีย.
- นิกร จันภิลม และศตพล กัลยา. (2562). เทคโนโลยีการศึกษาในยุค Thailand 4.0. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 11(1), 304–314.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). สุวีริยาสาส์น.
- ประเวศน์ มหารัตน์สกุล. (2550). ภาวะผู้นำ : ความเป็นไปในสังคมไทยและวิธีการแก้ไข. หมอชาวบ้าน.
- รัฐนันท์ รตทอง และมลรักษ์ เลิศวิสัย. (2564). ภาวะผู้นำดิจิทัลของครูโรงเรียนเทศบาลบ้านสามกอง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(11), 223–234.
- วันชัย สุขตาม และคณะ. (2562). การเสริมสร้างความสามารถภาวะผู้นำดิจิทัลที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารท้องถิ่นในยุคเปลี่ยนผ่านสู่สังคมดิจิทัล. *วารสารการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 1(2), 63–75.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2562, 8 พฤษภาคม). สำนักงาน ก.พ.ร. *เผยแพร่ผลการพัฒนาแนวทางการให้บริการของภาครัฐ และทิศทางการพัฒนาการให้บริการแบบดิจิทัล*. <http://www.opdc.go.th/content/NTcWNw>
- Best, J. W. (1977). *Research in education* (3rd ed.). Prentice–Hall.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.

การบริหารการศึกษาด้วยหลักสังคหวัตถุ 4

Educational Administration Using the Four Principles of Sangaha-vatthu

กัญญาณัฐ ลิ้มสวัสดิ์

Gunyanuth Simsawat

โรงเรียนอนุบาลเลข สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

Anubaanloei School, Loei Primary Educational Service Area Office 1

*Corresponding author, e-mail: kunya15bpv@gmail.com

Received: April 12, 2023; Revised: April 20, 2023; Accepted: May 6, 2023

บทคัดย่อ

การบริหารการศึกษาเป็นงานที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษา ซึ่งต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหาร สำหรับบทความนี้ได้นำเสนอแนวทางการบริหารที่ผู้บริหารนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการบริหารการศึกษา ด้านการครองคน คือ หลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย 1) ทาน คือ การให้ การเสียสละ การ แบ่งปัน 2) ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ 3) อุตถจริยา คือ การสงเคราะห์เพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น 4) สมานัตตตา คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกล่าวถึงการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารคนในสถานศึกษา เป็นหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจบุคคล และประสานหมู่มนุษย์ในสามัคคี เป็นเครื่องช่วยขจัดความขัดแย้ง เป็นหลักธรรมที่ก่อให้เกิดความผาสุกในองค์กร ส่งผลให้การดำเนินการต่างๆในองค์กรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

คำสำคัญ: สังคหวัตถุ 4 การบริหารงานบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษา หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา การบริหารการศึกษา

Abstract

Educational administration is an important factor for human resource development of the country. The key success of educational administration depend upon the administrators. The administrators have to apply both of art and science in their work. This paper provides guidelines of employing Buddha's principles to the educational administration. The administrators can apply this principles for personnel administration include the four principles of Sanghahawatthu such as giving,

kindly speech, useful conduct, even and equal treatment. The purpose of the academic article was to demonstrate the adoption of Buddhism apply for personnel administration in school. The four principles of Sanghahawatthu is generally known that acts of doing favors, principles of service, virtues making for group integration and leadership, conflict management and happy organization. Educational administration to be driven effectively and efficiency.

Keywords: Four Sangaha-vatthu, Personnel Management, Educational Institution Administrators, Buddhist Principles, Educational Administration

บทนำ

พระพุทธศาสนาและวิถีชีวิตของคนไทย มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันและกันมาอย่างแนบแน่น ทุกยุคทุกสมัย พระพุทธศาสนามีบทบาทในการอบรมสั่งสอนศีลธรรม ปุณฺณคุณธรรมจริยธรรม พัฒนากล่อมเกลาคิดใจ สร้างทัศนคติและค่านิยมที่ดีต่อวัฒนธรรมไทยให้เกิดแก่ประชาชนพลเมือง ด้วยดีตลอดมา พระพุทธศาสนา มีหลักธรรมที่มุ่งเน้นสอนให้ผู้ประพฤติปฏิบัติตามเป็นคนดี สามารถควบคุม กาย วาจา ใจ เกิดกระบวนการพัฒนาในด้านต่างๆ ในทางประวัติศาสตร์ ชาวไทยได้นับถือ ศาสนาพุทธต่อเนื่องตลอดมาในด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนไทยจึงผูกพันกลมกลืนกับหลักความเชื่อ และหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนา

ในปัจจุบันนี้ หลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้นั้นดูจะมีหลัก ต่าง ๆ มากมายจนอาจจะมีหลายคนรู้สึกว่ายากที่จะเข้าใจและนำไปใช้ได้ ดังที่ท่านพุทธทาสภิกขุได้ กล่าวไว้ว่าเรื่องที่ตรัสรู้และรู้นั้นมีมากเท่ากับใบไม้ทั้งป่า แต่เรื่องจำเป็นที่ควรรู้ควรนำมาสอนและนำมา ปฏิบัตินั้นเท่ากับใบไม้กำมือเดียว (พุทธทาสภิกขุ, 2549)

ในการบริหารจัดการศึกษาที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในภารกิจสำคัญต่างๆของสถานศึกษานั้น ผู้ ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งคือผู้บริหารสถานศึกษา เพราะเป็นผู้นำองค์กร ที่จะต้องทำหน้าที่บริหารจัดการ นอกเหนือจากต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะ มีสมรรถนะในด้านการบริหารงานแล้ว ผู้บริหารต้องมีคุณธรรม จริยธรรมเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วม วิชาชีพ ผู้บังคับบัญชา รวมทั้งชุมชน ผู้ปกครองด้วย (ธีระ รุญเจริญ, 2550)

ในส่วนของหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่มีความสอดคล้องกับหลักการบริหารนั้นมีอยู่ หลากหลายและมีความเหมาะสมกับงานบริหารในบริบทที่แตกต่างกันไป หลักพุทธธรรมที่สามารถ นำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารสถานศึกษา จึงได้เลือกศึกษาเฉพาะหมวดธรรมที่มีความเกี่ยวข้อง โดยตรงซึ่งในบทความนี้จะกล่าวถึงหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ที่นำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารคน เพื่อให้การขับเคลื่อนภารกิจต่าง ๆ ในสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพราะคนเป็นผู้ลง

มือปฏิบัติ ในทุกภารกิจของสถานศึกษา หากผู้บริหารสถานศึกษาสามารถครองคนได้ ย่อมส่งผลให้งานต่าง ๆ ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2549)

ความหมายของการบริหาร

การบริหาร (Administration) เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์กร เพราะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะชี้ให้เห็นความสำเร็จ หรือความล้มเหลว ความมีประสิทธิภาพหรือความไร้ประสิทธิภาพของหน่วยงาน การบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคม ความก้าวหน้าของวิทยาการต่าง ๆ การบริหารเป็นหนทางที่สำคัญจะนำไปสู่ความก้าวหน้า การบริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์การซึ่งมีการวินิจฉัยสั่งการ นักบริหารจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ การวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหาร และความเจริญเติบโตของการบริหาร ชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าในครอบครัวหรือองค์การ โดยย่อมเกี่ยวข้องกับการบริหารอยู่เสมอ ดังนั้น การบริหารจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและจำเป็นต่อการที่จะดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม (สมคิด บางโม, 2553)

การบริหาร (Administration) จึงหมายถึง การกำหนดแนวทาง หรือนโยบาย การสั่งการ การอำนวยความสะดวก การสนับสนุน และการตรวจสอบ ให้ผู้ปฏิบัติสามารถดำเนินงานให้ได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ (ธงชัย สันติวงษ์, 2543)

การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารการศึกษาของสถานศึกษา หรือโรงเรียนที่ผู้บริหารดำเนินกิจกรรม หรือใช้กระบวนการต่าง ๆ โดยความร่วมมือของผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยเริ่มจากการวางแผน การวินิจฉัยสั่งการ การอำนวยความสะดวก การควบคุมและการจัดการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ มีคุณภาพ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของการศึกษา สำหรับการมีชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคม (ธีระ รุญเจริญ, 2550)

กระบวนการบริหารสถานศึกษา หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาหรือโรงเรียน ใช้หลักการและกระบวนการทางการบริหารมาประยุกต์ใช้ โดยเริ่มจากการวางแผน การจัดองค์การในสถานศึกษา การบริหารงานบุคคล การอำนวยความสะดวก การติดต่อประสานงาน การตัดสินใจ การรายงานผลการดำเนินงาน การเงินและงบประมาณ รวมทั้งงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ซึ่งมีระบบและเป้าหมายที่แน่นอน เป็นรูปธรรมเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ และประสบผลสำเร็จอย่างสูงสุดตามเจตนารมณ์ของการศึกษาที่กำหนดไว้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550)

กระบวนการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา เป็นกรอบการดำเนินงานที่ผู้บริหารควรนำไปวางแผนงานด้านการบริหารงานบุคคล ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนงานบุคคล การจัดบุคคลเข้าปฏิบัติงาน การพัฒนาบุคคล การธำรงรักษาบุคคล และการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคล (พะยอม วงศ์สารศรี, 2545)

ความหมายของสังคหวัตถุ 4

สังคหวัตถุ 4 หมายถึง เครื่องมือ หรือหลักธรรม 4 ประการ ที่ช่วยประสานคนหมู่มากให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นเครื่องช่วยขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทำให้คนอยู่ร่วมกันด้วยความรักสามารถนำไปใช้ได้ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับสังคม เป็นธรรมที่ก่อให้เกิดความพาสึกในบ้านเมือง และประเทศชาตินั่นเอง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559) ซึ่งประกอบด้วย

1. ทาน คือ การให้ การสงเคราะห์หรือช่วยเหลือผู้อื่นด้วยการให้สิ่งของที่ตนมีให้แก่ผู้ที่ต้องการผู้ขาดแคลนหรือผู้เดือดร้อน สิ่งของที่นำมาให้นั้นต้องเป็นสิ่งของที่ได้มาโดยสุจริต เป็นประโยชน์ คือผู้ให้ก็เป็นสุขอิมเอบใจ ผู้รับก็สามารถบรรเทาทุกข์ความเดือดร้อน รวมทั้งการให้ความรู้ การแนะนำที่ถูกต้อง ชัดเจนและเป็นจริงด้วย (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2551)

2. ปิยวาจา คือ การใช้วาจาด้วยถ้อยคำที่สุภาพ และถ้อยคำที่มีประโยชน์ พูดด้วยถ้อยคำที่เป็นจริง และถ้อยคำที่ไม่กระทบกระทั่งผู้อื่น พูดแต่ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ รู้จักกล่าวขอโทษ รู้จักกล่าวขอบคุณ ซึ่งผู้ปฏิบัติโดยอ้อมทำให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาในตัวผู้พูด จูงใจให้ละเว้นความชั่ว ทำให้การทำงานสำเร็จ เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตและการงานอย่างยิ่ง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559)

3. อัถตจริยา คือ การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์แก่ทั้งตนเอง และผู้อื่น รู้จักการเสียสละไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ความสุขสบายส่วนตัว ทุมเทแรงกาย แรงใจในการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ และช่วยเหลือผู้อื่น พร้อมรู้จักแก้ไขปัญหาด้วยปัญญา (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546)

4. สมานัตตตา คือ การวางตัวให้เหมาะสมเสมอต้นเสมอปลาย รู้จักวางตนให้เหมาะสมกับฐานะ มีจิตใจมั่นคงไม่หวั่นไหวเปลี่ยนแปลงง่าย และดำรงตนไว้ไม่ให้ตกไปในความชั่ว ปฏิบัติกับเพื่อนร่วมงานหรือผู้อื่น อยุ่อย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งอยู่ร่วมทุกข์ร่วมสุข ร่วมแก้ไขปัญหากับเพื่อนร่วมงานในองค์กร (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2551)

แนวทางการนำสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในองค์กร

การประยุกต์ใช้หลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารองค์กร สามารถทำได้ดังนี้ (พระมหาอดิเรก อาทิจฺจพโล, 2560):

1. เมื่อบุคลากรในองค์กรมีความเดือดร้อนในด้านปัจจัยทั้งสี่ บุคลากรในองค์กรควรให้ความช่วยเหลือ หมายถึงการให้ทานอันเป็นสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ทุนหรือทรัพย์สินสิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจและให้คำแนะนำ และรวมไปถึงการให้อภัยแก่เพื่อนร่วมงาน เมื่อเพื่อนร่วมงานทำงานผิดพลาดหรือไม่ประสบความสำเร็จ เพื่อให้บุคลากรในองค์กรเป็นบุคลากรที่มีน้ำใจงาม น้ำใจดี มีความรัก ความสามัคคี เป็นหนึ่งอันเดียวกันมากขึ้น

2. เมื่อบุคลากรในองค์กรมีความเดือดร้อนในการทำงาน ต้องการความช่วยเหลือ บุคลากรในองค์กรควรให้ความช่วยเหลือด้วยการพูดให้กำลังใจ แสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้คำแนะนำ ชี้แจงอย่างถูกต้อง ไม่พูดจาดูหมิ่น เสียตสีเพื่อนร่วมงาน แต่พูดจากับบุคลากรหรือเพื่อนร่วมงานในองค์กรด้วยความไพเราะน่าฟัง (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2551)

3. เมื่อบุคลากรในองค์กรต้องการความช่วยเหลือทางด้านร่างกาย บุคลากรในองค์กรก็ให้ความสำคัญ ขวนขวายช่วยเหลืออย่างเต็มกำลังความสามารถ หรือการให้ความสำคัญกับองค์กรของตนเองด้วยการช่วยเหลือกิจการต่าง ๆ ภายในองค์กร บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ รวมทั้งช่วยแก้ไขปัญหาภายในองค์กรด้วยความเต็มใจ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559)

4. เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในองค์กร บุคลากรก็เข้าไปช่วยในการแก้ไขปัญหา โดยให้ความเสมอภาค ไม่เอาเปรียบผู้อื่น อยู่ร่วมทุกข์ร่วมสุข ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไขปัญหา เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกันกับเพื่อนร่วมงาน และองค์กรทุกครั้ง (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546)

ดังนั้น การนำหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 มาช่วยในการปฏิบัติงานของบุคลากรเพื่อให้เกิดการร่วมงาน และประพัตติที่ดีต่อองค์กร และเพื่อนร่วมงาน อันจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรในองค์กรด้วยกันเองและระหว่างองค์กรกับบุคลากรมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความความสุข ความสามัคคี ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน รวมไปถึงการสร้าง ความจงรักภักดีต่อองค์กรของบุคลากร และยังช่วยส่งเสริมให้บุคลากรเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองมากขึ้น ให้ความสำคัญกับตนเองว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรที่จะเข้าไปช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในองค์กรด้วยความเต็มใจ (สุรศักดิ์ ชะมารัมย์, 2562)

การบริหารสถานศึกษาด้วยหลักสังคหวัตถุ 4

การบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ยึดตามคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นสังคหวัตถุที่ผู้ปฏิบัติทุกคนย่อมสามารถรู้แจ้งด้วยตนเอง และทำให้ผู้ปฏิบัติพันทุกข์ เข้าถึงความสุขภายในได้จริง สังคหวัตถุนี้ช่วยอุ้มชูโลก เหมือนลิมสลักที่ยึดคบริดซึ่งแล่นไปไว้ได้ฉะนั้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559) ในการอยู่ร่วมกันในสังคมนั้น มนุษย์ทุกคนล้วนปรารถนาเป็นที่รักของคนรอบข้าง การปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นคุณธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจคน ผูกใจคน และประสานหมู่มชนให้มีความสามัคคี เป็นหลักธรรมที่ทำให้คนเป็นที่รัก เป็นการปลูกไมตรี เต็มน้ำใจต่อกัน ทำให้สังคมเป็นสุข (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546)

การบริหารโรงเรียนด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 หมายถึง กระบวนการในการดำเนินการและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2551) **ทาน** คือ การให้ การแบ่งปันอย่างมีน้ำใจ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ **ปิยวาจา** คือ วาจาเป็นที่รัก ปราศร้ายด้วยถ้อยคำสุภาพอ่อนหวาน พูดด้วยคำที่น่าน่าฟัง

ชี้แจงในสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้กำลังใจ **อรรถจริยา** คือ การกระทำประโยชน์ให้แก่ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้อื่น เป็นการปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์และช่วยเหลือซึ่งกันละกันส่งเสริมในทางคุณธรรมจริยธรรมอันดีงาม **สมานัตตตา** คือ การปฏิบัติตนสม่ำเสมอ เสมอต้นเสมอปลาย ทำตัวให้เข้ากันได้ เป็นเพื่อนร่วมทุกข์ ร่วมสุขกัน ไม่เอาเปรียบ ร่วมเผชิญและแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์ โดยให้การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป เป็นไปอย่างลุล่วงและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการบริหารงานบุคคล (สุรศักดิ์ ชะมารัมย์, 2562)

การบริหารงานบุคคลด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา

งานทุกอย่างไม่สามารถสำเร็จด้วยตนเพียงคนเดียว ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจซึ่งกันและกัน ดังนั้น หลักธรรมที่เหมาะสมสำหรับการทำงานร่วมกัน คือ สังคหวัตถุ 4 ซึ่งหมายถึง หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น ผูกไมตรีและเอื้อเพื่อเกื้อกูล ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อรรถจริยา และสมานัตตตา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559)

การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในเรื่อง สังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้กับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา คือ 1. ทาน 2. ปิยวาจา 3. อรรถจริยา และ 4. สมานัตตตา ตามกระบวนการบริหารงานบุคคล ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนงานบุคคล การจัดบุคคลเข้าปฏิบัติงาน การพัฒนาบุคคล การธำรงรักษาบุคคล และการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคล (ธีระ รุญเจริญ, 2550)

การวางแผนงานบุคคล คือ การคาดคะเนความต้องการกำลังบุคลากร การวางแผนอัตรากำลังบุคลากร การวางแผนอัตรากำลังคนให้เหมาะสมกับงาน การวางแผนใช้บุคลากรให้ได้ประโยชน์สูงสุด ในการบริหารงานบุคลากร เนื่องจากคนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า เมื่อกระบวนการวางแผนเป็นไปตามลำดับขั้นตอน มีการวางแผนโดยอาศัยข้อมูลและปัญหาเป็นองค์ประกอบ งานในองค์กรก็จะบรรลุตามเป้าหมาย (สุนทร โคตรบรรเทา, 2552)

การจัดบุคคลเข้าปฏิบัติงาน คือ การแต่งตั้งให้บุคลากรเข้าปฏิบัติงานโดยมีคำสั่งการจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถ การจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานนั้นโดยใช้ความยุติธรรม และการจัดครูเข้าสอนแทนกรณีครูลาหรือไปราชการ เป็นหน้าที่ของสถานศึกษาโดยตรงที่จะต้องดำเนินการ เพื่อจัดคนให้เหมาะสมกับงาน ในตำแหน่งตามความสามารถและความถนัดของแต่ละบุคคล โดยยึดระบบคุณธรรม มีการควบคุม กำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง (พยอม วงศ์สารศรี, 2545)

การพัฒนาบุคคล คือ การดำเนินการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานที่ตนรับผิดชอบการให้บุคลากรให้เข้ารับการอบรมพัฒนาวิชาชีพการจัดให้มีประชุม อบรม สัมมนา เป็นหมู่คณะ การส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรได้พัฒนาการเรียนการสอนโดยการสร้างเครื่องมือและสื่อการเรียนการสอนและการพัฒนาความรู้ให้มีคุณภาพและเป็นที่น่าสนใจต่อองค์กรที่จะมุ่งเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ เพื่อให้ทุกคนในหน่วยงานปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบได้ดียิ่งขึ้น (สมาน รังสิโยภักดิ์, 2544)

การธำรงรักษาบุคคล คือ การยกย่องชมเชยบุคลากรที่มีผลงานดีเด่น การติดตามผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ การพิจารณาความดีความชอบด้วยความยุติธรรม และการกำหนดระเบียบในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ชัดเจนมีการพัฒนาและแก้ไขความไม่ปลอดภัยที่อาจเกิดขึ้นจากการทำงาน ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เพื่อธำรงรักษาให้เขาสามารถปฏิบัติงานด้วยความปลอดภัย มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน มีความสุขในการทำงาน ส่งผลให้งานในองค์กรประสบความสำเร็จ (ธงชัย สันติวงษ์, 2546)

การประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคคล คือ การวัดผลการปฏิบัติงานในหน้าที่ โดยการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรเป็นการเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานการนำผลการปฏิบัติงานมาใช้ในการวางแผนการจัดการศึกษาในปีต่อไปและการแจ้งผลการปฏิบัติงานให้บุคลากรรับทราบ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงบุคคลในองค์กรให้เหมาะสมกับงาน และเป็นข้อมูลในการเลื่อนตำแหน่งหรือโอนย้ายหน่วยงาน เพื่อนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาหน่วยงานให้ดียิ่งขึ้นต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

จากความหมายของการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสามารถนำมาบูรณาการเกี่ยวข้องกับหลักสังคหวัตถุ ๔ ดังนี้

1. ด้านทาน คือ การเกื้อกูลกันด้วยการให้ หมายถึง การให้ การเสียสละ หรือการเอื้อเพื่อแบ่งปันของๆ ตนเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว ไม่เป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว ดังนั้น ในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารควรมีทาน หรือ การให้ คือ การให้การวางแผนบุคคล การจัดบุคคลเข้าปฏิบัติงาน การพัฒนาบุคคล การธำรงรักษาบุคคล และการประเมินผลงานของบุคคลอย่างเหมาะสม (ธีระ รุญเจริญ, 2550)

2. ด้านปิยวาจา คือ ใช้วาจาประสานไมตรี หมายถึง การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ ไม่พูดหยาบคายก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็ประโยชน์และเหมาะสมกับกาลเทศะ ดังนั้น การทำงานร่วมกันจะต้องพูดหรือปรึกษาหารือกันโดยยึดถือหลักเกณฑ์ 4 ประการ คือ 1) เว้นจากการพูดเท็จ 2) เว้นจากการพูดส่อเสียด 3) เว้นจากการพูดคำหยาบ และ 4) เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ และที่สำคัญอย่างยิ่ง คือจะต้องพูด หรือเจรจากันด้วยไมตรี และความปรารถนาดีต่อกัน ดังนั้นในการ

บริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารควรมีการสื่อสารด้วยวาจาที่ไพเราะอ่อนหวาน ชวนฟัง ยกย่อง ชมเชยผู้ที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน และใช้คำพูดที่เหมาะสมตามกาลเทศะต่อบุคลากร (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559)

3. ด้านอัตถจริยา คือ ร่วมสร้างสรรค์อุดมการณ์ หมายถึง การสงเคราะห์ทุกชนิดหรือการปฏิบัติในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ดังนั้นในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการรักษาระเบียบวินัย และให้ความเสมอภาคต่อผู้ใต้บังคับบัญชา มีความเต็มใจที่จะช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชาเมื่อมีปัญหา มีน้ำใจไม่วางเฉย เมื่อเห็นผู้ใต้บังคับบัญชาขอความช่วยเหลือ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546)

4. ด้านสมานัตตตา คือ ร่วมทุกข์ร่วมสุขในทุกคราว หมายถึง การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ หรือมีความประพฤติเสมอต้นเสมอปลาย ดังนั้นในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารควรทำตนเสมอต้นเสมอปลายกับผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคน สามารถร่วมทุกข์ร่วมสุขกับบุคลากรทุกคนได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะด้วยความเสมอต้นเสมอปลาย เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการวางแผนงานต่างๆ เสนอข้อคิดเห็น และรับฟัง และมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตน พัฒนาคณะในองค์กรอย่างเสมอภาค และสม่ำเสมอ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

บทสรุป

หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะกับบุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันไปในสถานศึกษา การนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการบริหารงานบุคคล เป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน จะเป็นหลักอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้การทำงานมีความราบรื่นมากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้บุคลากรในสถานศึกษามีคุณภาพ และนำไปสู่การเป็นหน่วยงานที่มีคุณภาพต่อไป ดังมีคำแนะนำต่อไปนี้

1. เมื่อผู้ใต้บังคับบัญชามีความเดือดร้อนไม่เข้าใจในการทำงานหรือจากเหตุผลต่าง ๆ ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความช่วยเหลือ หมายถึง การให้ความรู้ที่กระจ่างและเข้าใจง่ายเป็นธรรมทาน เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความเข้าใจและเกิดความเคารพและศรัทธาในตัวผู้บริหารที่ดีขึ้น

2. เมื่อผู้ใต้บังคับบัญชามีความเดือดร้อนไม่เข้าใจในการทำงานหรือจากเหตุผลต่าง ๆ ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความช่วยเหลือ ฟังใช้วาจาที่สุภาพอ่อนหวานให้คำแนะนำอย่างถูกต้อง พูดจากับผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความไพเราะน่าฟังและเป็นกันเอง

3. เมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดปัญหากับทางบ้านหรือปัญหาที่ไม่เข้าใจที่อาจจะเกิดจากปัญหาต่างๆ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเข้าไปดูแล ขวนขวายช่วยเหลืออย่างเต็มกำลังความสามารถ เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความสบายใจเหมือนไม่ได้ยู่คนเดียว

4. เมื่อผู้ใต้บังคับบัญชามีปัญหาที่ไม่เข้าใจกันในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเข้าไปช่วยแก้ไขปัญหโดยให้ความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

ดังนั้นการนำหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 มาใช้จะช่วยส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับผู้ใต้บังคับบัญชาที่อยู่ในความดูแล ซึ่งจะส่งผลให้การบริหารงานบุคคลเป็นไปด้วยความราบรื่น สามารถระบุและแก้ไขปัญหได้ตามความต้องการและส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจกัน

เอกสารอ้างอิง

- ธงชัย สันติวงษ์. (2543). *องค์การและการบริหาร* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2546). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: ประชุมช่าง.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- พยอม วงศ์สารศรี. (2545). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ: คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2551). *พุทธวิธีบริหาร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). *พุทธธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2559). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 34). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมคิด บางโม. (2553). *องค์การและการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒน์.
- สมาน รังสิโยกฤษฎ์. (2544). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล* (พิมพ์ครั้งที่ 22). กรุงเทพฯ: สวัสดิการสำนักงาน ก.พ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2552). *หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- สุรศักดิ์ ชะมารัมย์. (2562). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารองค์การภาครัฐ. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 19(3), 215–226.

การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21

Application of Buddhist Trisikkha in 21st Educational Administration

สงกรานต์ อนุสุเรนทร์

Songkran Anusuren

โรงเรียนบ้านห้วยเหล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

Hueilex School, Loei Primary Educational Service area Office 1

*Corresponding author, e-mail: songkrananusuren61@gmail.com

Received: April 14, 2023; Revivsed: April 20, 2023; Accepted: May 9, 2023

บทคัดย่อ

การบริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงจากสภาพแวดล้อมที่เกิดการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เพราะโลกได้ก้าวเข้าสู่ยุคของข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยี ซึ่งทำให้การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและการคาดการณ์เพื่อเตรียมวางแผนไว้ล่วงหน้าทำได้ยากขึ้น เป็นการเปลี่ยนแปลงจากกระบวนทัศน์เก่าสำหรับศตวรรษที่ 20 สู่กระบวนทัศน์ใหม่ สำหรับศตวรรษที่ 21 แม้จะเป็นเรื่องยาก แต่เส้นทางในอนาคตก็คงต้องมุ่งการบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงในหลากหลายมิติ ซึ่งการบริหารการศึกษา สำหรับศตวรรษที่ 21 ที่มีประสิทธิผล นักบริหารการศึกษาจะต้องมีความคาดหวังสูง มองอนาคตอย่างมีวิสัยทัศน์ มีจิตมุ่งสร้างสรรค์ ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ว่าเป็นจุดมุ่งหมายพื้นฐานที่สำคัญยิ่งกว่าสิ่งอื่นใด เป็นเรื่องที่ทำนายเป็นอย่างยิ่ง เพราะทุกสิ่งเป็นเรื่องไม่แน่นอนในสังคมมนุษย์ตามหลักพุทธธรรม สรรพสิ่งทั้งหลายคือ ความไม่เที่ยง ทุกอย่างเป็น อนิจจัง หลีกเลี้ยงไม่ได้ ดังนั้นองค์กรจะดำรงอยู่ได้ต่อไปอย่างยั่งยืนต้องมีการกำหนดกลยุทธ์การบริหารจัดการ ความเปลี่ยนแปลงในองค์กรที่เหมาะสม โดยจะต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลในองค์กรทุกคน และผู้บริหารต้องมีทักษะ ความรอบรอบในการจัดการ ความยืดหยุ่น และการตัดสินใจเลือกกลยุทธ์ กลวิธีที่เหมาะสมในการบริหารการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับองค์กร บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์หลักไตรสิกขาเพื่อการบริหารการศึกษา โดยจะนำเสนอในประเด็นได้แก่ ความหมายของของไตรสิกขา แนวคิดการประยุกต์ไตรสิกขาเพื่อการบริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้การบริหารการศึกษาในยุคนี้ดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ การบริหารการศึกษา; การศึกษาในศตวรรษที่ 21; ไตรสิกขา

Abstract

Educational management in the 21st century is characterized by constant changes in the environment due to the world's transition into an era of information and technology. This rapid change makes it increasingly difficult to predict and plan for the future. It represents a shift from the old paradigm of the 20th century to a new paradigm for the 21st century. Although challenging, the path forward must focus on managing change across multiple dimensions.

For effective educational management in the 21st century, educational administrators must have high expectations, a visionary outlook for the future, a creative mindset, and recognize learning as the most fundamental and important goal above all else. This is extremely challenging because everything in human society is uncertain, according to Buddhist principles. All things are impermanent; everything is "anicca" (impermanent) and unavoidable.

Therefore, for an organization to continue existing sustainably, it must establish appropriate strategies for managing organizational change. This requires cooperation from all individuals in the organization. Administrators must possess skills, thoroughness in management, flexibility, and the ability to make decisions in selecting appropriate strategies and tactics for managing the changes occurring within the organization.

The purpose of this article is to present issues related to the application of the Threefold Training (Trisikkha) principle for educational management. It will address topics including the meaning of Trisikkha and concepts for applying Trisikkha to educational management in the 21st century, aiming to ensure that educational management in this era can continue to exist sustainably.

Keywords: Educational Management, 21st Century Education, Threefold Training or Trisikkha

บทนำ

ศตวรรษที่ 21 นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการศึกษา ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การเชื่อมโยงของโลกาภิวัตน์ และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม ล้วนส่งผลให้เกิดความท้าทายใหม่ ๆ ในการจัดการศึกษา (วิจารณ์พานิช, 2555) ซึ่งรวมถึงการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และความคิดสร้างสรรค์ การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีและความรู้ การสร้างสมดุลระหว่างการศึกษเพื่อพัฒนาทักษะทางวิชาการและการพัฒนาคุณธรรม

จริยธรรม การบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาที่มีจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด การสร้างระบบการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียนและสังคม

การนำหลักธรรมทางพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักไตรสิกขา มาประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษา จึงเป็นแนวทางที่น่าสนใจและมีศักยภาพสูง หลักไตรสิกขา ซึ่งประกอบด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา เป็นหลักธรรมที่ครอบคลุมการพัฒนามนุษย์อย่างเป็นองค์รวม (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2543) โดยมีความสอดคล้องกับเป้าหมายของการศึกษาศสมัยใหม่ที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารการศึกษาสามารถช่วยเสริมสร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ มีจริยธรรม และตอบสนองต่อความท้าทายของโลกยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยศีลสามารถนำมาใช้ในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีจริยธรรมและความรับผิดชอบ สมาธิช่วยในการพัฒนาทักษะการจัดการและการตัดสินใจ ในขณะที่ปัญญาสนับสนุนการพัฒนาคความรู้และนวัตกรรมทางการศึกษา

บทความนี้จะนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารการศึกษาในบริบทของศตวรรษที่ 21 โดยวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างหลักธรรมกับการบริหารการศึกษาศสมัยใหม่ และเสนอแนวทางการนำไปปฏิบัติเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาไทยให้สามารถรับมือกับความท้าทายในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21

คำว่า “การศึกษาในศตวรรษที่ 21” ย้ำให้เห็นว่า เรากำลังอยู่ในช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสภาพแวดล้อมที่ประเทศต่าง ๆ มีความเชื่อมโยงกันมากขึ้นเรื่อย ๆ และระบบการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัว โดยไม่ใช่แค่การปฏิรูปเพียงครั้งคราว แต่ต้องเป็นการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองความต้องการของเยาวชน สังคมและตลาดแรงงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งผู้กำหนดนโยบายและบุคลากรด้านการศึกษาของไทยที่ตระหนักว่า การศึกษาควรจะมุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมให้เยาวชนมีทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตและสอดคล้องกับสังคมในอนาคต

วิโรจน์ สารรัตน์ (2556) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำ ทักษะและทัศนคติของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ว่าผู้นำสถานศึกษาเป็นบุคคลที่ถูกคาดหวังให้ปฏิบัติตามคำสั่งของหน่วยงานระดับจังหวัด หรือระดับแผนกงานเกี่ยวกับงานบุคลากร การจัดซื้อจัดจ้าง การงบประมาณ การจัดทำแผนและสนามเด็กเล่นที่ปลอดภัย ความสัมพันธ์กับสาธารณะและอื่นๆ ที่จะทำให้การบริหารสถานศึกษา เป็นไปอย่างราบรื่น รวมทั้งบทบาทสำคัญในใจได้ว่า ตนเองได้ทำหน้าที่เป็นเช่น ผู้นำ (As leader) เพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน (Student learning) เพราะการเรียนรู้จะเกิดขึ้นไม่ได้ หากขาดการใช้ภาวะผู้นำ (Leadership)

โดยภาวะผู้นำสถานศึกษา (School leadership) หมายถึง แต่ละบุคคลต้องมีความเข้าใจในเนื้อหาวิชาการ การประเมินผล และเทคนิคการสอน มีการทำงานเพื่อเสริมสร้างทักษะร่วมกับครู การรวบรวม วิเคราะห์ และการใช้ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจ ผู้นำถูกคาดหวังให้ทำงานร่วมกับครู นักเรียน ผู้ปกครอง สมาชิกในชุมชน และหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้มีความมั่นใจได้ว่าความต้องการในการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคนได้รับการตอบสนอง และนั่นหมายความว่า สมาชิกในโรงเรียนจะต้องมีภาวะผู้นำร่วม (Shared leadership) เพื่อให้แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำมาจากสมาชิกทุกคนร่วมกัน แต่ก็ได้หมายความว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะปลีกตัวจากความรับผิดชอบนี้ออกไป แต่กลับจะต้องสนับสนุนให้มีความรับผิดชอบร่วม (Shared responsibility) ในการระบุปัญหา การสร้างทางเลือก และการนำไปปฏิบัติ

กัญญา เอี่ยมพญา (2564) กล่าวว่า การบริหารการจัดการศึกษาที่จะมีความเหมาะสมกับโลกในศตวรรษที่ 21 จะต้องดำเนินการเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ทักษะและประสบการณ์ที่สามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันการศึกษาต่อและการปฏิบัติหน้าที่การงาน ต้องมีการปรับเปลี่ยนเนื้อหาสาระของการจัดการเรียนการสอนรวมทั้งแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยต้องเริ่มต้นด้วยการพัฒนาครูเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเนื้อหา สาระที่จะสอน รวมทั้งวิธีการจัดการเรียนการสอน

การให้การศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นประเด็นสำคัญระดับชาติที่ประเทศไทยต้องแก้ไข และกำหนดยุทธศาสตร์การศึกษาของชาติใหม่ ทุกภาคส่วนต้องหันกลับมาองจุดที่ยืนอยู่และก้าวไปสู่จุดหมายใหม่ โดยการเปลี่ยนแปลงทัศนะ (Perspectives) จากกระบวนทัศน์แบบดั้งเดิม (Tradition Paradigm) ไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ (New Paradigm) ที่ให้โลกของนักเรียนและโลกความเป็นจริงเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้เป็นการเรียนรู้ที่ไปไกลกว่าการได้รับความรู้แบบง่าย ๆ ไปสู่การเน้นพัฒนาทักษะและทัศนคติทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะองค์การ ทัศนคติเชิงบวก ความเคารพตนเอง นวัตกรรม ความสร้างสรรค์ทักษะการสื่อสาร ทักษะและค่านิยมทางเทคโนโลยีความเชื่อมั่นตนเอง ความยืดหยุ่น การจูงใจตนเอง และความตระหนักในสภาพแวดล้อม (ธงชัย สิทธิภรณ์. 2559; อุดลย์ วังศรีคุณ. 2557)

กรอบทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

กรอบแนวคิด “ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21” มีจุดเริ่มต้นมาจากภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (P21) ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นกลุ่มสมาชิกที่ประกอบด้วย องค์กรวิชาชีพระดับประเทศ และ

สำนักงานด้านการศึกษาของรัฐ หน่วยงานเหล่านี้มีความกังวลเพราะเล็งเห็นความจำเป็นที่ประชาชนจะต้องมีทักษะที่ใช้ประโยชน์ได้จริงมากกว่าทักษะที่เน้นในโรงเรียน จึงมีการประชุมร่วมกันของนักวิชาการหลากหลายสาขา โดยรัฐบาลต้องการพัฒนาคุณภาพประชากรของประเทศ เพื่อยกระดับขีดความสามารถของประเทศกับนานาชาติ และต้องการให้ประชากรนั้นมีคุณภาพ และศักยภาพในสังคมสามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงเป็นที่มาของความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 (ชมพู่ เนื่องจำนงค์. 2563) แนวคิด 2 ประการหลักคือ ความรู้ในวิชาแกน เนื้อหาประเด็นที่สำคัญสำหรับศตวรรษที่ 21 และทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้ (ธงชัย สิทธิกรณ. 2559; อดุลย์ วังศรีคุณ. 2557)

1. ความรู้ในวิชาแกนและเนื้อหาประเด็นที่สำคัญสำหรับศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ความรู้ในวิชาแกน ได้แก่ ภาษาแม่และภาษาโลก คณิตศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลปะ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง และการปกครอง เนื้อหาประเด็นที่สำคัญสำหรับศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อความสำเร็จและมีความสำคัญในที่ทำงานและชุมชน ได้แก่

- ความรู้เกี่ยวกับโลก (Global Awareness)
- ความรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economics, Business and Entrepreneurial Literacy)

- ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี (Civic Literacy)
- ความรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy)
- ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Literacy)

2. ทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยทักษะที่สำคัญ 3 ประการดังนี้

2.1 ทักษะชีวิตและการทำงาน (Life and Career Skills) ในการดำรงชีวิตและในการทำงานนั้นไม่เพียงต้องการคนที่มีความรู้ความสามารถในเนื้อหาความรู้หรือทักษะการคิดเท่านั้น หากแต่ยังต้องการผู้ที่สามารถทำงานในบริบทที่มีความซับซ้อนมากขึ้นอีกด้วยทักษะที่จำเป็น ได้แก่ ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว (Flexibility and Adaptability)

- ความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเอง (Initiative and Self Direction)
- ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross-cultural Skills)
- การเพิ่มผลผลิตและความรู้รับผิดชอบ (Productivity and Accountability)
- ความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ (Leadership and Responsibility)

2.2 ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (Information, Media and Technology Skills) ซึ่งในศตวรรษที่ 21 นี้ นับได้ว่ามีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมาก ดังนั้นผู้เรียนจึงควรมีทักษะดังต่อไปนี้คือ

- การรู้เท่าทันสารสนเทศ (Information Literacy)
- การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy)
- การรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT (Information, Communications & Technology Literacy)

Literacy)

2.3 ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ซึ่งครอบคลุมไปถึงการคิดแบบสร้างสรรค์ การทำงานอย่างสร้างสรรค์ร่วมกับผู้อื่น และการนำความคิดนั้นไปใช้อย่างสร้างสรรค์

- การคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving)

หมายความรวมถึงการคิดอย่างมีเหตุผล การคิดเชิงระบบ การคิดตัดสินใจและการคิดแก้ปัญหา

- การสื่อสารและการร่วมมือ (Communication and Collaboration) ซึ่งเน้นการสื่อสาร

โดยใช้สื่อรูปแบบต่างๆ ที่มีประสิทธิภาพ ชัดเจน และการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ

จะเห็นได้ว่า การบริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีความรู้และทักษะและทัศนคติของผู้บริหารสถานศึกษาในการกำหนดยุทธศาสตร์ และดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมกับบุคลากรต่างๆ ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่สามารถทำงานในบริบทที่มีความซับซ้อน ต้องมีทักษะมีความรู้และมีภาวะของผู้นำ ผู้นำถูกคาดหวังให้ทำงานร่วมกับครู นักเรียน ผู้ปกครอง สมาชิกในชุมชน และหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้มีความมั่นใจได้ว่าความต้องการในการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคนได้รับการตอบสนอง ดังนั้นการบริหารในยุคศตวรรษที่ 21 ที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จะส่งผลต่อการบริหารที่ต้องเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารจะต้องบริหารงานโดยใช้ความรู้ที่มีอยู่ในโลกนี้อย่างมหาศาลและคุณธรรมจริยธรรมหรือหลักธรรมต่างๆ ซึ่งต้องยึดเป็นหลักในการครองตน ครองคน ครองงาน ในสภาวะการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ให้การบริหารการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 เป็นไปด้วยความถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

หลักไตรสิกขา

ความหมายของคำว่า สิกขาหรือการศึกษา ในพระพุทธศาสนาพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต, 2542) ได้ให้ความหมาย ดังนี้ คำว่า ศึกษา เป็นคำที่มาจากสันสกฤต ถ้าเป็นภาษาบาลีเรียกว่า สิกขา มีความหมายเดียวกับสิกขา คือหลักการศึกษาในพระพุทธศาสนาการศึกษา มาจากคำว่า สิกขา ในภาษาบาลี ซึ่งแยกได้เป็น สะ กับ อิกขะ สะ แปลว่า เอง ตัวเอง อิกขะ แปลว่า เห็น การเห็น เมื่อรวมกันและแปลว่า การเห็นตนเอง โดยตนเองเพื่อประโยชน์แก่ตนเอง หรือเพื่อเข้าใจในตนเองให้แจ่มแจ้งและถูกต้องได้แก่การมีสัมมาทิฐิ คือ เข้าใจเรื่องความดับทุกข์ ความรู้จักเหตุให้เกิดทุกข์ ความรู้จากการดับทุกข์ (พระมหาจรรยา สุทธิญาณ, 2544: 3-4)

พระพุทธองค์ทรงแสดงหลักการศึกษาดังแนวทางพระพุทธศาสนาไว้ในพระไตรปิฎกว่า ภิกษุทั้งหลาย สิกขา 3 ประการนี้ สิกขา 3 ประการมีอะไรบ้าง คือ 1. อธิศีลสิกขา 2. อธิจิตสิกขา 3. อธิปัญญาสิกขา (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 20 ข้อ 87 : 318) (กรมการศาสนา, 2525: 260)1 ส่วนคำว่า ตี หรือ ไตร นั้น หมายถึง องค์ประกอบ 3 ประการ คือ อธิศีลสิกขา.อธิจิตสิกขา. อธิปัญญาสิกขา หรือ ศีล สมาธิ และปัญญา โดยมีความหมายตามพระไตรปิฎกดังนี้ 1) อธิศีลสิกขา (สิกขาคือศีลอันยิ่ง) หมายถึง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติอย่างสูง ดังคำอธิบายในคุหุฏฐกสูตรตนิเทศ คัมภีร์มหานิทเทศ ว่า อธิศีลสิกขาเป็นอย่างไร คือ ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ เป็นผู้มั่งคิล สำรวมด้วยความสังวรในพระปาติโมกข์ สมบูรณ์ด้วยอาจารย์และโคจรเห็นภัยในโทษเพียงเล็กน้อย สมาทานศึกษาในสิกขาบททั้งหลายอยู่คือ สีลขันธ์เล็ก สีลขันธ์ใหญ่ ศีลเป็นที่พึ่ง เป็นเบื้องต้น เป็นความประพฤติ เป็นความสำรวม เป็นความระวัง เป็นหัวหน้า เป็นประธานเพื่อความถึงพร้อมแห่งธรรมที่เป็นกุศล นี้ชื่อว่า อธิศีลสิกขา (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 29 ข้อ 10 : 48) 2) อธิจิตสิกขา (สิกขาคือจิตอันยิ่ง) หมายถึง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมจิตเพื่อให้เกิดคุณธรรมเช่นสมาธิอย่างสูง การสังัดจากกามและอกุศลธรรมทั้งหลายดังคำอธิบาย ในคุหุฏฐกสูตรตนิเทศ คัมภีร์มหานิทเทศ ว่า อธิจิตสิกขา เป็นอย่างไร คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ สังัดจากกามและอกุศลธรรมทั้งหลาย บรรลุปฐมฌานที่มีวิตก วิจาร์ ปิติและสุข อันเกิดจากวิเวกอยู่เพราะวิตกวิจาร์ สงบระงับไปแล้ว บรรลุทุติยฌาน มีความผ่องใสในภายใน มีภาวะที่จิตเป็นหนึ่งผุดขึ้น ไม่มีวิตก ไม่มีวิจาร์ มีแต่ปิติและสุขที่เกิดจากสมาธิอยู่เพราะปิติจางคลายไป มีอุเบกขา มีสติสัมปชัญญะ เสวยสุขด้วยนามกาย บรรลุตติยฌาน ที่พระอรียะทั้งหลายสรรเสริญว่า ผู้มีอุเบกขา มีสติอยู่เป็นสุขเพราะละสุขและทุกข์ได้แล้ว เพราะโสมนัสและโทมนัสดับไปก่อนแล้ว บรรลุจตุตถฌานที่ไม่มีทุกข์ ไม่มีสุข มีสติบริสุทธิ์เพราะอุเบกขาอยู่ นี้ชื่อว่า อธิจิตสิกขา (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 29 ข้อ 10 : 49) 3) อธิปัญญาสิกขา (สิกขาคือปัญญาอันยิ่ง) หมายถึง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญา เพื่อให้เกิดความรู้แจ้งอย่างสูง การรู้ชัดตามความเป็นจริงในอริยสัจ 4 เป็นลำดับไป จนทำให้แจ้งทั้ง

เจโตวิมุตติ และปัญญาวิมุตติ สามารถทำลายอภิสวะกิเลสให้หมดไป ดังคำอธิบายในคัมภีร์อุทฺทกสูตร นินเทส คัมภีร์มหานิทเทส ว่า อธิปัญญาสิกขา เป็นอย่างไร คือภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้มียปัญญาประกอบด้วย ปัญญา อันประเสริฐหยั่งถึงความเกิดและความดับ เพิกถอนกิเลสให้บรรลถึงความสิ้นทุกข์โดยชอบเธอ รู้ตาม ความเป็นจริงว่า “นี้ทุกข์” ... “นี้ทุกข์สมุทัย (เหตุเกิดทุกข์)” ... “นี้ทุกข์นิโรธ (ความดับทุกข์)” ... “นี้ทุกข์ นิโรธคามินีปฏิปทา (ข้อปฏิบัติเครื่องดำเนินไปสู่ความดับทุกข์)” เธอรู้ตามความเป็นจริงว่า “เหล่านี้ อภิสวะ” ... “นี้อภิสวะสมุทัย” ... “นี้อภิสวะนิโรธ” ... “นี้อภิสวะนิโรธคามินีปฏิปทา” “นี้ชื่อว่า อธิปัญญาสิกขา (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 29 ข้อ 10 : 49)

หลักการพัฒนาชีวิตเพื่อให้ประสบความสำเร็จเป็นคนสมบูรณ์แบบตามแนวพุทธ ไตรสิกขา จึงจัดอยู่ในมรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) คือ ควรทำให้เกิดมีขึ้น เพื่อใช้เป็นเครื่องมือพัฒนาชีวิต ไตรสิกขา แปลว่า สิกขา 3 หมายถึง ข้อปฏิบัติที่ต้องศึกษา มีอยู่ 3 ประเภท ได้แก่ อธิศีลสิกขา สิกขา คือ ศีลอันยิ่ง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติอย่างสูง อธิจิตตสิกขา สิกขา คือจิตอันยิ่ง หมายถึงสมาธิ ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกหัดอบรมจิตเพื่อให้เกิดคุณธรรมเช่น สมาธิอย่างสูง อธิปัญญาสิกขา สิกขา คือ ปัญญาอันยิ่งข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญา เพื่อความเกิดความรู้แจ้งอย่างสูง

การปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา เป็นการปฏิบัติธรรมให้เกิด ศีล สมาธิปัญญา เป็นหลักธรรมที่เป็นแนวทางดำเนินชีวิต ซึ่งมีความสัมพันธ์กันกับแนวทางดำเนินอันประเสริฐของชีวิต เพื่อความหลุดพ้นจากทุกข์ ก็คือการเดินตามมรรค เรียกได้ว่า ไตรสิกขา คือหลักธรรมที่ย่อยจากมรรค 8 เมื่อย่นรวมกันแล้วเหลือเพียง 3 คือ ศีล - สมาธิ - ปัญญา

จากความหมายของไตรสิกขาที่กล่าวมานั้นพอสรุปได้ว่า ไตรสิกขา หมายถึงการพัฒนามนุษย์ให้ดำเนินชีวิตดีงามถูกต้อง เพราะศีลเป็นเครื่องข่มจิต ข่มที่ตัวจิตไม่ให้ตามใจในกิเลส สมาธิ เป็นเครื่องข่มกิเลส ไม่ให้มาเบียดเบียนจิตได้ ปัญญา เป็นเครื่องขุดรากถอนโคนกิเลส ทำให้มีวิถีชีวิตที่เป็น มรรคเป็นทางดำเนินชีวิตหรือวิถีชีวิตที่ถูกต้องดีงามของมนุษย์ ต้องเรียนรู้ฝึกฝนพัฒนาตนเอง เริ่มจากการรักษาศีลเพื่อขัดเกลาพฤติกรรมและการดำเนินชีวิตของตนเองให้บริสุทธิ์รวมถึงการฝึกหัดการอยู่ร่วมกันของเพื่อนร่วมงานให้มีความเกื้อกูลต่อกัน และกระบวนการที่สำคัญในการศึกษาตนเอง พัฒนาตนเองให้บริบูรณ์ ด้วยศีล บริบูรณ์ด้วยสมาธิ และบริบูรณ์ด้วยปัญญา เพื่อพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่เป้าหมายสูงสุดในปัจจุบันและอนาคต

การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21

หลักไตรสิกขา คือ สมาธิ ปัญญา สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับทุกคน ทุกหน่วยงาน โดยเฉพาะทางการศึกษา ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงในยุคของศตวรรษที่ 21 ต้องมีการบริหารจัดการให้เด็กและเยาวชนได้รับการพัฒนาให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อจะได้ตามกระแสสังคมของนานาชาติ การศึกษาคควรจะมุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมให้เยาวชนมีทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตและสอดคล้องกับสังคมในอนาคต ไม่ว่าจะยุคสมัยใด ธรรมะยังคงมีค่าเสมอสำหรับผู้ก้ารนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน โดยเฉพาะหลักไตรสิกขา คือ สมาธิ ปัญญา ที่เป็นหลักดำเนินชีวิตที่ประเสริฐ ผู้บริหารการศึกษาที่จะประสบความสำเร็จในการบริหารการศึกษาในยุคปัจจุบัน ควรประยุกต์ ใช้ กระบวนการปฏิบัติ หรือ กระบวนการพัฒนา 3 ด้าน ดังนี้

1. การประยุกต์ใช้ คือ เป็นหลักการพัฒนาระดับความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคมขององค์กรการศึกษา

ผู้นำหรือผู้บริหารการศึกษา ต้องรู้จักรักษาศีล ดำเนินชีวิตอยู่ในศีลในธรรม เพราะผู้บริหารที่มีศีลจะรู้จักข่มใจ ซึ่งในยุคที่มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย รวดเร็ว บางครั้งเกิดกระแสในสังคมที่ผิดๆ ถ้าหลงระเหิงไปกับกระแสสังคมจนเกิดความโทสะ โลกะ โมหะ หากผู้บริหารการศึกษาการรักษาศีล 5 ให้ถึงพร้อม ไม่คิดทำร้ายผู้อื่น ไม่คิดเห็นประโยชน์ส่วนตัว ไม่ประพฤติผิดในกาม ไม่พูดปลิ้นปล้อน หลอกลวง หรือพูดคำหยาบคายเพื่ออวดโอ้ และการรักษาสุขภาพให้มีบุคลิกภาพที่ดี ไม่ติดยาเสพติด เป็นแบบอย่างที่ดีในองค์กรการศึกษา ประรารณาดีกับคนในองค์กร ก็จะทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน มีความเคารพ นับถือ ศรัทธา ไว้วางใจให้เป็นผู้นำพาองค์กรสู่ความสำเร็จ

2. การประยุกต์ใช้ สมาธิ เป็นหลักการพัฒนาจิตใจให้มีสมรรถภาพและประสิทธิภาพในการคิดพิจารณา

ตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำการใด ๆ การบริหารในยุคที่มีการสื่อสารเชื่อมต่อกันได้อย่างง่ายดายในโลกใบนี้ สื่อที่มีอยู่ในปัจจุบันมีทั้งดีและไม่ดีอยู่เป็นจำนวนมาก ผู้บริหารการศึกษาที่มีการพัฒนาจิตใจให้เกิดสมาธิ ย่อมทำให้มีสติยั้งคิดให้มีสติและรอบคอบในการทำงานแต่ละครั้ง เพราะสมาธิเป็นสิ่งสำคัญที่ จะทำให้การทำงานประสบผลสำเร็จด้วยสติเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำเนินชีวิต การฝึกสมาธิสามารถช่วยพัฒนาตนเองได้ ทำให้มีสติ ทำให้เรา คิดดี พูดดี และทำดี ทาให้การตัดสินใจเฉียบคมขึ้น และผิดพลาดน้อยลงการมีสมาธิดีเยี่ยม ขณะทุกสิ่ง และสามารถพัฒนายกระดับจิตใจให้เป็นคนดี มีเมตตา กรุณา และมีผลทำให้อารมณ์ ร่าเริงแจ่มใสขึ้น และเมตตา กรุณา ความมีไมตรีความเห็นอก

เห็นใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความสุภาพอ่อนโยน ความเคารพ ความซื่อสัตย์ความกตัญญู เมื่อฝึกจิตดี ๆ เราจะเกิดความเข้มแข็งมั่นคง ความเพียร พยายาม ความกล้าหาญ ความขยัน ความรับผิดชอบ เมื่อสมาธิมา ปัญญาเกิด ทำให้งานสิ่งใดที่ลงมือทำนั้นประสบความสำเร็จ

3. การประยุกต์ใช้ ปัญญา เป็นหลักการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ รู้จักสิ่งทั้งหลายตามที่เป็นและสามารถแยกแยะวิเคราะห์สืบทาหาสาเหตุของสิ่งทั้งหลายได้ชัดเจน การศึกษาในยุคปัจจุบันมีการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งปัจจุบันนี้มีวิธีการสื่อสารได้หลายทาง เช่น โทรศัพท์มือถือ โลกออนไลน์ เฟสบุ๊ค การส่งจดหมายทางอินเทอร์เน็ต (E-mail) ฯลฯ ทำให้สามารถติดต่อกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในรูปแบบต่างๆ ได้ตลอดเวลา ผู้บริหารจะต้องเรียนรู้ และใช้ปัญญาวิเคราะห์ตรึกตรอง ข้อมูลข่าวสาร ข้อเท็จจริง ความรู้สึก ความคิด ความต้องการ รวมไปถึงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ เพื่อไม่ให้เกิดผลเสียต่อการศึกษา

สรุป

ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวัตถุกลุกลงไปทั่ว ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคมจากอดีตถึงปัจจุบันนับได้ว่าส่งผลกระทบต่อสังคมไทยเป็นอย่างมาก ตามกระแสโลกาภิวัตน์เกิดขึ้นในยุคของศตวรรษที่ 21 ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้ทำให้ผู้คนเห็นห่างจากธรรมชาติ คุณธรรมจริยธรรม เพราะเหตุที่ไม่ประพฤติปฏิบัติตามหลักของคุณธรรมจริยธรรมนี้เอง จึงก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ในสังคมไทยมากมายดังที่ปรากฏตามสื่อต่าง ๆ ในปัจจุบัน ซึ่งภายใต้ภาวะการณ์ที่เป็นเช่นนี้การมีผู้นำที่ดีที่ประพฤติตนตามหลักธรรม เพื่อให้เป็นผู้มี คีล สมาธิ ปัญญา สามารถคิดตรึกตรอง ควบคุมตนเองให้เป็นผู้บริหารที่น่าเคารพ ศรัทธา จึงถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่า หลักไตรสิกขา มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่เป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จนนานาประเทศได้เตรียมพัฒนาประชากรให้เป็นผู้ที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งทักษะหนึ่งที่สำคัญคือ การเป็นพลเมืองที่ดี มีทักษะชีวิตและการทำงาน การรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งหลักไตรสิกขาที่ประยุกต์ใช้เป็นกระบวนการพัฒนาผู้นำหรือผู้บริหารการศึกษา เพื่อส่งผลต่อการบริหารการศึกษาที่จะสร้างให้ประชากรเป็นพลเมืองที่ดี ก้าวเข้าสู่โลกแห่งการเปลี่ยนแปลง ทรูเรียนรู้อย่างไม่วันจบ ส่งให้เด็กและเยาวชนซึ่งจะเป็นประชากรของชาติ ให้เป็นผู้มี คีล สมาธิ ปัญญา เกิดความสงบมั่นคง การใช้ปัญญาไตรตรอง จิตไม่ฟุ้งซ่าน ไม่วุ่นวายในการทำงาน ใช้ปัญญาวิเคราะห์ให้รู้ทันสื่อโซเชียล ใช้ปัญญาในการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ จนเกิดนวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อใช้ประโยชน์ในยุคแห่งศตวรรษที่ 21 ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2525). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง เล่มที่ 20. พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ ๑๒ อังคุตตรนิกาย เอก-ทุก-ติกนิบาต*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กัญญา เอี่ยมพญา (2564). การจัดการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(1). 101-114.
- ชมพู เนื่องจำนงค์ ภัทรบุทท โสภอัครวรรณ์ และ อัจฉรา ธนเพียร. (2563). กรอบทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 กับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน. *วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 6(1). 623-640.
- ธงชัย สิทธิกรณ์ (2559). การออกแบบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2561 จาก <http://www.birdkm.com/outside-classroom/outsideclass/newlearningc21>
- พระครูศรีธรรมวรกรณ์. (2562). *การประยุกต์ไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาทุนมนุษย์ในศตวรรษที่ 21*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (ม.ป.ป.). *การศึกษาเพื่อสร้างบัณฑิตหรือการศึกษาเพื่อเพิ่มผลผลิต*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระมหาจรรยา สุทธิญาโณ. (2544). *ธรรมทรรศน์ปฏิวัติการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ประชาธรรม.
- ลานธรรมจักร. (2563). มรรค 8 กับไตรสิกขา. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2564 จาก <http://www.dhammadjak.net/forums/viewtopic.php?f=1&t=40099>
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2556). *กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษากรณีทัศนะต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ทิพยวิสุทธี.
- อดุลย์ วังศรีคุณ. (2557). *การศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21: ผลผลิตและแนวทางการพัฒนา*.

พุทธวิธีกับการบริหารการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในยุคดิจิทัล

Buddhist Methods and Educational Administration towards Excellence in the Digital Age

ชัญญ์ชนัน ธงชัยวัชรนัน

Chanthanan Thongchaiwatthan

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1

Under Nonthaburi Primary Educational Service area Office 1

*Corresponding author, e-mail: chanthanan0552@gmail.com

Received: April 15, 2023; Revised: April 20, 2023; Accepted: May 9, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธวิธี โดยการนำเอาพุทธวิธีการบริหารการศึกษาสู่ความเป็นเลิศใช้ในยุคดิจิทัล ซึ่งการบริหารการศึกษาในยุคปัจจุบันเป็นยุคแห่งเทคโนโลยีดิจิทัล ในโลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วมาก เนื่องจากมีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน การขับเคลื่อนของนวัตกรรมและเทคโนโลยียุคดิจิทัล ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกๆด้าน ดังนั้นการบริหารการศึกษาในยุคปัจจุบันจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องเกี่ยวข้องกับนวัตกรรมหรือรูปแบบสิ่งที่อำนวยความสะดวก เพื่อให้การบริหารการศึกษานำไปสู่ความเป็นเลิศในยุคดิจิทัลได้ การบริหารการจัดการศึกษาแนวพุทธวิธี ก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งในการนำเอาหลักธรรมของพระพุทธศาสนามาประยุกต์กับการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เพราะพุทธวิธี หมายถึงหลักการหรือแนวคำสอนในพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าทรงวางหลักปฏิบัติไว้ให้ทุกคนได้ปฏิบัติตาม การบริหารการศึกษาก็เช่นเดียวกัน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำเอาหลักพุทธวิธี มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็น พุทธวิธีในด้านการบริหารตนเอง พุทธวิธีในด้านการบริหารคน และพุทธวิธีในด้านการบริหารงานผู้ที่มีความสำคัญที่สุดในการเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนตามแนวทางพุทธวิธีในยุคดิจิทัล เพื่อให้มีความทันสมัย และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน นั่นก็คือ ผู้บริหารการศึกษานั้นเอง

คำสำคัญ พุทธวิธี; การบริหารการศึกษา; ความเป็นเลิศ; ดิจิทัล

Abstract

This article is intended to present guidelines for educational administration according to Buddhist methods by bringing the Buddhist method of educational administration to excellence in the digital era, education management in the present era It's the era of digital technology. In today's world, things are changing very rapidly. Because innovation and technology are used to connect information from all regions of the world together. Driving innovation and technology in the digital age resulting in rapid changes in all aspects Therefore, education administration in modern times is very important to be related to innovation or convenience style. To enable educational administration to lead to excellence in the digital era. Management of Buddhist education management It is another way to apply the principles of Buddhism to practice. This is because Buddhist methods Refers to the principles or teachings in Buddhism that the Lord Buddha has laid down for everyone to follow. Education administration is the same. It is absolutely necessary to adopt the Buddhist method. Many applied in work, whether it is a Buddhist method in self-management. Buddhist methods in managing people and Buddhist methods in administration. Who is most important to be the leader in driving the Buddhist way in the digital age. to be modern And to keep up with the changes in the world today, that is, the education administrator itself.

Keywords: Buddhist methods; Educational Administration; excellence; digital

บทนำ

ในปัจจุบันนี้เป็นยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นยุคดิจิทัล มีการเปลี่ยนแปลงในหลายๆด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม อันนำไปสู่การปรับตัวของการดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์ เกิดการแข่งขันท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ทุกประเทศทั่วโลกกำลังมุ่งสู่กระแสใหม่ของการเปลี่ยนแปลงที่เรียกว่า สังคมความรู้ (Knowledge Society) และระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-Based Economy) ที่จะต้องให้ความสำคัญเทคโนโลยีดิจิทัล การบริหารจัดการศึกษาแนวพุทธวิธี ก็เป็นอีกหนึ่งความพยายามในการนำเอาหลักธรรมของพระพุทธศาสนามาประยุกต์กับวิชาสมัยใหม่ ทั้งนี้เพราะพุทธวิธี หมายถึงหลักการหรือแนวคำสอนในพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าทรงวางหลักปฏิบัติไว้ ซึ่งแนวคำสอนในพระพุทธศาสนานั้นมีอยู่มากมายหลายด้าน ทั้งด้านที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตน ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ด้านการครองเรือน การปฏิบัติตนต่อบิดามารดา ด้านการประกอบอาชีพการงาน การอยู่รวมในสังคม การช่วยเหลือเจือจานผู้อื่น เป็นต้น พุทธวิธีจึงสามารถครอบคลุมทั้งวิทยาศาสตร์และ

สังคมศาสตร์ได้ทั้งหมด พุทธวิธีมีแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยความเชื่อที่ว่า ชีวิตคือการศึกษ (Life is education) มีชีวิตอยู่ ก็ต้องมีการศึกษาตลอดเวลา คนทุกคนที่เกิดมาต้องได้รับการพัฒนา เมื่อพัฒนาแล้วจึงจะถือว่าเป็นสัตว์ประเสริฐอย่างแท้จริง การพัฒนาแนวพุทธนั้นจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาทั้งคนและองค์กร การส่งเสริมให้เป็นคนดี มีคุณภาพ มีความสุข

การบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัลนั้น มีการปฏิรูปการศึกษาและมีการกระจายอำนาจทางการศึกษาจากส่วนกลางไปสู่ระดับสถานศึกษา ผู้ที่จะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการขับเคลื่อนการศึกษา ก็คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งต้องเป็นบุคคลที่ต้องใช้ทั้งความรู้และความสามารถและอำนาจในการตัดสินใจ มีภาวะผู้นำ มีความเป็นผู้นำบริหารมืออาชีพในการบริหารจัดการศึกษาโดยการบูรณาการ การใช้หลักพุทธวิธีมาใช้ในการบริหารการศึกษาเพื่อก้าวสู่ความเป็นเลิศในยุคดิจิทัลนี้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา

ความหมายของการบริหาร การบริหารกิจการใด ๆ ก็ตามจะดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้ประสิทธิผล จะต้องมีส่วนร่วมดำเนินการในกิจการนั้นๆ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามนโยบาย เป้าหมายและ วัตถุประสงค์อย่างถูกต้องและรวดเร็ว คำว่า การบริหารในภาษาอังกฤษใช้ “Administration” และ : Management ความแตกต่างของสองคำนี้ คือ Administration นิยมใช้ไปทางการบริหารทางราชการ ส่วนคำว่า Management นิยมใช้ไปทางการบริหารธุรกิจ ซึ่งหมายถึงการบริหารเช่นเดียวกัน นักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหารหลายทัศนะแตกต่างกันพอสรุปได้ดังนี้

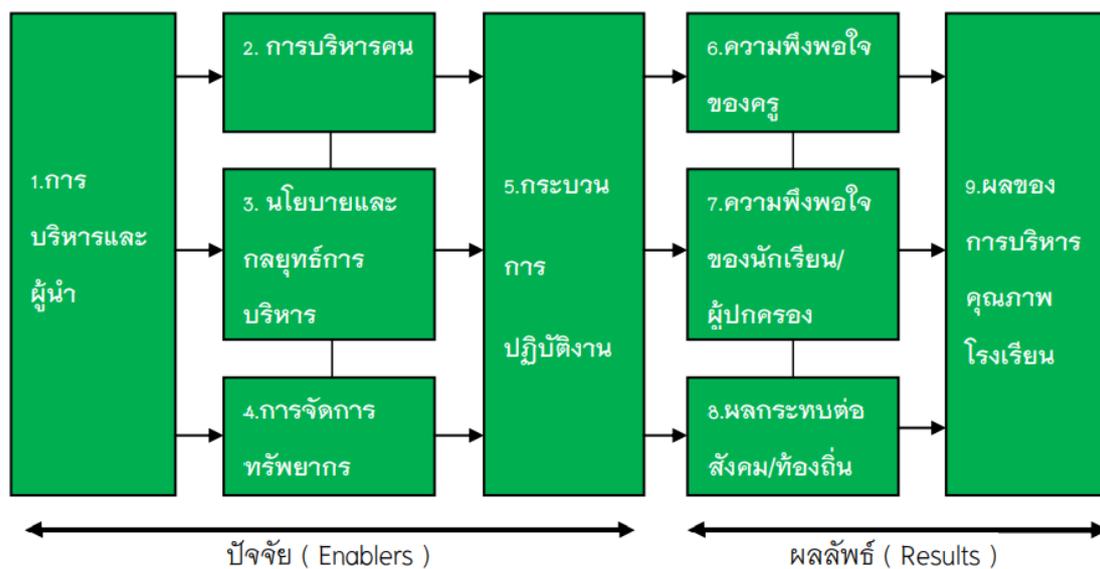
ศิริวรรณ เสรีรัตน์ สมชาย หิรัญกิตติและชาวลิต ประภวานนท์ (2548) ได้ให้ความหมายของการบริหารและการจัดการว่า คำว่าการบริหารและการจัดการใช้แทนกันได้ ความหมายของคำทั้งสองคำนี้ โดยสรุปแล้วไม่แตกต่างกัน หมายถึง กิจกรรมในการบริหารทรัพยากรและกิจการงานอื่นๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่าการบริหาร หมายถึง เทคนิคและวิธีการต่างๆ ที่ใช้ในการดำเนินงานในองค์กรเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายที่ตั้งไว้การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยการใช้กระบวนการอย่างมีระเบียบ โดยอาศัยปัจจัยทรัพยากรทางการบริหาร คือ คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์และการบริหารจัดการ ดังนั้น การบริหารจึงเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารจำเป็นต้องใช้ทั้ง “ศาสตร์” และ “ศิลป์” ในการชักจูงให้คนหันมาช่วยเหลืองานขององค์กรเพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันในการทำงานให้ได้รับผลสำเร็จตามจุดหมายที่วางไว้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์โดยที่ผู้บริหารต้องทำหน้าที่ เป็นทั้งหัวหน้า ผู้นำและผู้ประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ และที่สำคัญยิ่งของ

การบริหารในยุคดิจิทัลนั้น ย่อมต้องเกี่ยวข้องกับนวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อมุ่งสู่การก้าวไปแบบทันสมัยในยุคดิจิทัล ภายใต้หลักการบริหารตามแนวพุทธวิธี

การบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สิ่งแรกที่ต้องคำนึงถึง คือ ความร่วมมือของทุกภาคส่วน (Collaboration) การสร้างนวัตกรรม (Innovation) การเข้าสู่ดิจิทัล (Digitalization) การบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ การบริหารโรงเรียนที่มีคุณภาพ (Quality School) จะมีรูปแบบกระบวนการบริหารจัดการศึกษาเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศที่มีลักษณะการบริหารจัดการที่มีระบบขั้นตอน สามารถวิเคราะห์ ควบคุม กำกับ ติดตาม ตรวจสอบได้ และประเมินผลการดำเนินงานได้อย่างชัดเจนเป็นระบบขั้นตอน สามารถนำผลงานมาเปรียบเทียบได้ ในที่นี้ ผู้เขียนขอเสนอรูปแบบของการบริหารโรงเรียนคุณภาพมุ่งสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งได้ปรับประยุกต์มาจากรูปแบบของการบริหารรัฐกิจและภาครัฐหรือส่วนราชการ จากผลการการวิเคราะห์ ศึกษาวิจัยตามหลักสูตรผู้บริหารระดับสูง (นบส.) ซึ่งตัวแบบของกระบวนการดังกล่าวจะ นำมาปรับใช้ได้กับการสร้างระบบบริหารโรงเรียนคุณภาพมุ่งสู่ความเป็นเลิศได้ ซึ่งรูปแบบดังกล่าวจะประกอบไปด้วยปัจจัยหลัก 9 ประการ ดังแสดงให้เห็นจากแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 1. กระบวนการบริหารโรงเรียนคุณภาพสู่ความเป็นเลิศ

จากองค์ประกอบทั้ง 9 ประการตามแผนภูมิสามารถอธิบายสรุปได้ดังนี้ (สมโภชน์ นพคุณ, 2541)

1. การบริหาร-ผู้นำ (Management-Leadership) ผู้บริหาร/ผู้นำเป็นองค์ประกอบสำคัญของความเป็นผู้นำองค์การเพื่อสร้างระบบการบริการที่ดีแก่ลูกค้า (นักเรียน/ชุมชน) และเพื่อการพัฒนาปรับปรุงกิจกรรมต่างๆให้ดำเนินไปด้วยดีมีประสิทธิภาพ

2. การบริหารคน (Staff Management) เป็นระบบการจัดการทรัพยากรบุคคลในสถานศึกษา เพื่อส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงาน (ครูอาจารย์) ได้รับการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพและปฏิบัติงานการจัดการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมาย

3. นโยบายและกลยุทธ์การบริหาร (Policies and Strategies) เป็นการกำหนดและพัฒนาวิสัยทัศน์ จุดประสงค์ของการดำเนินตามพันธกิจขององค์การ (Mission Statement) และนโยบาย กลยุทธ์ในการดำเนินการพัฒนาการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย

4. การจัดการทรัพยากรในการปฏิบัติงานในโรงเรียน (Resources Management) เป็นการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้บังเกิดประสิทธิภาพและคุ้มค่า ลดการสูญเสียทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์ มีระบบวิธีการจัดการข้อมูลข่าวสารที่มีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อโรงเรียน

5. กระบวนการปฏิบัติงาน (Processes) โรงเรียนมีการจัดทำโครงการที่สะท้อนถึงลักษณะงานที่ปฏิบัติ และมีกระบวนการที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกันเป็นระบบ โครงสร้างรูปแบบใหม่ที่ส่งผลต่อกระบวนการทำงานจะมุ่งในเรื่องประสิทธิภาพในการบริการแก่นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้ซึ่งมีความต้องการ (Demand) หลากหลาย

6. ความพึงพอใจของครูและบุคลากรในโรงเรียน (Staff Satisfaction) เป็นผลจาก องค์ประกอบทั้ง 5 ประการข้างต้น ก่อให้เกิดเป็นผลงาน เกิดสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย

7. ความพึงพอใจของลูกค้า/ประชาชน (Customer/People Satisfaction) ซึ่งหมายถึง นักเรียน ผู้ปกครอง ประชาชน ชุมชน เป็นผลกระทบที่เกิดจากการปฏิบัติหรือการบริการขององค์การ ซึ่งหมายถึงโรงเรียน / สถานศึกษา

8. ผลกระทบต่อสังคม/ท้องถิ่น (Impact on Society) ผู้บริหารต้องวิเคราะห์จากท้องถิ่น/ สังคม ได้มององค์การ (โรงเรียน)เป็นอย่างไรที่ส่งผลต่อระบบการบริหารจัดการและผลผลิตที่ส่งผลต่อ สังคมนั้นๆ

9. ผลลัพธ์จากการบริหารจัดการ (Results) เป็นผลรวมทั้งหมดขององค์ประกอบทั้ง 8 ประการ ที่กล่าวมาทั้งหมด และเป็นไปตามที่คาดหวัง บรรลุผลสัมฤทธิ์โดยการประเมินและตรวจสอบ

ที่กล่าวมาเป็นองค์ประกอบสำคัญของโรงเรียนที่จะดำเนินบทบาทหน้าที่ของการเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพก้าวสู่ความเป็นเลิศของระบบการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นรูปแบบกระบวนการที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน อย่างไรก็ตามการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศจำเป็นต้องนำผลสำเร็จไปเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่สูงกว่า (Benchmarking) เพื่อการพัฒนาปรับปรุงให้มีคุณภาพสูงยิ่งขึ้นไป

พุทธวิธีกับการบริหารการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในยุคดิจิทัล

แนวคิดของการนำเอาพระพุทธศาสนามาบูรณาการกับศาสตร์การศึกษา ที่ปรากฏให้เห็นในวงการศึกษาของประเทศไทย ที่จะสามารถเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกสมัยใหม่ และตอบโจทย์การศึกษาไทยที่เหมาะสมในแนวทางพระพุทธศาสนานั้น พบว่า การนำเอาหลักพุทธวิธีมาใช้นั้นถูกนำมาใช้ในวงการศึกษาจากอดีตจนถึงปัจจุบันที่เป็นพื้นฐานสำคัญ สำหรับการพัฒนาการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นด้านต่างๆ เช่น การนำมาใช้ในการสร้างโอกาสทางการศึกษา โดยวัดในพระพุทธศาสนาถูกใช้เป็นศูนย์กลางทางการศึกษามาตั้งแต่สมัยสุโขทัย การใช้วัดเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาได้ถูกนำมาเป็นกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาด้านปรัชญาการศึกษา โดยปรัชญาการศึกษาอาศัยรากฐานของพระพุทธศาสนา การเป็นนักบริหารที่ดีในยุคดิจิทัล ใช้ธรรมะอะไรเป็นหลักในการดำเนินชีวิต นั้นได้เปรียบเทียบกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ที่พูดถึงเรื่อง การเว้นระยะห่างทางสังคม การหวั่นคนอื่น ก็คือไม่นำโควิดเข้าบ้าน การเว้นระยะห่างก็เช่นเดียวกัน ปฏิบัติและใส่ใจในทุกการดำรงชีวิต การบริหารโดยอาศัยหลักพุทธธรรมในยุคดิจิทัลนั้น พระเดชพระคุณพระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร. (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ท่านกล่าวว่า ป่วยกายได้ แต่อย่าป่วยใจ อย่าซ้ำใจตนเอง เจ็บกายเพราะป่วยใจ โควิด เสมือนหนึ่งลูกศรพิษ ขบขย้า หากเสียสุขภาพจิต ทрудหนัก เจ็บตั้งศรสองซ้ำ เสียบเข้ากลางทรวง เป็นตัวอย่างการประยุกต์ธรรมะในยุคดิจิทัล

การบริหารเป็นการทำงานให้สำเร็จ โดยการอาศัยคนในการทำงาน แต่ปัจจุบันการบริหารใช้ดิจิทัลในการบริหาร ใช้เทคโนโลยีในการบริหารใช้ให้ประสบผลสำเร็จในการบริหาร ผู้บริหารมีสติปัญญา มีมนุษยสัมพันธ์ รู้ใจคน อ่านใจคนได้ การใช้คนให้เหมาะกับงาน จึงเป็นสิ่งสำคัญในยุคดิจิทัล หน้าที่ของนักบริหาร คือการออกแบบให้คนทำงานไปในทิศทางที่กำหนด จนประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ก่อนการบริหารในยุคดิจิทัลนั้น เป็นการบริหารในยุคอุตสาหกรรม สมัยนั้นเป็นการ

คิดถึงประโยชน์เป็นตัวขับเคลื่อน มีผลประโยชน์เป็นเป้าหมาย ผู้บริหารจึงใช้รางวัล เงินเดือน เป็นตัวขับเคลื่อน ทั้งในระบบงานราชการ ระบบเอกชน จนถึงปัจจุบัน ผู้บริหารจึงเป็นลักษณะการสั่ง แนะนำ กระตุ้น บังคับ ใช้หลักการพระเดชและพระคุณ เป็นการบริหารในยุคอุตสาหกรรม แต่ในปัจจุบันการบริหารในยุคดิจิทัลนั้น เป็นการบริหารแบบยุคอเนกประสงค์ อนินจันที่ต้องปรับตัว Change Management ปรับตัว เพราะเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้บริหารต้องเป็น Change Management การเปลี่ยนองค์กรไปในทิศทางใหม่ เพื่อความอยู่รอด การปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนให้มากที่สุด เปลี่ยนแปลงแบบรวดเร็ว ปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหาร ต้องเป็นผู้นำในยุคดิจิทัล ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำในการจูงใจ เพื่อกำหนดทิศทาง สร้างคุณค่า เพื่อให้สอดคล้องกับสิ่งที่ดำเนินการ ผู้บริหารต้องเชื่อมโยง หลากหลาย มีเอกภาพไปสู่เป้าหมายเดียวกัน ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ ผู้บริหารในยุคดิจิทัลต้องมีภาวะผู้นำ เพื่อสร้างให้คนมีนวัตกรรม ก้าวสู่การเปลี่ยนแปลง เน้นการคิดนอกกรอบ ภาวะผู้นำจึงต้องกระตุ้นให้เกิดการคิด การเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

การบูรณาการ หลักพุทธวิธีของผู้บริหารในยุคดิจิทัลนั้น ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ มีการตัดสินใจที่ถูกต้อง อย่าพึ่งความข้างเดียว อย่าลำเอียงเพราะชอบ ฉันทาคติ อย่าลำเอียงเพราะชัง โทสาคติ อย่าลำเอียงเพราะหลง โมหาคติ จะทำให้ตัดสินใจผิดพลาด ลำเอียงเพราะกลัว ภยาคติ เพราะฉะนั้น ผู้บริหารในยุคดิจิทัล ต้องเปิดกว้าง ไม่เป็น อคติ ๔ ก้าวข้ามอคติ เกิดปัญญา ความรู้รอบรอบรู้ รู้ทั่ว ความฉลาดที่เกิดจากเรียนและคิด ความรู้รอบ ความรู้ลึก เชื่อมโยงการทำงาน ให้เกิดผลที่ประะผลสำเร็จในการทำงาน รู้รอบเหมือนแสงสว่างในชีวิต คือ รู้ปฏิจจสมุขบาท รู้เครือข่าย รู้จักการสร้าง connection รู้ลึกเหมือนลูกศร รู้ไตรลักษณ์ ปัญญาเกิดจากการวิเคราะห์ การแยก การสังเคราะห์ให้ได้ เช่นเดียวกับการบริหารของนักบริหารในยุคดิจิทัล ต้องรู้รอบ รู้ลึก และเกิดการเชื่อมโยงกัน ผู้บริหารในยุคดิจิทัลต้องเป็นคนที่ไม่อึดในความรู้ ต้องมีการหาความรู้อยู่เรื่อย ยอมรับในความโง่ของตนเอง มันจะทำให้เราฉลาดกว่าคนอื่น เราต้องมีความอ่อนน้อมถ่อมตน ผู้บริหารต้องยอมโง่ให้เป็น จะทำให้เป็นผู้รู้ที่แท้จริง ภาวนามยปัญญา รู้ลึก ทำให้เกิดปัญญา

ดังนั้นเพื่อให้มองเห็นถึงพุทธวิธีกับการบริหารจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในยุคดิจิทัล ในประเด็นที่เกี่ยวกับการพุทธวิธีในการบริหารตนเอง พุทธวิธีในบริหารคน และพุทธวิธีในบริหารงานอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง หากสามารถปฏิบัติได้หรือดำเนินการได้อย่างดี ย่อมหมายถึงการบริหารที่ประสบความสำเร็จ ดังนั้น ผู้บริหารการศึกษา สามารถนำพุทธวิธีมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในยุคดิจิทัล ได้ดังนี้

พุทธวิธีในการบริหารตนเอง

พุทธวิธีในการบริหาร คือ วิธีการบริหารของพุทธเจ้า โดยใช้หลักการบริหารเชิงพุทธศาสตร์ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีคุณค่าโดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ หลักสัปปริสธรรม 7 ประการ ที่ พระพุทธเจ้าทรงแสดงนำมาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการตนเอง บริหารคน และการบริหารงาน ให้มีความคุ้มค่าและมีคุณธรรม เป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงให้ผู้บริหารทุกองค์กร ได้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล มีคุณธรรมและประสพผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์นั้นๆ พุทธวิธีในการบริหารตนเองสำหรับการบริหารการศึกษานั้น สามารถนำหลักการของ หลักสัปปริสธรรม 7 ประการ มาใช้เป็นแนวทางในการบริหารการศึกษา คือ

1) ความเป็นผู้รู้จักเหตุ ตามหลักพุทธวิธี คือ ธัมมัญญตา (Knowing the Law, Knowing the Cause) รู้ความจริง รู้หลักการ รู้กฎเกณฑ์ รู้กฎแห่งกรรมได้ รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผล และรู้จักหลักการที่จะทำให้เกิดผล รวมความว่า การบริหารจัดการในองค์กร ผู้บริหารจำเป็นต้องพิจารณาข้อเท็จจริงอย่างถูกต้อง เพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กรให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล รู้จักการวิเคราะห์ความจริงที่เกิดขึ้น ตามธรรมชาติ อันว่า “ สิ่งทั้งหลายเกิดขึ้น ตั้งอยู่ดับไป เป็นธรรมดา” โดยพิจารณาหลักการและเกณฑ์แห่งเหตุผลมาบริหารจัดการศึกษาให้มีความเหมาะสมในยุคดิจิทัล

2) ความเป็นผู้รู้จักผล ตามหลักพุทธวิธี คือ อัตถัญญตา (Knowing the Meaning, Knowing the Purpose) คือ รู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่เกิดขึ้น สืบเนื่องจากการกระทำตามหลัก หมายถึง การบริหารงานการศึกษา ให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ และรู้ถึงประโยชน์ของการศึกษา การนำองค์กรไปสู่ความเป็นเลิศ ในยุคดิจิทัล ผู้บริหารการศึกษา มีการแผนงานที่ดี วิเคราะห์ผลกระทบด้านต่าง ๆ ผู้นำถ้าไม่รู้จุดหมายก็ไม่รู้ว่า จะนำคนและกิจการไปไหน นอกจากรู้จุดหมาย มีความชัดเจนในจุดหมายแล้ว จะต้องมีความ แน่วแน่มุ่งมั่นที่จะไปให้ถึง จุดหมายด้วย ข้อนี้เป็นคุณสมบัติที่สำคัญมาก เมื่อใจมุ่งจุดหมาย แม้มืออะไรมากระทบกระทั่งก็จะมีหัวมั่นมุ่งสู่จุดหมาย เป้าหมาย อย่างชัดเจนและมุ่งมั่นแน่วแน จึงจะเชื่อได้ว่า เป็นผู้บริการการศึกษาที่มีความเป็นเลิศในทุกด้าน ในยุคดิจิทัลนี้

3) ความเป็นผู้รู้จักตน ตามหลักพุทธวิธี คือ อัตถัญญตา (Knowing Oneself) คือ รู้จักเราว่า คนเรานั้น โดยฐานะภาวะเพศ ความรู้ความสามารถ และคุณธรรมเป็นอย่างไร และทำดี แล้วประพฤติให้เหมาะสม และรู้จักที่จะปรับปรุงต่อไป ในที่นี้หมายถึง รู้จักตนเอง เชื่อมโยงหลักการบริหารเป็นอย่างดีว่ามีจุดด้อย จุดแข็งอย่างไร การที่จะรู้ได้ต้องอาศัยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและ

สภาพแวดล้อมภายนอก หรือการทำ SWOT Analysis มีขีดความสามารถอย่างไร และรู้จักการปรับปรุงตนเอง เรียนรู้อยู่ตลอดเวลา

4) ความเป็นผู้รู้จักประมาณ ตามหลักพุทธวิธีคือ มัตตัญญูตา (Moderation ,Knowing how to be temperate) รู้จักประมาณ คือ ความพอดีในการจ่ายโภคทรัพย์ ในที่นี้หมายถึง การบริหารการเงิน หรือการขยายกิจการ ต้องพิจารณาให้รู้จักประมาณในความเพียงพอขององค์กร ขีดความสามารถขององค์กร ขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร รวมทั้งการแข่งขันที่รอบคอบและรู้จักประมาณขีดความสามารถขององค์กร โดยการวางแผนงานโครงการที่รอบคอบชัดเจน มีการวิเคราะห์ให้รู้ต้นทุนผลผลิต

5) ความเป็นผู้รู้จักกาล ตามหลักพุทธวิธี คือ กาลัญญูตา (Knowing the Proper time) คือ การรู้จักกาลเวลาอันเหมาะสม และระยะเวลาในการประกอบกิจการใดๆก็ตาม ในที่นี้หมายถึง การบริหารจัดการ จะต้องมีความเข้าใจถึงระยะเวลาที่เหมาะสม การสร้างโอกาสขององค์กรจะต้องพิจารณาถึงสถานการณ์ในเวลานั้น ๆ ว่าควรจะดำเนินการอย่างไร อะไรควรงด อะไรควรกระทำ เวลาใดควรขยายกิจการ หรือช่วงเวลาใดที่จะบริหารองค์กรให้ประสบผลสำเร็จต่อองค์กรมากที่สุด ตลอดจนรู้จักวางแผนงานในการใช้เวลาเพื่อวางแผนรับมือกับสถานการณ์นั้นอย่างไร

6) ความเป็นผู้รู้จักชุมชน ตามหลักพุทธวิธี คือ ปริสัญญูตา (Knowing the Assembly, Knowing the Society) ความเป็นผู้รู้จักชุมชน คือ รู้กริยาที่จะประพฤติดต่อชุมชนนั้น ว่าควรจะดำเนินการอย่างไร การบริหารจัดการจำเป็นต้อง ปฏิสัมพันธ์กับองค์กรต่าง ๆ ทั้งที่เป็นพันธมิตร และคู่แข่งการสร้างสรรค์ หรือการประสานงานกับชุมชน หรือกลุ่มบุคคลที่มีผลต่อองค์กร ก็คือเข้าถึง เข้าใจ และพัฒนา เป็นการบริหารจัดการที่สร้างความสัมพันธ์ด้วยเมตตาและเป็นกัลยาณมิตร ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อชุมชน การมีจิตสาธารณะ จะเป็นภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรเพื่อสนองความต้องการได้ถูกต้องหรือแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด

7) ความเป็นผู้รู้จักบุคคล ตามหลักพุทธวิธี คือ บุคคลัญญูตา (Knowing the individual, Knowing the different individuals) คือ รู้จักความแตกต่างของบุคคลว่าโดยอัธยาศัย ความสามารถและคุณธรรม ตลอดจนรู้ในความสามารถของบุคคล และใช้มอบงานที่เหมาะสมให้การบริหารจัดการในการรู้บุคคลเปรียบเสมือนการพัฒนาและบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่จะต้องมีการพัฒนาและการบริหารบุคคลในองค์กรให้มีความรู้ความสามารถ และภักดีต่อองค์กร มีความสามัคคี สร้างความเป็นธรรม และเสมอภาคให้แก่บุคลากรในองค์กรรวมถึงการทำงานเป็นหมู่คณะ การติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ ด้วย

ความเป็นมิตรไมตรี รวมทั้งมีความจริงใจต่อกัน โดยเฉพาะในการใช้คน ซึ่ง ต้องรู้ว่าคนไหนเป็นอย่างไรมีความถนัดอัธยาศัยความสามารถอย่างไรเพื่อใช้คนให้เหมาะกับงาน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การบริหารการศึกษาตามหลักสัปปริสธรรม 7 ประการ สามารถนำพุทธวิธีมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในยุคดิจิทัลได้ คือ รู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาลเวลา รู้บุคคล รู้ชุมชน ที่กล่าวมาแสดงให้เห็นได้ว่า พระพุทธศาสนา สอนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของการบริหารจัดการศึกษา หลักสัปปริสธรรม 7 จึงเป็นธรรมของสัตบุรุษ ธรรมของคนดี บุคคลที่มีคุณธรรม ประจำใจได้ชื่อว่าเป็นผู้ดี แนวทางพุทธวิธี ทั้ง 7 ประการ นี้มุ่งเน้นให้ความสำคัญสำหรับบุคคล ไม่ว่าจะเป็น ผู้บริหาร ผู้นำ และผู้ปฏิบัติงานให้สามารถพัฒนาตนอย่างมีคุณธรรม ประพฤติปฏิบัติทั้งด้านองค์ความรู้ ความสามารถ ใน การรู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาลเวลา รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคล ส่งผลต่อการบริหารงานนั้น ๆ ให้คุ้มค่าและมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามม

พุทธวิธีในการบริหารคน

ปัจจุบันนี้การบริหารการศึกษา เป็นการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรมไปอย่างรวดเร็ววัฒนธรรมในการทำงานก็เปลี่ยนไป เป็นวิถีใหม่ ในสังคมออนไลน์ การทำงานในปัจจุบันมีปัจจัยหลายด้านที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่สำคัญต่อการทำงานร่วมกันของผู้บริหาร คือ การบริหารคน ดังนั้น การนำองค์การไปสู่ความสำเร็จ นอกจากความสามารถ ความเชี่ยวชาญในกิจการงานต่างๆ แล้ว ผู้บริหารยังต้องมีความเสมอภาคการให้ความมั่นคงในงานแก่บุคลากร ความยุติธรรมที่เป็น หลักปฏิบัติในการบริหารงานบุคคล และการเสริมสร้างจริยธรรมและคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ คำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าในเรื่องของหลักการสงเคราะห์ที่เกื้อกูลซึ่งกันและกัน หลักการ ยึดเหนี่ยวน้ำใจกัน หลักการครองใจคน วิธีการทำให้คนอื่นรัก หลักการสังคมสงเคราะห์ เป็นเครื่องมือประสานและรั้งเหนี่ยวใจคนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนั่นก็คือ หลักพุทธวิธี ของสังคหวัตถุธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมที่นำมาใช้ในการบริหารคน ตามหลักพุทธวิธี มีอยู่ 4 ประการ ได้แก่

1. หลักพุทธวิธีของการทาน การให้ การเสียสละ การแบ่งปันเพื่อประโยชน์แก่คนอื่น ช่วยปลูกฝังให้เป็นคนที่ไม่เห็นแก่ตัว แบ่งปันกันซึ่งกันและกัน การให้ความรู้ ข่าวของเครื่องใช้ตามเวลาและโอกาส การส่งเสริมยินดี ตามหลักการของพุทธวิธีในข้อนี้ การฝึกให้คนไม่เป็นคนเห็นตัว

2. หลักพุทธวิธีของปิยวาจา คือการพูดจาด้วยถ้อยคำไพเราะอ่อนหวาน จริงใจ ไม่พูดหยาบ คายก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ เหมาะกับกาลเทศะ พูดดีต่อกัน (พูดจาจับใจ)

3. หลักพุทธวิธีของอัตถจริยา คือ การช่วยเหลือกัน การสงเคราะห์ทุกชนิดหรือการประพฤติใน สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นให้ ความช่วยเหลือด้วยแรงกายและขวนขวายกิจการต่างๆ บำเพ็ญ สาธารณประโยชน์รวมทั้งช่วยแก้ไขปัญหาและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม

4. หลักพุทธวิธีของสมานัตตตา คือโดยการวางตนสม่ำเสมอการเสียสละกำลังกาย กำลังใจ กำลังความรู้ กำลังความคิด และกำลังทรัพย์เรียกว่าร่วมด้วยช่วยกันในฐานะผู้บริหารและผู้ร่วมงาน ควรจะมีการเสียสละทั้งสองฝ่ายจึงจะเป็นสิ่งที่ประเสริฐที่สุด การวางตัวดีต่อกัน ให้ความเสมอภาค ปฏิบัติสม่ำเสมอต่อกันต่อคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบ ร่วมทุกข์ร่วมสุข ร่วมรับรู้อุปสรรคปัญหา เพื่อให้เกิด ประโยชน์สุขร่วมกัน คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้เราเป็นคนมีจิตใจหนักแน่น ไม่โลเล รวมทั้งยังเป็นการสร้าง ความนิยม และไว้วางใจให้แก่ผู้อื่นอีกด้วยตามหลักพุทธวิธี

แนวทางการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธวิธี โดยการนำเอาพุทธวิธีการบริหารการศึกษาสู่ ความเป็นเลิศ ในยุคดิจิทัลนั้น หลักพุทธวิธี ของสังคหวัตถุธรรม จึงเป็นหลักธรรมที่นำมาใช้ในการ บริหารคน เพื่อให้การศึกษา ประสบผลสำเร็จ ตลอดจนองค์กร หน่วยงานในทุกระดับ สามารถนำไป เป็นแนวทางหรือกำหนดแผนแนวปฏิบัติได้

พุทธวิธีในบริหารงาน

สุขในงาน เบิกบานในชีวิต เรียนรู้การทำงานอย่างมีความสุขด้วยหลักธรรม จากคำกล่าวนี้ ทำให้เรารู้ว่า ในการทำงานที่จะทำให้ประสบความสำเร็จนั้นต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่างในการ บริหารงาน สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการมีคุณธรรมควบคู่กับการบริหารการศึกษา การนำเอาพุทธวิธีในมา ใช้ในการบริหารการศึกษา เพื่อให้งานนั้นประสบความสำเร็จ ในทางพุทธศาสนา เรียกว่า อิทธิบาท 4 ประกอบด้วยหลัก 4 ประการ ดังนี้

1. การมีฉันทะ คือการมีความพอใจ ใฝ่ที่จะกระทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ ทำให้คนๆ นั้นดียิ่งๆ ขึ้นไป กระตุ้นให้ทำงานด้วยใจที่รักในงาน อันนำมาซึ่งความสำเร็จของงาน

2. การมีวิริยะ คือการมีความเพียร คนทำงานต้องขยันหมั่นเพียร ประกอบการงานอย่าง เข้มแข็ง อดทน ไม่ท้อถอย ก็จะทำให้งานประสบความสำเร็จ คุณธรรมข้อนี้ จึงเป็นหนึ่งในพุทธวิธี ที่ทำ ให้งานประสบความสำเร็จ

3. การมีจิตตะ คือการมีความตั้งใจ จิตฝักใฝ่ในสิ่งที่กระทำนั้น เรียกว่าอุทิศกายใจในการกระทำงานนั้นมุ่งมั่น อย่างจริงจัง และอย่างทุ่มเท คุณธรรมข้อนี้ จึงเป็นหนึ่งในพุทธวิธี ที่ทำให้งานประสบความสำเร็จอีกเช่นกัน

4. การมีวิมังสา คือมีความรู้จักไตร่ตรอง ทดลองทดสอบ ใช้ปัญญาในการพิจารณาไตร่ตรอง ตรวจสอบหาเหตุหาผลมีการวางแผน การวัดผล การคิดค้นวิธีแก้ไข การวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์ พัฒนานั้นเอง เมื่อเราทำงานอะไรก็ตามให้ พินิจพิเคราะห์ สร้างสรรค์พัฒนา อันเป็นในพุทธวิธีของการบริหารงานให้ประสบความสำเร็จได้

พุทธวิธีในการบริหารงาน หมายถึงการนำเอาแนวทางของพุทธวิธีมาใช้ในการดำเนินกิจการให้สำเร็จด้วยความร่วมมือกับผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นกิจการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ทางธุรกิจ กิจการบ้านเมือง หรือกิจการในครอบครัว ก็อยู่ภายใต้หลักการเดียวกัน ฉะนั้น การบริหารจึงเกี่ยวข้องกับทุกกิจการ โดยอาศัยหลักพุทธวิธีมาใช้ เพื่อให้ไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

บทสรุป

การนำหลักพุทธวิธีมาใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาเพื่อให้ก้าวไปสู่ความเป็นเลิศในยุคดิจิทัลนั้น จะเห็นว่าผู้บริหารมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการขับเคลื่อน และการเป็นแบบอย่างที่ดี ตามแนวพุทธวิธีที่ได้นำเสนอไป ไม่ว่าจะเป็น พุทธวิธีในการบริหารตนเอง พุทธวิธีในการบริหารคนอื่น และพุทธวิธีในการบริหารงาน ทุกอย่างที่กล่าวมา ล้วนแล้วแต่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในยุคที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาท เป็นยุคแห่งนวัตกรรม ยุคดิจิทัล จึงจำเป็นอย่างยิ่งต้องให้ความสำคัญ และการสร้างความตระหนัก การคงไว้ซึ่งการมีคุณธรรม จริยธรรม การนำหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา หลักพุทธวิธี มาบูรณาการ ปรับใช้ในทุกระดับ ด้านการศึกษา ด้านสังคม ด้านการเมือง เศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ประเพณี ฯลฯ เพื่อการเพิ่มคุณภาพ การเพิ่มประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล เป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนในทุกๆด้าน ต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). *เอกสารแนวทางการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ในศตวรรษที่ 21*.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์.

จักรกฤษณ์ โปตาพล. (2565, 9 กุมภาพันธ์). พระพุทธศาสนากับการศึกษาระดับการศึกษาเชิงพุทธ.

อนาคตการศึกษาไทย *วารสารศรีล้านช้าง สารธรรมกถ.* <https://slc.mbu.ac.th/article/19448/>

จินดา พุ่มสกุล. (2555). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัด*

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท].

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). *พุทธวิธีในการบริหาร*. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราช

วิทยาลัย.

มหาวิทยาลัยเอเชียแอสเม็กรังนักศึกษา สร้างการเรียนรู้สามมิติ. (2565, 9 กุมภาพันธ์). *ประชาชาติ*.

http://m.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1473922379

วิโรจน์ สารรัตน์. (2556). *กระบวนการค้นคว้าทางการศึกษา กรณีศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ 21*.

ทิพย์วิสุทธิ.

วีระยุทธ ชาตะกาญจน์. (2552). *เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหารการศึกษามีอาชีพ*. สำนักพิมพ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์, สมชาย หิรัญกิตติ, และเชาวลิต ประภาวนนท์. (2548). *การบริหารสำนักงานแบบ*

ใหม่. http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/55930277/chapter2.pdf

สถาพร พงษ์พิบูล. (2560). *การบริหารการศึกษากับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21*. *วารสาร*

ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 28(2), 36-49.

สมโภชน์ นพคุณ. (2541). *การบริหารงานสู่ความเป็นเลิศ*. *ข่าวนักบริหาร*, 17-22.

บทบาทของการเล่นในธรรมชาติต่อพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมของเด็กปฐมวัย

The Role of Nature Play in the Emotional and Social Development of Early Childhood Children

ยุงทอง ชาทองยศ ทองนาค

Yungthong Chatongyod Thongnak

เทศบาลตำบลดอนมิ่ง จังหวัดขอนแก่น

Donmong Municipality, Khonkean Province

*Corresponding author, e-mail: snakeland2@mail.com

Received: April 17, 2023; Revised: April 20, 2023; Accepted: May 9, 2023

บทคัดย่อ

ในยุคที่เทคโนโลยีมีผลกระทบต่อชีวิตประจำวันอย่างมาก โอกาสที่เด็กเล็กจะได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเล่นในธรรมชาติลดน้อยลงอย่างเห็นได้ชัด แม้ว่าการมีปฏิสัมพันธ์กับธรรมชาติจะมีความสำคัญต่อการพัฒนาด้านอารมณ์และสังคมของเด็ก แต่การศึกษาล่าสุดแสดงให้เห็นว่าเด็กที่มีโอกาสเข้าถึงสภาพแวดล้อมธรรมชาติเป็นประจำจะมีการพัฒนาทักษะทางสังคมและการควบคุมอารมณ์ที่ดีกว่า กิจกรรมการเรียนรู้ในสถานที่ธรรมชาติส่งผลดีต่อการพัฒนาด้านอารมณ์และสังคมของเด็กเล็ก โดยเฉพาะในเรื่องของการควบคุมอารมณ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล นอกจากนี้ การเรียนรู้ผ่านธรรมชาติยังสนับสนุนการพัฒนาอย่างครบวงจรในเด็กเล็ก รวมถึงการพัฒนาอารมณ์ สังคม และความคิด การเล่นในธรรมชาติยังช่วยลดความเครียดและเพิ่มความสุขพบว่าเด็กในพื้นที่ที่มีสีเขียวรู้สึกเครียดน้อยกว่าผู้ที่อยู่ในเขตเมืองที่มีพื้นที่ธรรมชาติน้อยกว่า อย่างไรก็ตาม แนวโน้มปัจจุบันแสดงให้เห็นถึงการเพิ่มขึ้นของกิจกรรมในร่มและการใช้เวลาหน้าจอ ซึ่งลดโอกาสในการเล่นในธรรมชาติอย่างมาก บทความนี้เน้นถึงบทบาทสำคัญของการเล่นในธรรมชาติในการพัฒนาอารมณ์และสังคม และเสนอแนะกลยุทธ์ในการเพิ่มโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับธรรมชาติ เพื่อสร้างความสมดุลในยุคดิจิทัลและส่งเสริมการพัฒนาอย่างครบวงจร

คำสำคัญ: การเล่นในธรรมชาติ การพัฒนาเด็กเล็ก การควบคุมอารมณ์ ทักษะทางสังคม

Abstract

In an era where technology significantly impacts daily life, opportunities for young children to engage in nature-based play have notably diminished. Despite the critical importance of natural

interactions for emotional and social development, recent studies reveal that children with regular access to natural environments show better development in social skills and emotional regulation. Learning activities in natural settings positively influence early childhood emotional and social development, particularly in emotional regulation and interpersonal interactions. Furthermore, nature-based learning supports holistic development in young children, including emotional, social, and cognitive growth. Natural play also reduces stress and enhances happiness found that children in greener areas experience lower stress levels compared to those in urban settings with less natural space. However, current trends show an increase in indoor activities and screen time, significantly reducing opportunities for nature-based play. This article highlights the vital role of nature-based play in emotional and social development and proposes strategies to increase children's interaction with nature, aiming to create a balance in the digital age and foster comprehensive development.

Keywords: Nature-based play, Early childhood development, Emotional regulation, Social skills

บทนำ

ในยุคที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวัน การเล่นในธรรมชาติของเด็กปฐมวัยกลับลดน้อยลงอย่างมีนัยสำคัญ (Louv, 2008) ทั้งที่การสัมผัสกับธรรมชาติมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมของเด็ก การศึกษาล่าสุดแสดงให้เห็นว่า เด็กที่มีโอกาสเล่นในสภาพแวดล้อมธรรมชาติเป็นประจำ มีแนวโน้มที่จะพัฒนาทักษะทางสังคมและการควบคุมอารมณ์ได้ดีกว่า (Chawla, 2015) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลางแจ้งในสภาพแวดล้อมธรรมชาติมีผลเชิงบวกต่อพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมของเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะในด้านการควบคุมอารมณ์และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (สุธาทิพย์ ชวนชื่น และคณะ, 2562) นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ธรรมชาติเป็นฐานยังช่วยส่งเสริมพัฒนาการรอบด้านของเด็กปฐมวัย ทั้งทางด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญา (ศศิธร ณะบุตร, 2560) การเล่นในธรรมชาติยังช่วยลดความเครียดและเพิ่มความสุขให้กับเด็ก โดย Taylor และคณะ (2001) พบว่า เด็กที่อาศัยในบริเวณที่มีพื้นที่สีเขียวมากกว่า มีระดับความเครียดต่ำกว่าเด็กที่อาศัยในเขตเมืองที่มีพื้นที่ธรรมชาติน้อย อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันพบว่าเด็กใช้เวลาทำกิจกรรมในร่มและหน้าจออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น ส่งผลให้โอกาสในการเล่นและเรียนรู้จากธรรมชาติลดลงอย่างมาก (Rideout et al., 2010) การเล่นในธรรมชาติเป็นการทำกิจกรรมที่เด็ก ๆ ได้สัมผัสกับสิ่งแวดล้อมที่ไม่คุ้นเคย ซึ่งช่วยเสริมสร้างทักษะทางสังคมและการควบคุมอารมณ์ได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ (Gray, 2015) นักวิจัยพบว่าการเล่นในธรรมชาติสามารถช่วยลดความเครียด เพิ่มความมั่นใจในตนเอง และส่งเสริมการสร้างสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่มเพื่อน (Ginsburg, 2007) แต่ด้วยการที่เด็ก ๆ มักจะได้รับการกระตุ้นจากเทคโนโลยีและกิจกรรมในร่มเป็นหลัก การเล่นในธรรมชาติจึงอาจไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่เท่าที่ควร (Louv, 2008)

ในยุคที่เทคโนโลยีและการเล่นในร่มกลายเป็นส่วนสำคัญของชีวิตประจำวันของเด็ก ๆ การเล่นในธรรมชาติกำลังเผชิญกับความท้าทายที่เพิ่มมากขึ้น แม้จะมีความตระหนักถึงประโยชน์ของการเล่นในธรรมชาติที่มีต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัย แต่ความเป็นจริงกลับพบว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเหล่านี้ลดลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมของเด็ก ๆ (White, 2018) ในปัจจุบัน ปัญหาหลักที่ทำให้การเล่นในธรรมชาติไม่สามารถเข้าถึงได้อย่างกว้างขวาง ได้แก่ การพัฒนาเมืองที่ทำให้พื้นที่สีเขียวลดลง ความกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัย การขาดโอกาสและทรัพยากรในการสร้างประสบการณ์การเล่นในธรรมชาติที่เหมาะสม และข้อจำกัดทางสถาบันการศึกษา (Miller & Lamb, 2022) ดังนั้น การพิจารณาถึงบทบาทและประโยชน์ของการเล่นในธรรมชาติจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมของเด็กปฐมวัยในปัจจุบัน

การศึกษานี้จะพยายามเจาะลึกถึงบทบาทของการเล่นในธรรมชาติในพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมของเด็กปฐมวัย โดยพิจารณาถึงความท้าทายและโอกาสในการส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะที่มีประสิทธิภาพสำหรับการสนับสนุนและส่งเสริมการเล่นในธรรมชาติให้กับเด็ก ๆ ในปัจจุบัน

ความสำคัญของการเล่นในธรรมชาติในการศึกษาปฐมวัย

การเล่นในธรรมชาติเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาเด็กปฐมวัย การเล่นในสภาพแวดล้อมธรรมชาติช่วยให้เด็กได้สัมผัสกับธรรมชาติอย่างใกล้ชิด ซึ่งมีผลต่อพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมของพวกเขา การวิจัยพบว่าเด็กที่ได้เล่นในธรรมชาติมักจะแสดงออกถึงความสุข ความมั่นใจในตนเอง และมีทักษะการสื่อสารที่ดีขึ้น (Louv, 2008) นอกจากนี้ ธรรมชาติยังช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และความคิดเชิงนามธรรมของเด็ก (Kellert, 2005) โดยที่เด็กจะสามารถนำธรรมชาติมาเป็นเครื่องมือในการสร้างโลกจินตนาการของตนเองได้

การเล่นในธรรมชาติยังมีบทบาทในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับธรรมชาติ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาให้เด็กตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ธรรมชาติในอนาคต เด็กที่ได้รับโอกาสเล่นในธรรมชาติมักจะมีความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งกับสิ่งแวดล้อม และมีแนวโน้มที่จะกลายเป็นผู้ใหญ่ที่ห่วงใยต่อสิ่งแวดล้อม (Chawla, 2006)

รูปแบบของการเล่นในธรรมชาติ

1. การสำรวจและค้นพบ: การเล่นในธรรมชาติเปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจสิ่งแวดล้อมรอบตัว ซึ่งกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นและส่งเสริมทักษะการสังเกต (Kiewra & Veselack, 2016) การศึกษาของ พัทธรา พุ่มพชาติ (2562) พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้แบบสำรวจธรรมชาติมีพัฒนาการด้านการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

2. การเล่นสมมติและจินตนาการ: ธรรมชาติเป็นแหล่งกระตุ้นจินตนาการที่ยอดเยียมสำหรับเด็ก โดยวัสดุธรรมชาติต่างๆ สามารถถูกแปลงเป็นของเล่นได้อย่างไม่จำกัด (Fjortoft, 2004) งานวิจัยของ สุณิษา ศรีบุญกุล (2563) แสดงให้เห็นว่า เด็กปฐมวัยที่ได้เล่นสมมติในสภาพแวดล้อมธรรมชาติมีพัฒนาการทางภาษาและความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กที่เล่นในห้องเรียนปกติ

3. การเล่นที่ใช้ร่างกาย: การเล่นในธรรมชาติส่งเสริมการเคลื่อนไหวและการใช้ร่างกายในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การปีนป่าย การวิ่ง หรือการกระโดด ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวและการทรงตัว (Brussoni et al., 2015) การวิจัยของ วรณวิสา แก้วรากมูข (2561) พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งในพื้นที่ธรรมชาติมีพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดใหญ่และการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตาดีกว่ากลุ่มที่เล่นในสนามเด็กเล่นทั่วไป

ประโยชน์ของการเล่นในธรรมชาติ

1. การพัฒนาทักษะทางสังคม: การเล่นในธรรมชาติส่งเสริมการทำงานร่วมกัน การแบ่งปัน และการสื่อสารระหว่างเด็ก ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของทักษะทางสังคม (Bento & Dias, 2017) การศึกษาของ วิมลทิพย์ มุสิกพันธ์ และคณะ (2563) พบว่า เด็กปฐมวัยที่มีโอกาสเล่นในสวนสาธารณะหรือพื้นที่ธรรมชาติเป็นประจำ มีความสามารถในการสร้างมิตรภาพและแก้ไขความขัดแย้งได้ดีกว่าเด็กที่เล่นแต่ในร่มเพียงอย่างเดียว

2. การส่งเสริมการควบคุมอารมณ์และการจัดการความเครียด: ธรรมชาติมีผลในการลดความเครียดและช่วยให้เด็กรู้สึกผ่อนคลาย ส่งผลให้สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น (Chawla et al., 2014) นอกจากนี้ การวิจัยของ สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ (2562) แสดงให้เห็นว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในสวนธรรมชาติมีพัฒนาการด้านการควบคุมอารมณ์และการแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

3. การเพิ่มความมั่นใจและความภาคภูมิใจในตนเอง: การเล่นในธรรมชาติเปิดโอกาสให้เด็กได้เผชิญความท้าทายและแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งช่วยเสริมสร้างความมั่นใจและความภาคภูมิใจ (Gill, 2014) งานวิจัยของ ปิยะนันท์ หิรัณย์ชโลทร (2561) พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบธรรมชาติศึกษามีระดับความมั่นใจในตนเองและความภาคภูมิใจสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

พัฒนาการทางอารมณ์ผ่านการเล่นในธรรมชาติ

การเล่นในธรรมชาติช่วยให้เด็กได้เรียนรู้การควบคุมอารมณ์อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อเด็กได้สัมผัสกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติ เช่น การเล่นในป่า หรือสวนสาธารณะ พวกเขามีโอกาสสัมผัสกับความสงบและความสงบ ซึ่งช่วยลดระดับความเครียดและความกังวล (Louv, 2008) การเล่นในธรรมชาติยังช่วยให้เด็กพัฒนาความสามารถในการควบคุมอารมณ์ โดยเฉพาะเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่ต้องใช้ความอดทนหรือการแก้ปัญหา เช่น การหาทางออกในเส้นทางที่ซับซ้อนหรือการสร้างสิ่งของจากวัสดุธรรมชาติ (Kellert, 2005) สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพจิตและอารมณ์ของเด็ก การสัมผัสกับธรรมชาติช่วยลดความเครียดและเพิ่มความรู้สึกผ่อนคลาย ทำให้เด็กมีความสุขและรู้สึกสดชื่น การวิจัยพบว่าเด็กที่ใช้เวลามากขึ้นในธรรมชาติมีอัตราการเกิดปัญหาทางอารมณ์ต่ำกว่าเด็กที่ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในสภาพแวดล้อมในเมือง (Wells & Evans, 2003) การเล่นในธรรมชาติยังมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความยืดหยุ่นทางอารมณ์ เด็กที่ได้สัมผัสกับธรรมชาติมีแนวโน้มที่จะมีความสามารถในการปรับตัวและเผชิญกับความท้าทายได้ดีขึ้น พวกเขาสามารถเรียนรู้ที่จะยอมรับความล้มเหลวและพยายามอีกครั้งเมื่อเผชิญกับอุปสรรค การวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่าเด็กที่เล่นในธรรมชาติมีความสามารถในการฟื้นตัวจากความเครียดและความผิดหวังได้เร็วกว่าเด็กที่ไม่ได้เล่นในธรรมชาติ (Chawla, 2006)

พัฒนาการทางสังคมผ่านการเล่นในธรรมชาติ

การเล่นในธรรมชาติเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาทักษะทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพวกเขาได้รวมกิจกรรมกลุ่ม เช่น การสร้างที่พิงพิงจากกิ่งไม้หรือการเล่นซ่อนหาในป่า กิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน การสื่อสาร การแบ่งปัน และการแก้ไขความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ (Fjortoft, 2001) การเล่นในธรรมชาติยังช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กๆ ผ่านการเรียนรู้ที่ไม่เป็นทางการ และการใช้เวลาด้วยกันในสภาพแวดล้อมที่ไม่ถูกควบคุมโดยผู้ใหญ่ การเล่นร่วมกันในธรรมชาติมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้าใจและการเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่น การที่เด็กได้สัมผัสกับธรรมชาติพร้อมกัน สภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรและไม่มีการตัดสิน ทำให้เด็กเรียนรู้การให้ความสำคัญกับความรู้สึกของผู้อื่นและการพึ่งพาอาศัยกัน การวิจัยพบว่าเด็กที่เล่นในธรรมชาติมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์ดีกับเพื่อนและมีความสามารถในการทำงานร่วมกันได้ดี (Kellert, 2005) ธรรมชาติเป็นสภาพแวดล้อมที่ช่วยเสริมสร้างการเห็นอกเห็นใจและพฤติกรรมที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม เด็กที่ได้ใช้เวลาในธรรมชาติมักมีความตระหนักรู้และความห่วงใยต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมมากขึ้น พวกเขาเรียนรู้ที่จะเคารพและรักษาสสิ่งมีชีวิตรอบตัว ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อการพัฒนาการเห็นอกเห็นใจและการกระทำที่มีความรับผิดชอบต่อผู้อื่นในชีวิตประจำวัน (Louv, 2008) การวิจัยชี้ให้เห็นว่าเด็กที่มีโอกาสเล่นในธรรมชาติมีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในอนาคต (Chawla, 2006)

พัฒนาการทางปัญญาและความคิดสร้างสรรค์ที่เชื่อมโยงกับการเล่นในธรรมชาติ

การเล่นในธรรมชาติมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการทางปัญญาของเด็ก การได้สัมผัสกับสภาพแวดล้อมที่ไม่ซ้ำซากจำเจและเต็มไปด้วยความหลากหลายทางธรรมชาติ เช่น พื้นผิวที่แตกต่างกัน พืชพันธุ์ที่หลากหลาย และภูมิประเทศที่ซับซ้อน ช่วยกระตุ้นให้เด็กใช้ความคิดและพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา เด็กจะต้องคิดหาวิธีข้ามสิ่งกีดขวางหรือหาวิธีสร้างที่พิงพิงจากวัสดุธรรมชาติ ซึ่งการแก้ปัญหาเหล่านี้เป็นการพัฒนาทักษะทางปัญญาอย่างหนึ่ง (Louv, 2008) นอกจากนี้ การเล่นในธรรมชาติยังเป็นการกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก เมื่อเด็กได้เล่นในสภาพแวดล้อมธรรมชาติ พวกเขามีโอกาสในการสร้างสรรค์และจินตนาการถึงสิ่งใหม่ ๆ เช่น การใช้กิ่งไม้และใบไม้สร้างบ้านหรือการใช้หินและทรายสร้างภาพวาด นอกจากนี้ สภาพแวดล้อมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจและสร้างสรรค์อย่างอิสระยังช่วยเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีจินตนาการ (Kellert, 2005)

การเล่นที่ไม่มีโครงสร้างในธรรมชาติ หรือการเล่นที่เด็กเป็นผู้กำหนดกิจกรรมเอง โดยไม่มีผู้ใหญ่คอยชี้นำ มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะทางปัญญาและความคิดสร้างสรรค์ เด็กสามารถทดลองและสำรวจสภาพแวดล้อมได้อย่างอิสระ ซึ่งส่งเสริมให้เด็กได้ใช้ความคิดริเริ่มและความคิดสร้างสรรค์ การวิจัยแสดงให้เห็นว่าเด็กที่มีโอกาสได้เล่นที่ไม่มีโครงสร้างในธรรมชาติมักจะมีทักษะในการแก้ปัญหาและความสามารถในการคิดอย่างยืดหยุ่นมากกว่าเด็กที่เล่นในสภาพแวดล้อมที่มีโครงสร้างชัดเจน (Fjørtoft, 2004) การเล่นในธรรมชาติมีส่วนช่วยในการพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็ก การสังเกตและสัมผัสกับธรรมชาติทำให้เด็กได้เรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ๆ และพัฒนาทักษะการสื่อสาร เมื่อเด็กได้เล่นและสำรวจในธรรมชาติ พวกเขาจะต้องอธิบายสิ่งที่พบเห็น หรือสื่อสารกับเพื่อนในการทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งส่งผลให้ทักษะทางภาษาของเด็กพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ (Wells, 2000) การเล่นในธรรมชาติยังช่วยกระตุ้นการใช้ภาษาที่มีความซับซ้อนมากขึ้นเมื่อเด็กพยายามอธิบายแนวคิดหรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นขณะเล่นในธรรมชาติ

บทบาทของผู้ใหญ่ในการส่งเสริมการเล่นในธรรมชาติ

ผู้ปกครองและครูมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กได้เล่นในธรรมชาติ การที่ผู้ใหญ่จัดเตรียมโอกาสและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมให้กับเด็ก เช่น การพาเด็กไปยังพื้นที่ธรรมชาติ การส่งเสริมให้เด็กออกไปสำรวจและเล่นในสภาพแวดล้อมธรรมชาติ หรือการสร้างกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ เป็นการสนับสนุนให้เด็กมีพัฒนาการทางอารมณ์ สังคม และปัญญาได้อย่างเต็มที่ (Louv, 2008) การให้กำลังใจและการแนะนำให้เด็กเล่นในธรรมชาติอย่างปลอดภัยยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความมั่นใจและความสนใจในการเล่นในธรรมชาติของเด็กอีกด้วย ครูและบุคลากรในสถานศึกษามีบทบาทในการออกแบบและจัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรกับธรรมชาติให้กับเด็ก การสร้างพื้นที่ธรรมชาติภายในหรือรอบ ๆ โรงเรียน เช่น สวนหย่อม พื้นที่ป่าเล็ก ๆ หรือสนามเด็กเล่นที่ใช้วัสดุจากธรรมชาติ เป็นการส่งเสริมให้เด็กได้สัมผัสกับธรรมชาติอย่างต่อเนื่องและสร้างโอกาสในการเรียนรู้และเล่นในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม (Kellert, 2005) นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ เช่น การปลูกพืช การศึกษาสิ่งมีชีวิตในธรรมชาติ หรือการสำรวจธรรมชาติรอบ ๆ โรงเรียน ยังช่วยเสริมสร้างความรู้และความรักต่อธรรมชาติของเด็ก การเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ใหญ่มีบทบาทสำคัญในการสร้างแรงบันดาลใจให้เด็กสนใจและรักธรรมชาติ ผู้ปกครองและครูที่แสดงให้เห็นถึงความสนใจและความห่วงใยต่อธรรมชาติ เช่น การออกไปเดินเล่นในธรรมชาติ การสอนให้เด็ก

เข้าใจถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ธรรมชาติ หรือการทำกิจกรรมร่วมกับเด็กในธรรมชาติ จะเป็นการส่งเสริมให้เด็กเห็นถึงความสำคัญของธรรมชาติและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อธรรมชาติ (Chawla, 2006)

การตระหนักรู้ทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมผ่านการเล่นในธรรมชาติ

การเล่นในธรรมชาติเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการตระหนักรู้ทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวัน การสัมผัสกับธรรมชาติโดยตรงช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจและความเชื่อมโยงกับโลกรอบตัว

1. การส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในวัยเด็ก การเล่นในธรรมชาติช่วยปลูกฝังจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตั้งแต่เยาว์ เมื่อเด็กได้สัมผัสกับความงามและความหลากหลายของธรรมชาติ พวกเขาจะเริ่มพัฒนาความรู้สึกเชื่อมโยงและความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม (Chawla, 2007) การศึกษาพบว่าประสบการณ์ในธรรมชาติช่วยกระตุ้นความสนใจและความห่วงใยต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

2. การเข้าใจความสำคัญทางวัฒนธรรมของธรรมชาติในการพัฒนาเด็กธรรมชาติมีความสำคัญทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไปในแต่ละสังคม การเล่นในธรรมชาติช่วยให้เด็กเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมในบริบททางวัฒนธรรมของตน (Louv, 2008) ตัวอย่างเช่น ในวัฒนธรรมพื้นเมืองหลายแห่ง ธรรมชาติถือเป็นส่วนสำคัญของอัตลักษณ์และความเชื่อ การเล่นในธรรมชาติจึงเป็นโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้และซึมซับคุณค่าเหล่านี้

3. การเล่นในธรรมชาติเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้แบบพหุวัฒนธรรม การเล่นในธรรมชาติสามารถเป็นพื้นที่กลางที่เด็กจากหลากหลายวัฒนธรรมมาพบปะและเรียนรู้ร่วมกันได้ ธรรมชาติเป็นสิ่งแวดล้อมที่เป็นสากลและไม่มีอคติ ทำให้เด็ก ๆ สามารถแบ่งปันประสบการณ์และมุมมองที่ต่างกันได้อย่างเป็นธรรมชาติ (Nakagawa & Payne, 2011) กิจกรรมกลางแจ้งสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมและความเข้าใจในความหลากหลาย

การส่งเสริมให้เด็กได้เล่นและเรียนรู้ในธรรมชาติจึงเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาความตระหนักรู้ทั้งด้านวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการเติบโตเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อโลกในอนาคต

อุปสรรคและความท้าทายในการนำการเล่นในธรรมชาติมาใช้

แม้ว่าการเล่นในธรรมชาติจะมีประโยชน์มากมาย แต่การนำมาปฏิบัติจริงยังคงเผชิญกับอุปสรรคและความท้าทายหลายประการ

1. การพัฒนาเมืองและการเข้าถึงสภาพแวดล้อมธรรมชาติที่จำกัด การขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็วส่งผลให้พื้นที่ธรรมชาติลดลง ทำให้เด็กในเขตเมืองมีโอกาสน้อยลงในการสัมผัสกับธรรมชาติ (Soga & Gaston, 2016) การขาดพื้นที่สีเขียวในเมืองเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการส่งเสริมการเล่นในธรรมชาติ นอกจากนี้ ระยะทางและค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปยังพื้นที่ธรรมชาติยังเป็นข้อจำกัดสำหรับครอบครัวและโรงเรียนหลายแห่ง

2. ความกังวลของผู้ปกครองและครูเกี่ยวกับความปลอดภัย ความกังวลเรื่องความปลอดภัยเป็นอุปสรรคสำคัญอีกประการหนึ่ง ผู้ปกครองและครูมักกังวลเกี่ยวกับอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการเล่นนอกบ้าน เช่น การบาดเจ็บ สัตว์มีพิษ หรือแม้แต่อาชญากรรม (Wyver et al., 2010) ความกลัวเหล่านี้อาจนำไปสู่การจำกัดโอกาสในการเล่นอิสระของเด็กในธรรมชาติ แม้ว่าความเสี่ยงที่แท้จริงอาจต่ำกว่าที่รับรู้ก็ตาม

3. การเอาชนะข้อจำกัดทางสถาบันในการศึกษาปฐมวัย สถาบันการศึกษาปฐมวัยหลายแห่งเผชิญกับข้อจำกัดในการนำการเล่นในธรรมชาติมาใช้ ซึ่งรวมถึง ข้อจำกัดด้านหลักสูตร: หลักสูตรที่เน้นวิชาการอาจไม่ให้ความสำคัญกับการเล่นในธรรมชาติเท่าที่ควร (Waite, 2010) ทรัพยากรและการฝึกอบรม: ครูอาจขาดความรู้หรือทักษะในการจัดกิจกรรมกลางแจ้งอย่างมีประสิทธิภาพ และ นโยบายและกฎระเบียบ: ข้อกำหนดด้านความปลอดภัยที่เข้มงวดอาจจำกัดโอกาสในการเล่นนอกห้องเรียน

การเอาชนะอุปสรรคเหล่านี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งผู้กำหนดนโยบาย นักการศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน แนวทางแก้ไขอาจรวมถึง การสร้างพื้นที่สีเขียวในเมืองให้มากขึ้น การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองและครูเกี่ยวกับประโยชน์ของการเล่นในธรรมชาติและวิธีการจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม การปรับปรุงหลักสูตรและนโยบายการศึกษาให้สนับสนุนการเรียนรู้กลางแจ้งมากขึ้น และการจัดอบรมและสนับสนุนทรัพยากรแก่ครูในการจัดกิจกรรมกลางแจ้ง จะเห็นได้ว่า การตระหนักถึงอุปสรรคเหล่านี้และหาทางแก้ไขร่วมกันจะช่วยให้การนำการเล่นในธรรมชาติมาใช้ในการพัฒนาเด็กเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

กรณีศึกษาและแนวปฏิบัติที่ดีที่สุด

1. ตัวอย่างของโปรแกรมการเล่นในธรรมชาติที่ประสบความสำเร็จ เช่น Forest Schools ในสหราชอาณาจักร: Forest Schools เป็นแนวคิดที่ริเริ่มในประเทศเดนมาร์กและได้รับความนิยมอย่างมากในสหราชอาณาจักร โปรแกรมนี้ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้และเล่นในป่าเป็นประจำ ผลการศึกษาพบว่าเด็กที่เข้าร่วมโปรแกรมมีพัฒนาการด้านความมั่นใจ ทักษะทางสังคม และความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น (O'Brien, 2009) และ Nature-Based Preschools ในสหรัฐอเมริกา: โรงเรียนอนุบาลที่เน้นธรรมชาติเป็นฐานกำลังเติบโตอย่างรวดเร็วในสหรัฐอเมริกา ตัวอย่างเช่น Cedar Song Nature School ในรัฐวอชิงตัน ซึ่งจัดการเรียนการสอนทั้งหมดกลางแจ้ง เด็กๆ ได้เรียนรู้ผ่านการสำรวจและเล่นในป่าธรรมชาติ โปรแกรมนี้ช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ และความเข้าใจในระบบนิเวศ (Sobel, 2016)

2. การศึกษาที่เปรียบเทียบผลกระทบของการเล่นในธรรมชาติในภูมิภาคต่าง ๆ การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศโดย Brussoni et al. (2017) ได้วิเคราะห์ผลกระทบของการเล่นในธรรมชาติในหลายประเทศ รวมถึงแคนาดา ออสเตรเลีย และสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษาพบว่า ในทุกภูมิภาค การเล่นในธรรมชาติส่งผลดีต่อสุขภาพกายและจิตของเด็ก ความแตกต่างทางวัฒนธรรมมีผลต่อวิธีการจัดกิจกรรมและการรับรู้ความเสี่ยง และ ประเทศในแถบสแกนดิเนเวียมีแนวโน้มที่จะยอมรับความเสี่ยงในการเล่นกลางแจ้งมากกว่าประเทศในอเมริกาเหนือ

3. คำแนะนำในการผนวกการเล่นในธรรมชาติเข้ากับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เช่น การบูรณาการกับวิชาหลัก คือ วิทยาศาสตร์ ใช้สิ่งแวดล้อมธรรมชาติเป็นห้องปฏิบัติการมีชีวิต เช่น การสังเกตการเจริญเติบโตของพืช วิชาคณิตศาสตร์: ใช้วัสดุธรรมชาติในการนับและจัดหมวดหมู่ และ วิชาภาษาไทย ส่งเสริมการเล่าเรื่องและการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้ธรรมชาติเป็นแรงบันดาลใจ การสร้างพื้นที่เรียนรู้กลางแจ้ง จัดพื้นที่สำหรับการเรียนรู้และเล่นกลางแจ้งในบริเวณโรงเรียน เช่น สวนผักชุมชน หรือพื้นที่สำรวจธรรมชาติขนาดเล็ก (Warden, 2015) การฝึกอบรมครู จัดอบรมให้ครูมีความรู้และทักษะในการจัดกิจกรรมกลางแจ้งอย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง สื่อสารกับผู้ปกครองเกี่ยวกับประโยชน์ของการเล่นในธรรมชาติและเชิญชวนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรม และการประเมินผลที่ยืดหยุ่น พัฒนาวิธีการประเมินผลที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ผ่านการเล่นในธรรมชาติ เช่น การใช้แฟ้มสะสมงานหรือการสังเกตพฤติกรรม

ขนาดตของการเล่นในธรรมชาติในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

การเล่นในธรรมชาติมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเด็กปฐมวัย และแนวโน้มในอนาคตชี้ให้เห็นถึงความสำคัญที่เพิ่มขึ้นของการส่งเสริมกิจกรรมเหล่านี้

1. ประโยชน์ระยะยาวของการเล่นในธรรมชาติต่อพัฒนาการทางอารมณ์และสังคม การศึกษาระยะยาวแสดงให้เห็นว่าการเล่นในธรรมชาติมีผลกระทบเชิงบวกที่ยั่งยืนต่อพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมของเด็ก คือ การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ เด็กที่มีประสบการณ์เล่นในธรรมชาติเป็นประจำ มีแนวโน้มที่จะพัฒนาทักษะการจัดการอารมณ์และความเครียดได้ดีกว่า (Wells & Evans, 2003) ส่วนทักษะทางสังคม การเล่นในสภาพแวดล้อมธรรมชาติส่งเสริมการทำงานร่วมกัน การแก้ปัญหา และการสื่อสาร ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคมในระยะยาว (Bento & Dias, 2017) และความมั่นใจและการเห็นคุณค่าในตนเอง: ประสบการณ์ในธรรมชาติช่วยสร้างความมั่นใจและการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งส่งผลดีต่อสุขภาพจิตในวัยผู้ใหญ่ (Chawla et al., 2014)

2. บทบาทของนโยบายและการสนับสนุนในการส่งเสริมการเล่นในธรรมชาติ การส่งเสริมการเล่นในธรรมชาติอย่างยั่งยืนต้องอาศัยการสนับสนุนเชิงนโยบายและการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ นโยบายการศึกษา: การบูรณาการการเรียนรู้กลางแจ้งเข้ากับหลักสูตรการศึกษาระดับชาติ เช่น นโยบาย "Learning Outside the Classroom" ในอังกฤษ (Waite, 2010) การวางผังเมือง: การออกแบบเมืองที่เน้นการเข้าถึงพื้นที่สีเขียวและพื้นที่เล่นธรรมชาติสำหรับเด็ก และการสนับสนุนทางการเงิน: การจัดสรรงบประมาณสำหรับการพัฒนาพื้นที่เล่นธรรมชาติและ การฝึกอบรมบุคลากร

ทิศทางการวิจัยในอนาคตในด้านการเล่นในธรรมชาติและการพัฒนาเด็ก การวิจัยในอนาคตควรมุ่งเน้นไปที่ผลกระทบระยะยาว การศึกษาติดตามผลระยะยาวเพื่อประเมินผลกระทบของการเล่นในธรรมชาติต่อพัฒนาการและสุขภาพในวัยผู้ใหญ่ การเปรียบเทียบระหว่างวัฒนธรรม การวิจัยเปรียบเทียบผลของการเล่นในธรรมชาติในบริบททางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เทคโนโลยีและธรรมชาติ: การศึกษาวิธีการผสมผสานเทคโนโลยีกับการเล่นในธรรมชาติอย่างสมดุล และความเท่าเทียมในการเข้าถึง การวิจัยเพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมการเข้าถึงพื้นที่ธรรมชาติอย่างเท่าเทียมสำหรับเด็กทุกกลุ่ม

ในอนาคต การเล่นในธรรมชาติมีแนวโน้มที่จะได้รับการยอมรับมากขึ้นว่าเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพ การผสมผสานแนวทางนี้เข้ากับการศึกษาและการวางผังเมืองจะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเติบโตอย่างสมบูรณ์ของเด็ก อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จในการ

ส่งเสริมการเล่นในธรรมชาติจะขึ้นอยู่กับความร่วมมือระหว่างนักการศึกษา ผู้กำหนดนโยบาย ผู้ปกครอง และชุมชน ในการสร้างโอกาสและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับเด็กทุกคน

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษา

การเล่นในธรรมชาติมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาอารมณ์และสังคมของเด็กปฐมวัย ซึ่งช่วยให้เด็กมีความสุข ความมั่นใจในตนเอง ทักษะการสื่อสารที่ดี และความสามารถในการควบคุมอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม การสนับสนุนให้เด็กได้เล่นในธรรมชาติเป็นประจำจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาของพวกเขาในระยะยาว การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมธรรมชาติจึงเป็นแนวทางที่ควรได้รับการส่งเสริมในระบบการศึกษาปฐมวัย เพื่อให้เด็กสามารถพัฒนาทักษะและความสามารถที่จำเป็นต่อการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสมดุลและมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- ปิยะนันท์ ทิรัณย์ชโลทร. (2561). ความมั่นใจในตนเองและความภาคภูมิใจของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในธรรมชาติ. *การศึกษาปฐมวัยและพัฒนาการ*, 33(1), 71–80.
- วรรณวิสา แก้วรามสุข. (2561). การศึกษาผลของการเล่นกลางแจ้งในธรรมชาติต่อพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัย. *วารสารการพัฒนาศึกษา*, 20(2), 130–142.
- ศศิธร รัตนบุตร. (2560). การพัฒนาความสามารถของเด็กปฐมวัยผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ธรรมชาติเป็นฐาน. *วารสารการศึกษาปฐมวัย*, 25(1), 83–92.
- สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ. (2562). การศึกษาผลของกิจกรรมการเรียนรู้ในสวนธรรมชาติต่อพัฒนาการอารมณ์ของเด็กปฐมวัย. *วารสารการศึกษาปฐมวัย*, 32(2), 108–120.
- สุชาติพิทย์ ชวนชื่น, น้อยแดงโม, และคณะ. (2562). การศึกษาผลกระทบของการเล่นกลางแจ้งต่อพัฒนาการทางสังคมและอารมณ์ของเด็กปฐมวัย. *วารสารการศึกษาและพัฒนาการ*, 11(3), 120–130.
- สุนิษา ศรีนุกูล. (2563). การส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยผ่านการเล่นสมมติในสภาพแวดล้อมธรรมชาติ. *วารสารพัฒนาศึกษา*, 27(4), 85–95.
- Bento, G., & Dias, G. (2017). The importance of outdoor play for young children's healthy development. *Frontiers in Psychology*, 8, Article 159.
<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.00159>

- Briskin, L. (2020). Outdoor play and nature-based learning: A review of the literature. *Journal of Early Childhood Research*, 18(4), 453–470. <https://doi.org/10.1177/1476718X20974954>
- Brussoni, M., Olsen, L. L., Pike, I., & Sleet, D. A. (2015). Risky play and children's safety: Balancing priorities for optimal child development. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 12(6), 6425–6448. <https://doi.org/10.3390/ijerph120606425>
- Chawla, L. (2006). Learning to love the natural world enough to protect it. *Current Opinion in Environmental Sustainability*, 1, 65–71. <https://doi.org/10.1016/j.cosust.2009.10.009>
- Chawla, L. (2015). Benefits of nature contact for children. *Journal of Planning Literature*, 29(4), 433–452. <https://doi.org/10.1177/0885412215595441>
- Fjørtoft, I. (2001). The natural environment as a playground for children: The impact of outdoor play activities in pre-primary school children. *Early Childhood Education Journal*, 29(2), 111–117. <https://doi.org/10.1023/A:1012576913070>
- Fjørtoft, I. (2004). Landscape as a playground for children: The effects of natural environments on children's play and motor development. *Childhood*, 11(2), 111–123. <https://doi.org/10.1177/0907568204011002001>
- Gill, T. (2014). The benefits of children's engagement with nature: A systematic literature review. *Children, Youth and Environments*, 24(2), 10–34. <https://doi.org/10.7721/chilyoutenvi.24.2.0010>
- Ginsburg, K. R. (2007). The importance of play in promoting healthy child development and maintaining strong parent-child bonds. *Pediatrics*, 119(1), 182–191. <https://doi.org/10.1542/peds.2006-2697>
- Gray, P. (2015). *Free to learn: Why unleashing the instinct to play will make our children happier, more self-reliant, and better students for life*. Basic Books.
- Kellert, S. R. (2005). *Building for life: Designing and understanding the human-nature connection*. Yale University Press.

Louv, R. (2008). *Last child in the woods: Saving our children from nature-deficit disorder*.

Algonquin Books.

Miller, E., & Lamb, D. (2022). *Play, naturally: How to reconnect children with nature through play*. Routledge.

Rideout, V. J., Foehr, U. G., & Roberts, D. F. (2010). *Generation M2: Media in the lives of 8- to 18-year-olds*. Henry J. Kaiser Family Foundation.

White, R. (2018). *The importance of outdoor play: Why we need to take it seriously*. Routledge.

ภาคผนวก

หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้เขียน เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการจินตาสิต

สถานที่ติดต่อ

วารสารวิชาการจินตาสิต (ออนไลน์)
เลขที่ 31/17 ถนนร่วมใจ ตำบลกุดป่อง
อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย 42000
E-mail: Chintasit.journal@gmail.com
โทรศัพท์ 089 622 4068
<https://so19.tci-thaijo.org/index.php/Chintasit>
ISSN XXXX-XXXX (Online)

นโยบายและขอบเขตการตีพิมพ์เผยแพร่ (Scope and Publication Policies)

วารสารมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปมีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ด้านพระพุทธศาสนา ปรัชญา ศึกษาศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์ โดยเริ่มดำเนินการตีพิมพ์เผยแพร่มาตั้งแต่ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2566 เป็นต้นมา ซึ่งมีกำหนดเผยแพร่ปีละ 4 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 (มกราคม-มีนาคม), ฉบับที่ 2 (เมษายน - มิถุนายน), ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม - กันยายน) และฉบับที่ 4 (ตุลาคม - ธันวาคม) สำหรับประเภทของบทความ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ บทความวิจัย และบทความวิชาการ รับผิดชอบบทความทั้งบทความภาษาไทยและบทความภาษาอังกฤษ และมีกระบวนการพิจารณาคุณภาพบทความตามหลักเกณฑ์การพิจารณาของวารสาร และคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความวารสาร (Peer Review) อย่างเข้มข้นเช่นเดียวกันทุกฉบับ ทั้งนี้ วารสารไม่มีค่าธรรมเนียมในการตีพิมพ์เผยแพร่

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ (Consideration and selection of articles)

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความ (Peer Reviewer) จากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อยสองท่าน โดยบทความจะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีใช้หน่วยงานเดียวกันกับผู้พิมพ์และมีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องจากหลากหลายสถาบัน และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์เผยแพร่ ทั้งนี้ จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้พิมพ์บทความและผู้พิมพ์บทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณา

บทความเช่นเดียวกัน (Double-Blind Peer Review) และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้อง ตามข้อกำหนดของวารสาร ทั้งนี้ บทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารหรือ สิ่งพิมพ์ใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างพิจารณาเสนอขอตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ หากมีการใช้ภาพหรือตารางของผู้พิมพ์อื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้พิมพ์ต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อกองบรรณาธิการก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์ สำหรับ ทศนะและข้อคิดเห็นของบทความในวารสารฉบับนี้ เป็นของผู้พิมพ์แต่ละท่าน ไม่ถือเป็นทศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

สวณประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารวิชาการจิตตาสัทธา ตีพิมพ์เผยแพร่บทความประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. บทความวิจัย

รายงานผลวิจัยที่น่าเสนอผลลัพธ์จากการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจทันต่อเหตุการณ์และยุคสมัย ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใด ๆ มาก่อน ควรมีองค์ประกอบดังนี้

1.1 **ชื่อเรื่อง (Title)** ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษ

1.2 **ผู้เขียน (Author)** ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.3 **สังกัดผู้เขียน (Author Affiliation)** ให้ระบุสังกัดผู้พิมพ์ทั้งภาษาไทยและแปลเป็นภาษาอังกฤษ

1.4 **อีเมล** ให้พิมพ์อีเมลของผู้เขียนหลักหรือผู้ประสานงานบทความ หลังข้อความ
*Corresponding author, e-mail: “ผู้เขียนหลัก”

1.5 **บทคัดย่อ (Abstract)** ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) และคุณค่าหรือการนำไปใช้ประโยชน์ ทั้งนี้ ควรมีความยาวไม่เกิน 750 คำ

1.6 **คำสำคัญ (Keywords)** ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสำหรับการนำไปใช้เป็นคำค้นหาข้อมูล โดยคำสำคัญแต่ละคำคั่นด้วย เครื่องหมายจุลภาค (,) ทั้งนี้ ควรมีความยาวไม่เกิน 3-5 คำ

1.7 **บทนำ (Introduction)** เป็นส่วนของเนื้อหาที่อธิบายถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ทั้งนี้ ควรอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยที่มีความทันสมัยและความถูกต้องที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ โดยเป็นการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (In-text Citation) แบบนามปีที่ใช้ระบบ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association Citation Style) คือ การอ้างอิงเอกสารไว้ส่วนหน้าหรือส่วนหลังของข้อความนั้น ๆ ให้ใช้ได้

ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้หากการอ้างอิงเอกสารเป็นภาษาอังกฤษให้ระบุเฉพาะนามสกุลผู้พิมพ์ต้นด้วย จุลภาค (.) ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.) ตามรูปแบบดังนี้ Author/(Year of Publication) หรือ (Author, /Year of Publication) หรือ (Author & Author/Year of Publication) เช่น Bunkhrong (2022 หรือ (Bunkhrong, 2022) หรือ (Bunkhrong & Supsin, 2022) เป็นต้น หากผู้พิมพ์มีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนที่ 1 แล้วตาม ด้วยคำว่า และคณะ หรือ et al. ตามรูปแบบดังนี้ Author/et al.,/(Year of Publication) หรือ (Author/et al.,/Year of Publication) เช่น Bunkhrong et al. (2022) หรือ (Bunkhrong et al., 2022)

1.8 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) ระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย

1.9 กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) (ถ้ามี) เป็นการบอกทิศทางในการศึกษาค้นคว้า เป็นโครงสร้างที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด ตัวแปร และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย ช่วยให้เห็นภาพรวมของงานวิจัยได้อย่างชัดเจน และเป็นประโยชน์ในการวางแผนการวิจัยและการนิพนธ์บทความ

1.10 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods) อธิบายถึงกระบวนการดำเนินการวิจัยอย่างละเอียด และชัดเจน กล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการศึกษา เช่น ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ขอบเขตการศึกษา วิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้และการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หรือสัตว์ (ถ้ามี) วิธีการเก็บข้อมูลในการวิจัยมีความเหมาะสมและคุณภาพ รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล เป็นต้น

1.11 ผลการวิจัย (Research Results) เสนอผลการวิจัยที่ตรงประเด็นตามลำดับขั้นของการวิจัย ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่อง หรือแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิตามความเหมาะสม

1.12 อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion) อภิปรายผลโดยวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการวิจัยให้เข้ากับหลักทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งนำข้อค้นพบของงานวิจัยมาอภิปรายเพื่อเชื่อมโยงผลการวิจัยให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ ๆ ปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

1.13 ความรู้ใหม่ (New Knowledge) (ถ้ามี) นำเสนอข้อค้นพบที่ก่อให้เกิดความรู้ใหม่จากงานวิจัย เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ ๆ สำหรับเป็นแนวทางที่มีคุณค่าและสามารถนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ โดยแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยผังความคิด หรือแผนภาพ และมีการบรรยายในเนื้อเรื่อง ตามความเหมาะสม

1.14 ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions) ระบุข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1.15 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยที่มีความทันสมัยและความถูกต้องที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ โดยเป็นการอ้างอิงแบบนามปีที่ใช้ระบบ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association Citation Style) ให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้รูปแบบการอ้างอิงให้ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในหัวข้อการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

2. บทความวิชาการ

หัวข้อและเนื้อหาควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ชัดเจนและมีลำดับเนื้อหาที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน รวมถึงใช้ทฤษฎีวิเคราะห์และเสนอแนะประเด็นอย่างสมบูรณ์ เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจทันต่อเหตุการณ์และยุคสมัย ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใด ๆ มาก่อน ควรมีองค์ประกอบดังนี้

2.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษ

2.2 ผู้เขียน (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.3 สังกัดผู้เขียน (Author Affiliation) ให้ระบุสังกัดผู้เขียนทั้งภาษาไทยและแปลเป็นภาษาอังกฤษ

2.4 อีเมล ให้พิมพ์อีเมลของผู้เขียนหลักหรือผู้ประสานงานบทความ หลังข้อความ *Corresponding author, e-mail: “ผู้เขียนหลัก”

2.5 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) และคุณค่าหรือการนำไปใช้ประโยชน์ ทั้งนี้ ควรมีความยาวไม่เกิน 750 คำ

2.6 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นหาข้อมูล โดยคำสำคัญแต่ละคำคั่นด้วย เครื่องหมายจุลภาค (,) ทั้งนี้ ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ

2.7 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่อธิบายถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษา ทั้งนี้ ควรอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยที่มีความทันสมัยและความถูกต้อง ที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ โดยเป็นการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (In-text Citation) แบบนามปีที่ใช้ระบบ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association Citation Style) คือ การอ้างอิงเอกสารไว้ส่วนหน้าหรือส่วนหลังของข้อความนั้น ๆ ให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้หากการอ้างอิงเอกสารเป็นภาษาอังกฤษให้ระบุเฉพาะนามสกุล

ผู้พิมพ์ต้นด้วย จุลภาค (,) ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.) ตามรูปแบบดังนี้ Author/(Year of Publication) หรือ (Author,Year of Publication) หรือ (Author & Author/Year of Publication) เช่น Bunkhrong (2022 หรือ (Bunkhrong, 2022) หรือ (Bunkhrong & Supsin, 2022) เป็นต้น หากผู้พิมพ์มีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนที่ 1 แล้วตาม ด้วยคำว่า และคณะ หรือ et al. ตามรูปแบบดังนี้ Author/et al.,/(Year of Publication) หรือ (Author/et al.,/Year of Publication) เช่น Bunkhrong et al. (2022) หรือ (Bunkhrong et al., 2022)

2.8 เนื้อหา (Content) เนื้อหาบทความ มีการแบ่งประเด็นเรื่องย่อย ๆ และการจัดเรียงลำดับ เป็นไปตามรายละเอียดของเนื้อหา เสนอผลการศึกษาที่ตรงประเด็นตามลำดับขั้นของการศึกษา ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่อง หรือแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิ ตามความเหมาะสม มีนำเสนอข้อค้นพบที่ก่อให้เกิดความรู้ใหม่จากงานวิจัย เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ ๆ สำหรับเป็นแนวทางที่มีคุณค่าและสามารถนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ โดยแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยผังความคิด หรือแผนภาพ และมีการบรรยายในเนื้อเรื่อง ตามความเหมาะสม

2.9 บทสรุป (Conclusion) การสรุปเนื้อหาในบทความทั้งหมดออกมาอย่างชัดเจน กระชับ โดยมีการสรุปปิดท้ายเนื้อหาที่นำเสนอให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่ศึกษา หากมีข้อเสนอแนะการนำผลการศึกษาไปใช้ และข้อเสนอแนะการศึกษาครั้งต่อไป จะเกิดประโยชน์ต่อผู้ศึกษา

2.10 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยที่มีความทันสมัยและความถูกต้องที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ โดยเป็นการอ้างอิงแบบนามปีที่ใช้ระบบ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association Citation Style) ให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้รูปแบบการอ้างอิงให้ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในหัวข้อการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารวิชาการจินตาสิตต้องส่งบทความผ่านระบบออนไลน์ได้ที่ <https://so19.tci-thaijo.org/index.php/Chintasit> ตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนดเป็นไฟล์เวิร์ด (Word file) เท่านั้น

รูปแบบบทความและการพิมพ์เนื้อหาบทความ

1. การเตรียมต้นฉบับบทความ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ขนาดต้นฉบับ ขนาดหน้ากระดาษ A4 โดยให้ใช้ไฟล์ดาวนโหลดจากรูปแบบบทความ (Article Format) ที่วารสารกำหนดเท่านั้น

1.2 รูปแบบการพิมพ์ เนื้อหาบทความในทุกส่วนจัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์เท่านั้น

1.3 ใช้รูปแบบตัวอักษร TH Niramit AS พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด

1.4 หัวกระดาษ เป็นส่วนของรายละเอียดตามที่วารสารกำหนดเพื่อความชัดเจนของการศึกษา และอ้างอิงสำหรับผู้สนใจ

1.5 ชื่อเรื่อง ทั้งชื่อบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.6 ชื่อผู้เขียนทั้งชื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุเฉพาะชื่อและนามสกุล ไม่ต้องมีคำนำหน้า เว้น 1 เคาะระหว่างชื่อและนามสกุล ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ชื่อผู้เขียนแต่ละคนคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ตำแหน่งชิดขอบด้านขวากระดาษได้ชื่อเรื่อง

1.7 สังกัดผู้เขียนและผู้เขียนหลัก ให้เขียนไว้ด้านใต้ชื่อผู้เขียน ให้ระบุสังกัดคณะ หน่วยงานของผู้เขียน ขนาดตัวอักษร 14 ชนิดตัวธรรมดา ทั้งนี้ การระบุสังกัดคณะ หน่วยงานของผู้เขียนนั้น ผู้เขียนต้องระบุทั้งภาษาไทยและแปลเป็นภาษาอังกฤษ ด้วย รวมถึงระบุผู้เขียนหลัก (Corresponding Author) มีเครื่องหมาย * กำกับไว้บนนามสกุลผู้เขียน เพื่อระบุอีเมลสำหรับติดต่อประสานงาน ตำแหน่งชิดขอบขวากระดาษโดยระบุได้ชื่อผู้เขียน

1.8 หัวข้อของบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.9 เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 7 ตัวอักษรจากขอบกระดาษด้านซ้ายและพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน ส่วนเนื้อหาบทความที่อยู่หน้าทั้งสองเป็นต้นไปให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์เช่นกัน ทั้งนี้ ควรมีความยาวไม่เกิน 750 คำ และลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) และคุณค่าหรือการนำไปใช้ประโยชน์

1.10 หัวข้อคำสำคัญภาษาไทยและอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 14 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ระบุคำสำคัญที่นำไปใช้เป็นตัวคั่น คำสำคัญแต่ละคำคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ทั้งนี้ ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร

1.11 หัวข้อเรื่อง ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.12 หัวข้อย่อ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อโดยเรียงตามลำดับหมายเลข

1.13 จำนวนต้นฉบับ ควรมีความยาวอยู่ระหว่าง 10-15 หน้า โดยนับรวมตาราง รูปภาพ แผนภูมิ และเอกสารอ้างอิง (กรณีที่เกิดขึ้น อยู่ในดุลยพินิจของบรรณาธิการ เป็นกรณีๆไป)

1.14 การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (In-text Citation) และการระบุแหล่งที่มา โดยเป็นการอ้างอิง แบบนามปีที่ใช้ระบบ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association Citation Style) คือ การอ้างอิงเอกสารไว้ส่วนหน้าหรือส่วนหลังของข้อความนั้น ๆ ให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้หากการอ้างอิงเอกสารเป็นภาษาอังกฤษให้ระบุเฉพาะนามสกุลผู้พิมพ์คั่นด้วยจุลภาค (,) ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.) ตามรูปแบบดังนี้ Author/(Year of Publication) หรือ (Author,Year of

Publication) หรือ (Author & Author/Year of Publication) เช่น Bunkhrong (2022 หรือ (Bunkhrong, 2022) หรือ (Bunkhrong & Supsin, 2022) เป็นต้น หากผู้นิพนธ์มีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนที่ 1 แล้วตามด้วยคำว่า และคณะ หรือ et al. ตามรูปแบบดังนี้ Author/et al./ (Year of Publication) หรือ (Author/et al./Year of Publication) เช่น Bunkhrong et al. (2022) หรือ (Bunkhrong et al., 2022)

1.15 ตาราง รูปภาพ และแผนภูมิ กรณีเป็นตารางให้ชื่อตารางอยู่ด้านบน กรณีที่เป็นรูปภาพหรือ แผนภูมิ ให้ระบุชื่อรูปภาพหรือแผนภูมิอยู่ด้านล่าง ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านซ้าย

ตารางที่ 1 รายละเอียดรูปแบบการเตรียมต้นฉบับบทความ

รายละเอียด	ขนาดอักษร	รูปแบบ	ชนิด
ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	18	กึ่งกลาง	ตัวหนา
ชื่อผู้เขียน (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดขวา	ตัวธรรมดา
หน่วยงานที่สังกัด (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดขวา	ตัวธรรมดา
Corresponding Author	16	ชิดขวา	ตัวธรรมดา
บทคัดย่อ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
คำสำคัญ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
หัวข้อหลักตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
หัวข้อย่อย	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
เนื้อหาตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
เอกสารอ้างอิง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	กึ่งกลาง	ตัวหนา
ตาราง			
ชื่อตาราง (ตารางที่ : จัดไว้บนตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
รายละเอียดชื่อตาราง (พิมพ์ต่อจากชื่อตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
รูปภาพ/แผนภูมิ			
ชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ (ภาพ/แผนภูมิที่ : จัดไว้ใต้รูปภาพ/แผนภูมิ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
รายละเอียดชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ (พิมพ์ต่อจากชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ)	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา : ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบนามปี โดยใช้ได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ทั้งผู้นิพนธ์ที่เป็นชาวไทยและต่างประเทศ			
เอกสารอ้างอิง : ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association Citation Style) โดยการอ้างอิงเอกสารให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้			

รายละเอียด	ขนาดอักษร	รูปแบบ	ชนิด
หากการอ้างอิงเอกสารเป็น ภาษาอังกฤษให้ระบุเฉพาะนามสกุลผู้พิมพ์ด้วยจุลภาค (,) ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.) ตามรูปแบบ			
จำนวนต้นฉบับ : ควรมีความยาวอยู่ระหว่าง 10-15 หน้า			

2. การเขียนเอกสารอ้างอิงทำยบบทความ

2.1 การเขียนเอกสารอ้างอิงให้ใช้ตามรูปแบบของ APA Style version 7th Edition (American Psychological Association Citation Style) โดยการอ้างอิงเอกสารให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ หากผู้พิมพ์มีมากกว่า 1 คน ให้ใส่ชื่อผู้พิมพ์ให้ครบทุกคน โดยคั่นด้วยจุลภาค (,) ระหว่างผู้ นินพธ์ แล้วตามด้วยคำว่า “และ” ในภาษาไทย หรือตามด้วยคำว่า “&” ในภาษาอังกฤษ ก่อนผู้ นินพธ์คน สุดท้าย โดยจัดเรียงตามพญัญชนะ สระ ตามรูปแบบการอ้างอิงตามลำดับก่อนหลังให้ถูกต้อง

2.2 การเรียงลำดับเอกสารอ้างอิงทำยบบทความ (References) ให้เรียงตามลำดับอักษรของชื่อผู้ นินพธ์ โดยไม่ต้องมีตัวเลขกำกับ ให้เริ่มต้นด้วยรายชื่อเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อน และต่อด้วยรายชื่อ เอกสารอ้างอิงภาษาต่างประเทศ และชื่อผู้ นินพธ์ให้อ้างนามสกุลก่อน โดยเขียนตามรูปแบบเดียวกันกับการ อ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาอังกฤษ

2.3 ในกรณีที่ยังอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทย หากต้องการอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษ ให้แปลเอกสารอ้างอิงนั้นเป็นภาษาอังกฤษเพิ่มเติม และปีพุทธศักราชให้ปรับเป็นปีคริสต์ศักราช โดยนำไปต่อท้ายรายการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทย และชื่อผู้ นินพธ์ให้อ้างนามสกุลก่อน โดยเขียนตามรูปแบบ เดียวกันกับการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาอังกฤษ

3. รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงทำยบบทความ

3.1 หนังสือในรูปแบบเล่ม/อิเล็กทรอนิกส์

3.1.1 หนังสือในรูปแบบเล่ม/อิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่มีเลข DOI

1) ผู้แต่ง 1 คน

ชื่อ/สกุล./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สำนักพิมพ์./(URL) (ถ้ามี)

Surname./Name./(Year of Publication)./Title/(Edition)./Publisher./(URL) (if any)

ตัวอย่าง

ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี. (2560). การเมืองการปกครองท้องถิ่นเปรียบเทียบ. บริหารศาสตร์.
Mertens, D. M. (2014). *Research and evaluation in education and psychology: Integrating diversity with quantitative, qualitative, and mixed methods* (4th ed.). Sage.

2) ผู้แต่ง 2 คน

ชื่อ/สกุล./และชื่อ/สกุล./(ปีพิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สำนักพิมพ์./(URL) (ถ้ามี)
Surname,/Name,/ &/ Surname,/Name./ (Year of Publication)./Title/(Edition)./Publisher./ (URL) (if any)

ตัวอย่าง

วันชัย สุขตาม, และ เสกสรรค์ สนวา. (2562). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์*. สำนักพิมพ์สถาบันวิชาการเพื่อพัฒนาท้องถิ่น.

ไพบรมา อิศรเสนา ณ อยุธยา, และ ชูจิต ตริรัตน์พันธ์. (2560). *การคิดเชิงออกแบบ: เรียนรู้ด้วยการลงมือทำ*. ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC). <http://resource.tcdc.or.th/ebook/Design.Thinking.Learning.by.Doing.pdf>

Svendsen, S., & Løber, L. (2020). *The big picture/Academic writing: The one hour guide* (3rd digital ed.). Hans Reitzel Forlag. [https://hansreitzel.dk/soeg/the-big-picture-\(i-bog\)-i-bog-53615-9788741280615](https://hansreitzel.dk/soeg/the-big-picture-(i-bog)-i-bog-53615-9788741280615)

3) ผู้แต่ง 3 คน

ชื่อ/สกุล./ชื่อ/สกุล./และชื่อ/สกุล./(ปีพิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สำนักพิมพ์./(URL) (ถ้ามี)
Surname,/Name /, Surname,/Name,/ &/ Surname,/Name./ (Year of Publication)./Title/(Edition)./Publisher./ (URL) (if any)

ตัวอย่าง

วันชัย สุขตาม, จิรายุ ทรัพย์สิน, และ สุรศักดิ์ ชะมารัมย์. (2564). *รัฐศาสตร์ แนวคิดพื้นฐานสู่การปฏิบัติในยุคดิจิทัล*. โฟร์เพช.

Ary, D., Jacobs, L. C., Irvine, A. K. S., & Walker, D. A. (2018). *Introduction to research in education*. Cengage Learning.

3.1.2 หนังสือในรูปแบบเล่ม/อิเล็กทรอนิกส์ที่มีเลข DOI

ชื่อ/สกุล./(ปีพิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สำนักพิมพ์./https://doi.org/เลข DOI
Surname,/Name./ (Year of Publication)./Title/(Edition)./Publisher./https://doi.org/DOI number

ตัวอย่าง

Jackson, L. M. (2019). *The psychology of prejudice: From attitudes to social action* (2nd ed.). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/0000168-000>

3.2 วารสาร**1) บทความในวารสารแบบรูปเล่ม/อิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่มีเลข DOI**

ชื่อ/สกุล./(ปีพิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./เลขของปีที่(เลขของฉบับที่),/เลขหน้า.

Surname,/Name./(Year of Publication)./Article title./Journal name,/Year number(Issue number),/Page number.

ตัวอย่าง

ณัฐวดี บุญครอง, อธิมาทร เพิ่มพูน, และวันชัย สุขตาม. (2565). ปัจจัยสู่ความสำเร็จของการจัดตั้ง
วิสาหกิจ ชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียงบ้านทุ่งโก. *วารสารการบริหารการปกครองและ
นวัตกรรมท้องถิ่น*, 6(1), 27–40.

Chawla, L. (1994). Editor's note. *Children's Environment*, 2(11), 3. Sillick, T. J., & Schutte, N. S.
(2006). Emotional intelligence and self-esteem mediate between perceived early parental
love and adult happiness. *E-Journal of Applied Psychology*, 2(2), 38–48.
<http://ojs.lib.swinedu.au/index.php/ejap>

2) บทความในวารสารแบบรูปเล่ม/อิเล็กทรอนิกส์ที่มีเลข DOI

ชื่อ/สกุล./(ปีพิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./เลขของปีที่(เลขของฉบับที่),/เลขหน้า./<https://doi.org/>
เลข DOI

Surname,/Name./(Year of Publication)./Article title./Journal name,/Year number(Issue
number),/Page number./<https://doi.org/>DOI number

ตัวอย่าง

ปรเมษฐ์ ลีจันทา, วีรพงษ์ นิทะรัมย์, และ อลิสา สุวรรณัง. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
พัฒนาชุมชนหลังจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 บ้านใหม่ ตำบลตระแสง อำเภอเมือง
สุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, 1(1), 45–56.
<https://doi.org/10.14456/jasrru.2023.4>

Herbst-Damm, K. L., & Kulik, J. A. (2005). Volunteer support, marital status, and the survival
times of terminally ill patients. *Health Psychology*, 24, 225–229.
<https://doi.org/10.1037/0278-6133.24.2.225>

3.3 หนังสือพิมพ์และหนังสือพิมพ์ออนไลน์

ชื่อ/สกุล./(ปี,/วันที่/เดือน). ชื่อคอลัมน์./ชื่อหนังสือพิมพ์,/เลขหน้า./(URL) (ถ้ามี)

Surname,/Name./(Year,/Date/Month). Column name./Newspaper name,/Page number./(URL) (if
any)

ตัวอย่าง

พงษ์พรรณ บุญเลิศ. (2561, 15 สิงหาคม). เติลนิวิธส์ว่าไรต์: 'สื่อพิพิธภัณฑ' เชื่อมยุคสมัย เข้าถึงด้วย 'มิติ ใหม่' อินเทอร์เน็ต. *เติลนิวิธส์*, 4. http://lib.edu.chula.ac.th/fileroom/cu_formclipping/drawer006/general/data0013/00013005.pdf

Brody, J. E. (2007, December 11). Mental reserves keep brain agile. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com>

3.4 วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิปริญญาตรีและวิทยานิพนธ์ปริญญาโท

1) วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิปริญญาตรีและวิทยานิพนธ์ปริญญาโทที่ไม่ได้ตีพิมพ์

ชื่อ/สกุล./(ปีที่เผยแพร่)./ชื่อวิทยานิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิปริญญาตรี ไม่ได้ตีพิมพ์ หรือ วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท ไม่ได้ตีพิมพ์]./ชื่อมหาวิทยาลัย.
Surname./Name./(Year published)./Thesis title/[Unpublished doctoral dissertation or Unpublished master's thesis]./University name.

ตัวอย่าง

รัฐธรรมนุญ รุ่งเรือง. (2561). *บทบาทที่เหมาะสมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการส่งเสริมประชาธิปไตยในชุมชน เขตอำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์*[วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

Jung, M. S. (2014). *A structural equation model on core competence of nursing students* [Unpublished doctoral dissertation]. Choong-Ang University.

2) วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิปริญญาตรีและวิทยานิพนธ์ปริญญาโทจากเว็บไซต์

ชื่อ/สกุล./(ปีที่เผยแพร่)./ชื่อวิทยานิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิปริญญาตรี หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ไม่ได้ตีพิมพ์]./ชื่อมหาวิทยาลัย./ชื่อเว็บไซต์./URL
Surname./Name./(Year published)./Thesis title/[Doctoral dissertation or Master's thesis, University name]./Website name./URL

ตัวอย่าง

วรารภรณ์ โพธิ์ศรีประเสริฐ. (2545). *การพัฒนาโปรแกรมการปรับปรุงการพูดสำหรับครูปฐมวัยโดยใช้เทคนิคการละคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิปริญญาตรี, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR). <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/302>

Ata, A. (2015). *Factor effecting teacher-child communication skill & self-efficacy beliefs: An investigation on preschool teachers* [Master's thesis, Middle East Technical University]. Middle East Technical University Library.

<http://etd.lib.metu.edu.tr/upload/12619101/index.pdf>

3.5 รายงานการประชุมเชิงวิชาการที่มี Proceedings

ชื่อ/สกุล./(ปี)./ชื่อบทความ./ใน/ชื่อบรรณาธิการ/(บ.ก.),/ชื่อหัวข้อการประชุม./ชื่อการประชุม/(น./เลขหน้า)./ฐานข้อมูล./https://doi.org/เลข DOI (ถ้ามี) หรือ (URL) (ถ้ามี)
Surname./Name./(Year)./Article title./In/Editor's name/(Editor),/Conference topic title./Conference name/(Page number)./Database./https://doi.org/DOI number (if any) or (URL) (if any)

ตัวอย่าง

ภัทรภรณ์ แก้วกุล, ณัฐปภัสร์ ฉลาดมาก, และ อภิชากร ดวงแขเพ็ญศิริกุล. (2563). รูปแบบการถ่ายทอดภูมิปัญญาอาหารประเพณีประดอกเปรี้ยวแค บ้านจารย์อำเภอลำปาง จังหวัดสุรินทร์. ใน จิรายุ ทรัพย์สิน (บ.ก.), *New Normal New Life : กระบวนทัศน์ใหม่เพื่อสืบสานอัตลักษณ์สร้างสรรค์ภูมิปัญญาสู่การพัฒนาท้องถิ่นตามศาสตร์พระราชา*. การประชุมวิชาการมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 3 (น. 815-524). คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

Katz, I., Gabayan, K., & Aghajan, H. (2007). A multi-touch surface using multiple cameras. In J. Blanc-Talon, W. Philips, D. Popescu, & P. Scheunders (Eds.), *Lecture notes in computer science: Vol. 4678. Advanced concepts for intelligent vision systems* (pp. 97-108). Springer-Verlag. https://doi.org/10.1007/978-3-540-74607-2_9

3.6 รายงาน

1) รายงานที่จัดทำโดยหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรอื่น

ชื่อหน่วยงาน./(ปีที่เผยแพร่)./ชื่อเรื่อง./สำนักพิมพ์./(URL) (ถ้ามี)
Agency name./(Year published)./Title./Publisher./(URL) (if any)

ตัวอย่าง

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2561). *รายงานประจำปี 2561*. 21 เซ็นจูรี่.

https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/document/ocsc_annual_report_2561.pdf

National Cancer Institute. (2019). *Taking time: Support for people with cancer (NIH Publication No. 18-2059)*. U.S. Department of Health and Human Services, National Institutes of Health. <https://www.cancer.gov/publications/patient-education/takingtime.pdf>

2) รายงานที่จัดทำโดยผู้เขียนรายบุคคลสังกัดหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรอื่น

ชื่อ/สกุล./(ปีที่เผยแพร่)./ชื่อเรื่อง./สำนักพิมพ์./(URL) (ถ้ามี)
Surname./Name./(Year published)./Title./Publisher./(URL) (if any)

ตัวอย่าง

สุมาลี ตั้งคณานุรักษ์, อรทัย วิมลโนธ, และ เกรียงไกร นะจร. (2559). *การวิจัยและพัฒนา รูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมและควมมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*

Lipsey, M. W., Farran, D. C., & Hofer, K. G. (2015). *A randomized control trial of a statewide voluntary prekindergarten program on children's skills and behaviors through third grade.* Vanderbilt University, Peabody Research Institute.

3.7 เว็บไซต์

ชื่อ/สกุล./(ปี,/วัน/เดือนที่เผยแพร่)./ชื่อบทความ./ชื่อเว็บไซต์./URL

Surname./Name./(Year,/Day/Month published)./Article title./Website name./URL

ตัวอย่าง

เอมอัชฌา วัฒนบุรานนท์. (2554, 27 เมษายน). *การจัดการเรียนรู้อิสระศึกษา.* จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (Chulapedia). <http://www.chulapedia.chula.ac.th/index.php?title=การจัดการเรียนรู้อิสระศึกษา>

Centers for Disease Control and Prevention. (2018, August 22). *Preventing HPV associated cancers.* https://www.cdc.gov/cancer/hpv/basic_info/prevention.htm

3.8 ราชกิจจานุเบกษา

ชื่อกฎหมาย./(ปี,/วัน/เดือน)./ราชกิจจานุเบกษา./เล่ม/เลขเล่ม/ตอนที่/เลขตอน./หน้า/เลขหน้า.

Legal name./(Year,/Day/Month)./Government Gazette./Volume/Volume number/Section/Section number./Page/Page number.

ตัวอย่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 1-90.

พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561. (2561, 13 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 135 ตอนที่ 33 ก. หน้า 1-18.

พระราชบัญญัติประถมศึกษา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2505. (2505, 27 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ).* เล่ม 79 ตอนที่ 67. หน้า 24-31.

หมายเหตุ : ที่มาของรูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงและศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่

ศูนย์นวัตกรรมทางการศึกษา สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

(สิงหาคม 2564). การอ้างอิงสารสนเทศตาม “Publication Manual of the American

Psychological Association” (7th Edition). Thaijo. <https://so02.tci>

[thaijo.org/index.php/EDUCU/article/view/153329/111738](https://so02.tci.thaijo.org/index.php/EDUCU/article/view/153329/111738)

[ชื่อเรื่องภาษาไทย]

[ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ]

[ชื่อภาษาไทยผู้เขียนคนที่1]

[ชื่อภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่1]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาไทยผู้เขียนคนที่1]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่1]

[ชื่อภาษาไทยผู้เขียนคนที่2]

[ชื่อภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่2]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาไทยผู้เขียนคนที่2]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่2]

และ[ชื่อภาษาไทยผู้เขียนคนที่3]

[ชื่อภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่3]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาไทยผู้เขียนคนที่3]

And [หน่วยงานที่สังกัดภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่3]

*Corresponding author, e-mail: [ใส่อีเมลผู้เขียนหลัก]

บทคัดย่อ

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

คำสำคัญ: [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด] [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

Abstract

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

Keywords: [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด], [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด],

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

บทนำ

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

กรอบแนวคิดในการวิจัย (ถ้ามี)

[ดับเบิลคลิกเพื่อเพิ่มกรอบรูปภาพ]

รูปที่ 1 [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

การวิเคราะห์ข้อมูล

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

ผลการวิจัย

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

ตารางที่ 1 [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

การแสดงความไม่สามารถขย	การแสดงความไม่สามารถขย	การแสดงความไม่สามารถขย

ที่มา: [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด] (ถ้ามี)

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

สรุปและอภิปรายผล

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

เอกสารอ้างอิง

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[ชื่อเรื่องภาษาไทย]

[ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ]

[ชื่อภาษาไทยผู้เขียนคนที่1]

[ชื่อภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่1]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาไทยผู้เขียนคนที่1]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่1]

[ชื่อภาษาไทยผู้เขียนคนที่2]

[ชื่อภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่2]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาไทยผู้เขียนคนที่2]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่2]

และ[ชื่อภาษาไทยผู้เขียนคนที่3]

[ชื่อภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่3]

[หน่วยงานที่สังกัดภาษาไทยผู้เขียนคนที่3]

And [หน่วยงานที่สังกัดภาษาอังกฤษผู้เขียนคนที่3]

*Corresponding author, e-mail: [ใส่อีเมลผู้เขียนหลัก]

บทคัดย่อ

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

คำสำคัญ: [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด] [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

Abstract

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

Keywords: [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด], [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด],

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

บทนำ

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[เนื้อหาส่วนที่1ปูพื้นฐานความรู้ในเรื่องที่จะกล่าวถึง]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[เนื้อหาส่วนที่2วิเคราะห์ข้อมูล/การโต้แย้งข้อเท็จจริง/การถกเถียง/การใช้เหตุผล/ใช้หลักฐานข้ออ้าง]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

ตารางที่ 1 [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

การแสดงความไม่สามารถขยาย การแสดงความไม่สามารถขยาย การแสดงความไม่สามารถขยาย		
[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]	[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]	[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

ที่มา: [คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด] (ถ้ามี)

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

[เนื้อหาส่วนที่3เสนอความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ]

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

บทสรุป

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

เอกสารอ้างอิง

[คลิกที่นี่เพื่อพิมพ์รายละเอียด]

แบบฟอร์มการส่งบทความ

แบบฟอร์มส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์

วารสารวิชาการจินตาสิต

(กรุณาส่งมาพร้อมกับบทความ)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....

ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี).....

หน่วยงาน.....คณะ.....

ขอส่งบทความ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษประเภท บทความวิจัย (Research Paper) บทความวิชาการ (Academic Paper)

ชื่อบทความ (ภาษาไทย)

.....
.....

ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษ)

.....
.....

คำสำคัญ (ภาษาไทย)

.....
.....

Keywords (ภาษาอังกฤษ)

.....
.....

ที่อยู่ติดต่อ เลขที่.....หมู่ที่.....ซอย.....ถนน.....แขวง/ตำบล.....

เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....โทรสาร..... E-mail.....

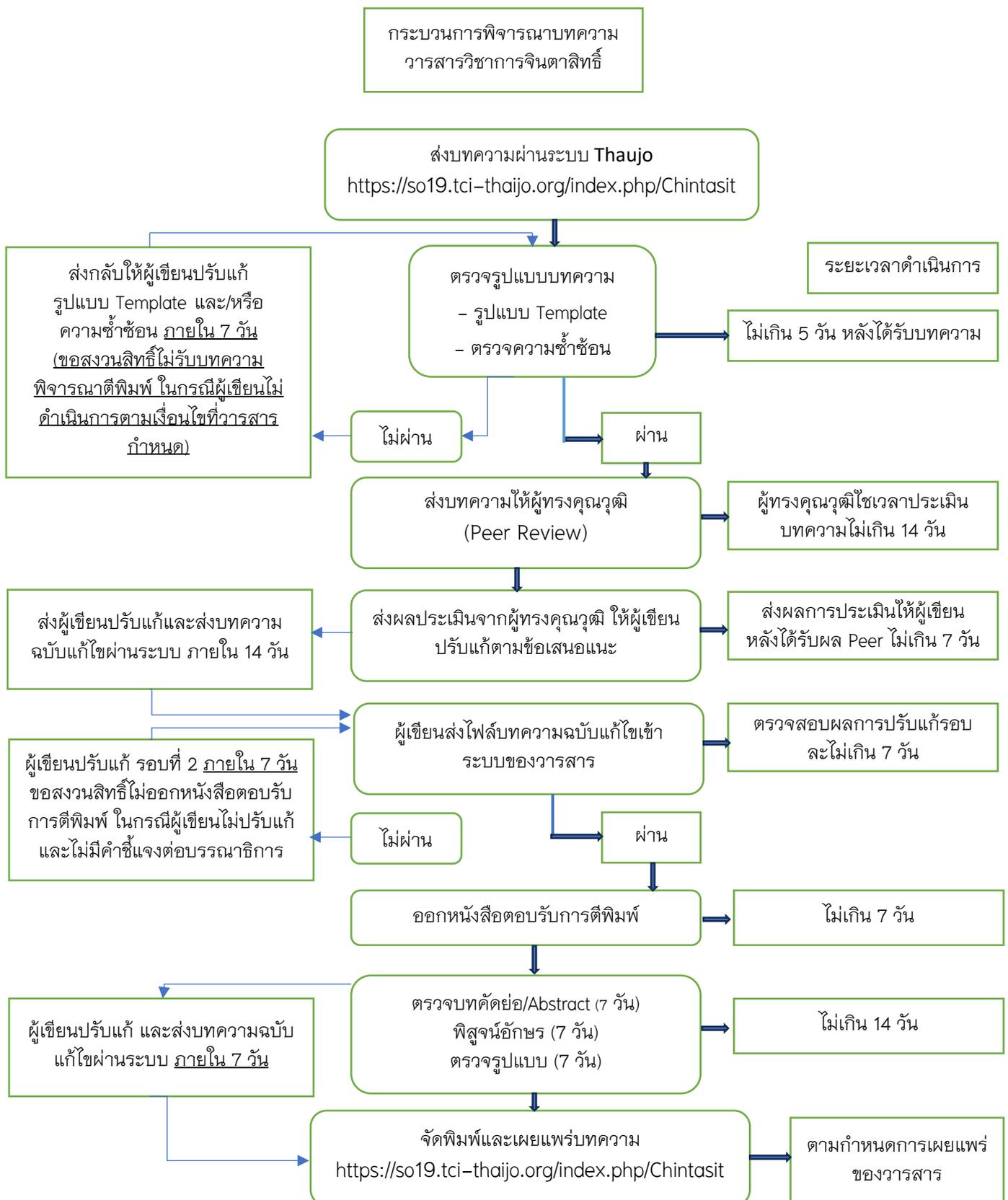
ข้าพเจ้าขอรับรองว่า บทความนี้ไม่เคยลงพิมพ์ที่ไหนมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการเสนอ เพื่อพิจารณาตีพิมพ์
ในวารสารอื่น การละเมิดลิขสิทธิ์เป็นความรับผิดชอบของข้าพเจ้า และข้าพเจ้าได้รับทราบและยอมรับข้อกำหนดและ
นโยบายการพิจารณาตีพิมพ์บทความของวารสารวิชาการจินตาสิตแล้ว

โปรดระบุ เป็นผลงานของข้าพเจ้าแต่เพียงผู้เดียว เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ร่วมงานตามชื่อที่ระบุในบทความจริง

ลงนาม.....

.....

ขั้นตอนการทำงานของวารสาร

หมายเหตุ: ระยะเวลาของกระบวนการพิจารณาบทความตั้งแต่ผู้นิพนธ์ส่งบทความเข้าระบบ ขั้นตอนที่ 1 – 6 ใช้ระยะเวลา
ประมาณ 1 เดือน ในการออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์ (ผู้นิพนธ์บทความต้องปรับแก้บทความตามกำหนด)

กระบวนการพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการจินตาสิต ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ส่งบทความผ่านระบบ Thaijo <https://so19.tci-thaijo.org/index.php/Chintasit>

2. การตรวจสอบรูปแบบบทความเบื้องต้นโดยกองบรรณาธิการ (1 สัปดาห์):

บทความที่ถูกส่งเข้ามาจะได้รับการตรวจสอบความสมบูรณ์โดยกองบรรณาธิการ ดังนี้

- รูปแบบการจัดหน้า
- การใช้ภาษา
- การคัดลอกเลียนแบบ (ไม่เกินร้อยละ 25)
- ความเพียงพอและความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการอ้างอิง
- รูปแบบการเขียนอ้างอิง
- ความซ้ำซ้อน

หากบทความดังกล่าวมีรูปแบบไม่เป็นไปตามที่วารสารฯ กำหนด หรือมีอัตราการใช้ซ้ำซ้อนสูงกว่าที่วารสารฯ กำหนด กองบรรณาธิการจะไม่รับบทความดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการพิจารณาซึ่งจะแจ้งผู้ประพันธ์ให้รับทราบต่อไป

3. ส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน (Peer Review) พิจารณาความถูกต้อง-เหมาะสม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ (1-2 สัปดาห์):

บทความที่ผ่านการพิจารณาขั้นที่ 1 แล้ว กองบรรณาธิการจะพิจารณาคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 2-3 ท่าน เพื่อพิจารณาบทความดังกล่าวในรูปแบบ Double-Blind ก่อนดำเนินการทบทวนและจัดส่งบทความแก่ผู้ทรงคุณวุฒิต่อไป โดยระดับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิจะประกอบด้วย

3.1 สมควรได้รับการตีพิมพ์ (Accept)

3.2 สมควรได้รับการตีพิมพ์ โดยต้องมีการปรับแก้ไขเล็กน้อย (Accept with minor revision)

3.3 สมควรได้รับการตีพิมพ์ โดยต้องมีการปรับแก้ไขอย่างมาก (Accept with major revision)

3.4 ไม่สมควรได้รับการตีพิมพ์ (Reject)

4. ส่งผลประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้เขียนปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ (1-2 สัปดาห์):

เมื่อกองบรรณาธิการได้รับผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิครบถ้วนแล้ว จะดำเนินการพิจารณาและสรุปผลอีกครั้ง โดยบทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ ต้องได้รับผลเป็น Accept หรือ Accept with minor revision ส่วนบทความที่ได้รับผลเป็น Accept with major revision บรรณาธิการจะเป็นผู้พิจารณาชี้ขาด และบทความที่ได้รับผลเป็น Reject จะไม่ได้รับการอนุมัติให้ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการจินตาสิต โดยจะส่งผลประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้เขียนปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ ตามขั้นตอนดังนี้

4.1 ส่งผลการประเมินให้ผู้เขียนหลังได้รับผล Peer ไม่เกิน 7 วัน

4.2 ส่งผู้เขียนปรับแก้และส่งบทความฉบับแก้ไขผ่านระบบ ภายใน 14 วัน

5. ผู้เขียนส่งไฟล์บทความฉบับแก้ไขเข้าระบบของวารสาร (1-2 สัปดาห์):

บทความที่ได้รับการอนุมัติให้ตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้เขียนดำเนินการปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และความคิดเห็นเพิ่มเติมจากกองบรรณาธิการ (ถ้ามี) โดยผู้เขียนต้องดำเนินการแก้ไขให้ครบถ้วน และชี้แจงการปรับแก้ แล้วส่งบทความที่ปรับแก้แล้ว และเอกสารชี้แจงการปรับแก้กลับมายังกองบรรณาธิการภายในเวลาที่กำหนด การพิจารณาบทความฉบับปรับแก้ ดังนี้

5.1 ตรวจสอบผลการปรับแก้รอบละไม่เกิน ไม่เกิน 7 วัน

5.2 ผู้เขียนปรับแก้ รอบที่ 2 ภายใน 7 วันขอสงวนสิทธิ์ไม่ออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์ ในกรณีผู้เขียนไม่ปรับแก้และไม่มีคำชี้แจงต่อบรรณาธิการ

6. ออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์

เมื่อกองบรรณาธิการได้รับบทความที่ปรับแก้แล้ว จะดำเนินการพิจารณาความถูกต้องอีกครั้ง หากบทความดังกล่าวได้รับการแก้ไขครบถ้วน จะรับรองการตีพิมพ์ และนำเข้าสู่กระบวนการจัดอาร์ตเวิร์คต่อไป ใช้เวลาดำเนินการไม่เกิน 7 วัน

7. ตรวจสอบคัดย่อ/Abstract (1-2 สัปดาห์)

ก่อนดำเนินการจัดรูปเล่มเพื่อทำการเผยแพร่กองบรรณาธิการจะดำเนินการตรวจสอบบทความคัดย่อ พิสูจน์อักษรและตรวจรูปแบบ ไม่เกิน 7 วัน และผู้เขียนปรับแก้และส่งบทความฉบับแก้ไขผ่านระบบฯ ภายใน 7 วัน

8. จัดพิมพ์และเผยแพร่บทความ

เมื่อบทความผ่านกระบวนการทั้งหมดที่วารสารกำหนดจะดำเนินการเผยแพร่ตามกระบวนการของแต่ละฉบับผ่าน วารสารวิชาการจินตาสิต